

పుష్టి చింతామణి

సకలార్థసిద్ధికి పూజాపుష్టులు

సంస్కృత మూలం

సంపాదకులు

డా॥ జయమంత మిక్రా

తెలుగు అనువాదం

డా॥కె. ప్రభాకర వర్ధన



ప్రమాద

తిరుపుల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి

2003

PUSHPA CHINTAMANI

Efficacy of Flowers in Worship

Edited By

Dr. Jayamanta Misra

Telugu Translation by

Dr. K. Prabhakara Vardhan

© All Rights Reserved

T.T.D. Religious Publications Series No. 260

First Edition : 2003

Reprint : 2008

Copies : 5000

Published by

Sri K.V. Ramanachary, IAS

Executive Officer,

Tirumala Tirupati Devasthanams,

Tirupati - 517 507.

Printed at

On behalf of T.T. Devasthanams

Printed at Keerthi Offset

ముందుమాట

వైదిక ధర్మంలో దేవతార్థానయందు పుష్టాలు ప్రధాన స్థానాన్ని పొందాంఱు. అంతేకాక శుభాశుభ కార్యక్రమాలలోను పూలు ఉపయోగింపబడడం సర్వ సాధారణ మొయం. అందువల్ల పూలు లేసి పూజ వ్యర్థం అని చెప్పబడింది. సౌకుమార్యం, సౌవర్ణం, సౌగంధ్యం (సుకుమారం, సుగంధం, సువర్ణం) కలిగినటువంటి మస్తువుపుష్టం. ఈ గుణాలు కలిగిన అపురూప మస్తువు ప్రకృతిలో ఇంకొక్కటి క్షించదు.

ప్రకృతిమాత ఎదాదిపొదునా మనకు ఎన్నోన్నే పుష్టాలను కానుకగా ప్రసాదిస్తూ ఉంది. మనం చేయవలసినది ప్రకృతి ఇచ్చిన పుష్టాలను ఓర్పుగా సేర్పుగా సీకరించడం వాటిని భగవంతునికి భక్తి ప్రపట్టులతో సమర్పించడం మాత్రమే. ఈ పుష్టాంజలితో భగవంతుడు సంతృప్తి చెందడమే కాక ఇష్టార్థాలను ప్రసాదిస్తాడు.

ఒక్కొక్కసుమం ఒక్కొక్కుదేవునికి శ్రీతిపాత్రమయినది. కనుక ఆయా దేవతలకు నిర్దేశింపబడిన ఆయా పుష్టాలతోనే పూజ జరపాలని శాస్త్ర నిర్దేశం. భగవంతునకు పుష్టాలతో, అర్థన చేసిముందు కొన్ని మొయాల్ని ఆకలింపు చేసుకొనపలసి వుంటుంది. ఎపుష్టాలతో ఎదేవునిపూజించాలి. ఎదేవతకు ఎపుష్టాలు సమర్పిస్తే బాగుంటుంది. ఎదైవానికి ఎపుష్టాలు సమర్పించగూరుదు, అనే అంశాలని గమనించి అర్థనను నిర్వహించుకొన్నటయితే సులువుగా ఆ ఆరాధన ఫలప్రదమవుతుంది.

పరమశివునికి మారేదు దళాలు అంటే పరమప్రాతి. అలాగే మేఘువు తులసీ ప్రియుడు. కాని ప్రమథగణాధిపతి అయిన మేఘుశ్వరుని తులసితో పూజించరాదు. ఇలా ఆయా పూజల్లో ఎన్నోన్నే పూజావిధులు

నిర్వేశింపబడినాయి. మరి ఇలాంటి విశేషాలను తెలుసుకొని ఆ యా పుష్టిలను ఉపయోగించి పూజలు నిర్వహించుకోవడానికి అనువగా దీనిని భక్తులకొసం తిరుపతి దేవస్థాన ధార్మిక ప్రమరణాగా అందిస్తున్నాం.

సంస్కృతంలో వున్న పుష్టిచింతామణి సంకలన గ్రంథానికి సంపాదకత్వం మోంచిన జయమంత మిక్కా రచనకు తెలుగు అనువాదమీ గ్రంథం.

ఇందరి విషయాలను చక్కగా అవగాహన చేసికొని ఆయా పూజలను చక్కగా నిర్వహించుకొనుటలో ఈ గ్రంథాన్ని సద్గ్యానియోగురచుకోగలరని మా ఆకాంక్ష!

కాశ్మీర్ధమాయాలు

ఉ.టి.దేవస్థానములు

తిరుపతి

తొలిపోలుకు

‘పుస్తాయుద్యోద’ అన్నేపణలో “పుష్పచింతామణి” యను సంచూత గ్రంథము దేహాగరియి యొక్క జీవాన్త్ ప్రతిసుమారు 10 సంవత్సరముల త్రిందు విజయవాడ వాస్తువులు సుశ్రీస్తుధైయులు శ్రీ పమ్మిసత్యనారాయణ శాస్త్రి కంజసీయరుగారి ద్వారా నాకు లభించినది. పుష్పముల ద్వారా రోగములను నివారించు పద్ధతులు అందుగలవేమానని అశించితిని. కానీ పరిశీలించిన పిమ్మట అది వైద్యమునకు సంబంధించినదికాదని, దేవతా చూజిలకు సంబంధించిన పుష్పములను గురించిన అంశములే అందు చర్చించబడినపుట తెలిసినది.

‘పుష్పిర్మైవాః ప్రసేదంతి’ పుష్పముల ద్వారా దేవతలు సంతృప్తిజింది మానవులకు కోరిన వరములిత్తురని పెద్దలందురు. ‘పుష్పివైద్యం లో పుష్పులను ఆరగించుటయొక ఆరాధించుటగూర చేరును. ‘త్రివర్గసాధనం పుష్పం - పుష్పి - శ్రీ - స్వర్గమోక్షదమ్’ పుష్పములు త్రివర్గసాధనములు. పుష్పిని తుమ్మిని సంపదులను మరియు మోక్షమును ప్రసాదించునని చెప్పబడినది.

పుష్పులను హస్తములతోగాని, యితర అంగములతో గాని స్వశించుట, పరిమళములను నాసికద్వారా నాప్రుణించుట, నెత్రములతో వివిధములైన పుష్పకాంతులను దర్శించుట, దేవతారాధనకుపయోగించబడిన పుష్పములను శిరస్సున ధరించుట, అభ్యుక్తియబడిన పుష్పసారములను తీర్థముగా సించుట మున్నగు ప్రక్రియలు, రోగివారణకు దోహదమ్ముసంగును.

అయిద్యోద అపిపుర్తులు రోగివారణకు త్రివిధములైన పద్ధతులను తెలిపియున్నారు.

1. యుక్తిపూర్వాశ్రయ చికిత్స - వైద్యుడు తన బుద్ధికుశలతతో వివిధ చెప్పధులను యోజించి రోగమును నివారించును.

2. దైవమృపూర్వాశ్రయచికిత్స - దేవతార్థన స్తోత్ర ఉపాసన పద్ధతుల ద్వారా రోగములను జయించుట.

3. సత్కారజయము - ఇంద్రియ నిగ్రహము, ప్రాణయామము, ధ్యానము మున్నగు యోగుపద్ధతుల ద్వారా రోగముల నిర్దించుట.

ప్రస్తుతము మీ గ్రంథము పైన పీర్చినబడిన దైవమ్యపాత్రయచికిత్సకు సంబంధించినదై అర్థకులకు పాత్ర పుస్తకముగా మపుకరించును ఉద్దేశముతో దినిని తెచుగులో కుమదించుట జరిగినది. సంస్కృత భాషా జ్ఞానము నాకు తగినంత లేదా కారణమువే పండితుల సహకారమును పొందవలసివచ్చినది. బజనపల్లి శ్రీమేంకచేశ్వరపోలెంలోనిసంస్కృతప్రాచ్యకూలాలలో భాషోపన్యాసకులుగా పసిచేసి రిలైరియస్ బ్లేష్ మామిడెలసితారామశాస్త్రారు గ్రంథమును పరిశీలించి మఖ్యమైన కొన్ని సువరణలను చేసిరి. వారికి కృతజ్ఞతాంజలులు. రెండవారు మిత్రులు, నాగరకర్ములు వాస్తవమ్యలు అదే పాలిం కూలాలలో భాషోపన్యాసకులుగా విక్రాంతి పొందినసుధ్వస్తు కుపులు, భాషాగ్రంథ రచయితలు శ్రీ క్షోలవాయులింగమూర్తిగారు యొ గ్రంథమునామూలాగ్రముగా చదివి శోధించుటయొగాక శుద్ధప్రతిని తయారు చేయించి యిచ్చిరి. వారికి నా హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతాభిపందనములు.

అర్ధనా సాహాత్యమున రత్నమువంటి యిట్టిగ్రంథమును రచించిన గ్రంథకర్తును బహుశమతో లైలరీయందలి వివిధ ద్రాత ప్రతులను పరిషోధించి పరిష్కరించి సంపాదకత్తుము చోంచిన డా॥ ఆయమంగామిక్రాగారికి గ్రంథమును ప్రచురించిన వుహమనతవహించిన వుహారాహావారి శేపాల్ క్రాచార్కు చూరాతత్త్వశాఖాధిపతులకు సంబంధితసభ్యులకు నా కృతప్రత్యుత్తులు ఇట్టు అమ్మాబ్యు పుస్తకమును సంపాదించి నాకు ప్రతిని అందించిన మాన్య మిత్రులు వైద్యుక్తి పచ్చు సత్యనారాయణశాస్త్రారికి ధన్యవాదములు.

14-12-1997

క.ఎ. వర్ధన్.

అనువాదకర్త

పుష్టిచంతామణి

(శారాంశుము)

“పుష్టిచంతామణి” లేక “పూజాపుష్టిలు” ఇది విధినుములైన తంత్ర పురాణ, మహాభారత, మహాకాల సంపాదకులు, పుష్టిముల మున్మగువాని నుండి సంగ్రహించి, గ్రంథింపబడినది. ఈ గ్రంథములోగల నాలుగు అధ్యాయములను సంక్షిప్తముగా దిగువ వివరించడమైనది.

మొదట అధ్యాయము: ఇది ముఖ్యముగా శివారాధనకు యోగ్యమైన పుష్టిములను గురించి వివరించును. మొదట పుష్టిముల మహిమను గురించి భ్రాయుచు, పుష్టిములు దేవతలకు బ్రితికరమైనవనియు, మానవుని త్రిపర్మ సాధనమునకు హితుభూతమైనవసి పీర్చినబడినది. దేవతలకు ప్రశ్నేకముగా మహాశివుని ఆరాధనలో ఏపియాగింపదగిన సామాన్య పూజాశులను తెలిపి పించుట విశ్లేషించు పుష్టిములను పీర్చిని కయామాసములలో ఆర్థించుటవలన గలుగు సామాన్య మరియు విశ్లేషించు పుష్టిములను గురించి చెప్పబడినది. ఆటు పించుట చేస్తూ పించుట శివారాధనయందు నొచ్చిద్దములైన పుష్టిముల పీచ్చు తెలుపుటినిచ్చి. చీల్చుము, శోము, భూంబాజ వాసాతూరు ఉత్సవమేళ, ఉమ్మెంత, జీల్లెతు, తుమ్మ గ్నేరు, కుపకుమమిప్పు. కలువలు, శివారాధనయందు ప్రశస్తమైనవి. చైత్ర, ప్రాతాశ, కార్తిక, మాఘ మాసము లందు యొ పూరతో అర్థించిన ఎట్టి మహాతరమైన ఫలములు గలుగుబే సూచించబడినవి.

రెండవ అధ్యాయము: ఇందు వ్యుత్ప పూజకు సంబంధమైన పుష్టిములను గురించిన వివరణ గలదు. సామాన్యము విశ్లేషములు మరియు శుభఫలములను త్రివిధములైన పుష్టిములను గురించి చర్చించి వానిద్వారా శ్రీ మహావ్యుష్టి పూజించుట వలన గలుగు శుభములను తెలిపియున్నారు. వ్యుత్ప పూజకు మల్లపూరులు, వ్యుత్పముగా ప్రశస్తించబడినవి. సర్వాసాం పుష్టిపూజాతీసాం జాతీపుష్టిమహాత్ముము వామనపురాణము ననుసరించి వ్యుత్ప పూజయిందు నేపథ్యించబడిన పుష్టిములు తెలుపుటినవి.

అ విధమునే భాష్యపూరాణమువనుపరించి పూర్వారాధవై ఏపియాగించిన పుష్టిములను పీర్చిని సమాధమైనవాపిని వివరించుట జరిగినది. వ్యుత్పమూర్తి

పూజయిందు అక్కటలు ఉమంచ్చాలు వ్యాయిము సమర్పించోదచని చ్చెంబినది అ విధముగానే తులసి వొయకునుకును, ధూర్ధు (గోత్ర) దుర్గుకును, గ్రంథి తగినము మరియు చిల్చురుసులు హార్యానుకును, కుండ (మల్లి) శిఖమును అర్ధియచోదచని చ్చెంబినది. అధ్యాయంతమున వశ్వమూలకు బ్రియమైన పుష్పములను పీర్పొ అలుపిమ్మట క్రాంతిక్రూర్యందు వోతములు నిపిద్ధములైన పుష్పములను గురించి విరించబడినది.

మూడు అధ్యాయములు: ఈ అధ్యాయమునందును సాధారణ విశ్లేషించి మరియు శుభభ్రంఘైన మూడు తరగతుల పుష్పాలు దుర్గాదేవి పూజయిందు వినియోగించ వలసినదిగా చెప్పబడినది. బ్రాహ్మిక, సాధారణ మరియు సమాల మున్నగు మూడు విధములైన పుష్పహరముల చర్యలో సంవత్సరకాలం ఏ యే జుతువులు మాసములలో ఎట్టి విశ్లేషించుములు సమర్పించిన ప్రాప్తించు ఫలములను గురించిన పెక్కు ఆక్రమీయాంశములను గురించిన వివరములందు చేటు జీసుకోనిని. ఈ అధ్యాయము దేవపూజకు నిపిద్ధములైన పుష్పములను గురించిన వ్యాఖ్యలో సమాప్తముగును.

చివరి అధ్యాయమునందును సింహసన విద్యా, దక్కిణ కారి, సీలసరస్వతి, మరియు త్రిపురుందరి ఆరాధనలో సాహస్ర, బ్రాహ్మిక విశ్లేషించి శుభభ్రంఘైన పుష్పము లేపియో నిపిద్ధము లేపియో వర్ణించబడినవి. సైమిత్తిక పూజను/గురించి అదను వు త్రాంమునందించు సందర్భమున దుర్గాదేవిని వైశాఖమాసము నందు పుష్పముగా వకుల పుష్పములచే తను, జ్యోష్పములో నాగకేసరము, అపాధములో కపిరములతోదను, క్రావణములో చంపకమరియు కామరులతోను, భాద్రము, అష్టాని, కార్తీక, మార్గశిర పౌష్ప, మాఘమ, పౌల్యిణ మరియు పైత్రమాసములందు త్రమముగా లొద్దుగ, బంధుక, అగ్న్య, బిల్వపత్రము, దూర్మాకుండ, మాధవి మరియు ఆశాక పుష్పములతో పూజియవలసినదిగా విధించబడినది. శక్తియామల తంత ఆధారముగా సావిత్రి భవాని దుర్గ సహస్రాలి మున్నగు దేవతలకు త్యాగించు పుష్పములను గురించి చెప్పబడినది. పిమ్మట బైరవి సున్నమితావా మున్నగు శక్తి పూజలయిందు వోత నిపిద్ధ పుష్పములను గురించి తెలుపుము తులసీ దచుములనెప్పుడును సమర్పించోదచని గంభీరముగా పాచ్చరించుతా అ గ్రంథము సమాప్తముగును.

సంపాదకుని ఉపాధ్యాతము

పుస్తిచింతామణి లేక అరాధనలో పుస్తాలు యునని అప్పుత రత్నమువలి నున్న యిం పుస్తకము పారకలో కుమనకందించుండుట మిత్తిలి ముదామాము. అర్థానలో వినియోగింపబడిన పుస్తాములను గురించిన వివరములు గల గ్రంథములేని చిరకాలపుకోరకు తీర్చుట యిం గ్రంథము యొక్కాండ్రెశ్చము. చింతామణి రత్నము పొందిన వానికి ఎల్ల కోరికలను అవి తీర్చునటులే యిం పుస్తిచింతామణి గూడ యిం మయిములు అస్తిగువారి అషారము లన్నియు తీర్చగలదు.

ప్రస్తుత సంపాదకత్వము నేపాలు దేశములోని ఖట్టాందు నగరమున విరగ్రంథాలయమందు భద్రపురచబడిన పుస్తలిథిత ప్రతిష్ట అధారితమైయున్నది. అచట పుస్తిచింతామణి యొక్కాండ్రెశ్చములు అయినని. వానిలో మాదు మాత్రము సంపూర్ణముగా నున్నవి. ఒకటి దేహాగర లిపిలో నున్నది. మరి మిగిలిని నేపాల లిపిలో నున్నవి. అసంపూర్ణముగా నున్నవిగూడ నేపాలలిపిలోనే యున్నవి. దేహాగరిటిమోనున్న నం. 966 పుస్తలిథిత ప్రతిలేఖకుని అబాగ్రంథల్లను మరియు అజ్ఞానముచేతను పూర్తిగా తప్పులతో నింధియున్నవి. ఇతరమైన నేపాల లిపిలో వ్రాయబడిన రెండు సంపూర్ణ పుస్తలిథిత ప్రతులు నెం.392 మరియు 456 యించమించు శుద్ధముగా నున్నవి. కాపేప్రతులను ల్రాసేవారి అబాగ్రంథసంపాదకుని శ్రమను యినుమదేయబేసినది. ఈ పుస్తలిథితప్రతులనాథారము చేసుకొని ప్రస్తుత సంపాదకత్వము పూర్తిచేయబడినది. ఈ పుస్తలిథిత ప్రతులన్నింటిలోను మైలినప్రతి (MSS No. 456) నేపాలు రాజ్యమునేలన మల్లవంకపోలకులలో సుస్సిధ్వని రాజాసుమతిజతమిత్రమల్లు (క్రి.శ. 1663-1696)నిచే రిపతుదగువానిచే కాపే చేయబడేను. ఆ రాజా అస్తినములో భగీరామ ప్రధానిగా సం.810 (1690 క్రి.శ.)లో నుండిను. మరొకపుస్తలిథిత ప్రతి (నెం. 39) దైవజ్ఞాలునందునిచే నేపాలిభాషలో స్వాఖ్యానముగా లిథియబడినది. ఉపాధ్యాయకు నేపాలి శకము 849 (1729 క్రి.శ.)లోనిసంగబడేను. మాదవది దైవజ్ఞానమనిచే నేపాలిశకము 872 (క్రి.శ. 1762)లో లిథియబడేమ. ప్రస్తుత సంపాదకత్వము ప్రతిలిపిన మాదు పుస్తలిథిత ప్రతులనాథారము చేసుకొని వేయబడినది.

ఏధితంత్రములు, పురాణములు, మహాభారతము, మహాకాల సహిత, పుస్తిమాల మున్నగు వానినుండి సంబంధితమైన అంశములన్నింటిని సంగ్రహించి

ఇచింతామణి గ్రంథము కూర్చుబడినది. హందూధర్మములోని నాలుగు సంములవలి యి పుస్తకములోను నాలుగు ప్రకాశములున్నావి. ప్రమాణముగా ఇచ్చియబడిన తంత్రములలో గాటమీయ తంత్రము జ్ఞానమాలా తంత్రము, మంధాన భైరవ తంత్రము, ముందమాలా తంత్రము, యామశ తంత్రము, వామకేశ్వర తంత్రము, మరియు హపోరావ తంత్రములు ముఖ్యమైనవి. కందు దాహరింపబడిన పురాణములలో కలికి, దేవి, నరీసింహ, నారదీయ, భంష్మి, మత్స్య, లింగ, వామన, విష్ణు, శివ మరియు స్వరూప పురాణములు ముఖ్యమైనవి. అభిష్టాయ భేదములను చట్టించున్నాడు ఆచటుచట ఆచార చింతామణి, మను, శతతుప, హరితగ్రంథ రచయితలను మరియు కొందరిని ప్రామాణికులుగా నుహరించును.

ప్రత్యేక దేవతల నర్సీంచున్నాడు సామాన్య పుస్తకములు ప్రథమమున పీర్మినబడినవి. పిమ్మిట విశ్విపుస్తకములను విశ్వైదేవతలకభీష్మమైన వానిని గురించి పొందుపరచడమైనవి. కొన్ని పుస్తకాలు ప్రత్యేకంగా కొందరు దేవతలకు ఏకిత్తలి ప్రతిపాత్రంగా నున్నవని యిందు చదువుటకెంతో కుతూహలదాయకముగా నున్నవి. కొన్ని పుస్తకాలచే కొందరు దేవతలను పూజింప గూడదనియు, వావిని నిపిధ్య పుస్తకాలుగా వర్ణించున్నాడి. ఈ పుస్తకములను గురించిన కూర్చు, మివాదములు, చర్చలు యి పుస్తకమునందు నిత్య సైమిత్తిక, కామ్య దేవతల ఆర్ఘ్యనల ననుసరించి చేయబడినవి. పూజలో విధించిన నియమములను పాటించుట వలన గటుగు సత్కరితములు, ఉల్లంఘించుటవలన దాపురించు కిడును గురించియు యిందుల్లోభింపబడినది.

ప్రథమ ప్రకాశములో పుస్తక మాహత్మ్యమును గురించి సామాన్యముగాను “శివరహస్యము” ననుసరించి వివరింపబడినది. మానవజీవితము యొక్క సర్వీత్యుష్మి గమ్మము (చతుర్భుర్దము) పుస్తకముల ద్వారా సాధించుచున్నా తెలుపబడి యున్నది. “త్రివర్ధనాధనంపుస్తంపుష్టి-శ్రీ-స్వర్గమోహిదము” మొదటి ఆధ్యాయము నందు పుస్తకముల సామాన్య మరియు విశ్వి వివరణములను గురించియు, ఎవిధమాసములలో ఆయా దేవతలకు ఆయా పుస్తకములు సమర్పించుట ద్వారా సిద్ధించు తరతమ ఘలములను గురించి వర్ణింపబడినది. శివపూజా సంబంధముగా వివరములను తెలుసుకొనుటకభిలపించు జీజ్ఞాసులకు మొదటి ఆధ్యాయము పెక్కా మెయిములను లభింపకియును.

రండు అధ్యాయము వ్యుత్తి పూజలో విషయాత్మికమానిన పుష్టిములను గురించి వర్ణించును. నరోహపూరాణము, వ్యుత్తి పూరాణముల నమసరించి మొదటటి అధ్యాయమునందు చర్చియబడిన అంశముల ప్రత్యాకిషపద్ధతిలోనే వివరించును. వ్యుత్తి పూజలో జాగ్రి, మల్లివిశేషముగా ప్రశంసియబడిన పుష్టిము.

“సర్వసాం పుష్టిజాతిసాం జాతిపుష్టిమహోత్తమమ్” వామసురాణము నమసరించి వ్యుత్తివనర్థించుటకు మోత్మైనమేయో నిషద్ధములేవియో పిష్టుట వర్ణింపబడినవి.

అవిధమునే భిష్మపూరాణమునసరించి సూర్యారాధనై విషయాగింపగిన సామాన్య, ప్రత్యేక పుష్టిములు మరియు విక్రితి ప్రతస్తమైనవి శుభప్రాప్తమైనవా ఎని గురించియు తెలుపబడినది. తసంబంధముగా (MM) రుద్రాధయని పుష్టిమాల వ్యుత్తివను అక్షతల చేతను గణిశుని తులించేతను, దుర్గాదేవిని దూర్భ్రా (గరిత) చేతను, సూర్యుని చిల్వరశముచేతను పూజించగూ రదుని తెలుపుచున్నది.

“సాక్ష్మత్రస్తయుద్ధిష్టం నతులస్నావినాయకమ్।

న దూర్భ్రయా యజేద్ దుర్గాంబచిల్వపత్రదివాకరమ్॥

అధ్యాయంతమున నవమ్మాములకు ప్రతికంచ్చైనమియు మరియు శ్రాద్ధకర్మలయందు విషయాగింపనర్థమైన పుష్టిములను గురించి వర్ణింపబడినది.

మూరవ అధ్యాయమునందు దేవి మరియు భిష్మపూరాణము నందు ఉదాహరించిన అంశముల నాధారముగా జీసింగి దుర్గాదేవి పూజలో విషయాగింపగిన సామాన్య, ప్రత్యేక, శుభప్రాప్తమైన త్రివిధ పుష్టిములను గురించి వర్ణింపబడినది. మహాకాలసంహిత నమసరించి రైపిక, సాధారణ మరియు వనమాలయను త్రివిధ పుష్టిమాలలను గురించి వర్ణించి యి పుష్టిములతో పూజించిన ప్రాప్తించు పుణ్యఫలమును గురించి వివరింపబడినది.

అదేవిధముగా చిచరి అధ్యాయమునందును సింహసం విద్య, ద్వారికారి, సీలసరస్వతి మరియు త్రిపురసుందరి ఆరాధనలు సామాన్య, ప్రత్యేక విశ్వాశుభప్రాప్తమైన పుష్టిములేవియో నిషద్ధములేవియో అనేక తంత్రముల నాధారముచేసిని వర్ణింపబడినది. త్రిపురసుందరి పూజలో వ్యుత్తియును తుచ్ఛ దళములు అర్థించగూ రదుని వరాహ తంత్రము చెప్పుచున్నది.

“త్రిషురాపూజనే వర్ష్యాతుసేసర్వధా బుధైః

4.44

భీర్గ్రంథాలయమునందు యించుమించు పుష్పచంకమణియందు ప్రస్తుతియించిన ప్రస్తుతియించిన గలిగిన యితర గ్రంథములో పుష్పమాల, పుష్పరహస్య, పుష్పమాహత్మ్య, పుష్ప నిరూపణ, పుష్పమాలాస్త్రవ, పుష్పనిధి మరియు పుష్పరత్నకరము ముత్తేగు గ్రంథములు గలవు.

(MM) రుద్రధరునిపుష్పమాల ఇన్నిటికంటిను ప్రాచినమైనది. అది సూర్యుడు, పార్వతి, మైథ్యుపు మరియు పితరుల ఆరాధనలో వినియోగింపడిన తుభ్రప్రమైన పుష్పములనుగురించియు మరియు ఇతర దేవతలను తాజగా అప్పుడే కోసిన పుష్పములను లేదా క్రిందటి దీనమున కోయబడి వాడిన పుష్పములను సమర్పించుటవలన గలుగు శుభాశుభ ఘలమును గురించి వర్ణించును. విద్యానందసాధునిచే రచియబడిన “పుష్ప రహస్యము” రహస్యకల్గోలిని’ యిందలి ఒక భాగము అందు అయి విశిష్ట దేవతలకు అయి విశిష్టమైన పూలచే అల్లబడిన విశిష్టమైన పూమాలల నర్థించుట వలన గలుగు పుణ్యమును గురించి రమణీయముగా వర్ణింపబడినది. అందు అయి మాసమునందు నిర్మిష తిథియందు నిర్మిష దేవతకు నిర్మిషమైన విశిష్ట పుష్పములను అర్థించవలినని చెప్పబడియున్నది.

ఆదే విధముగా ‘పుష్పమాహత్మ్యము’ నందును నిత్య, నైమిత్తిక, కామ్య కర్మలందు వినియోగించుటకు వోతమైన నైమిత్తములైన పుష్పములను గురించిన వర్డన గలదు. “సౌభాగ్యరత్నకరము” నందుగల పుష్పనిరూపణ ప్రకరణతల గూడ పైదెలిపిన అంశములను గురించియే వర్ణించుచున్నది.

అసంపూర్ణముగానున్న “పుష్పమాలాస్త్రము” నందెదియు నూతనమైన అంశములేదు.

ఈ మెచుముషై మిత్రితి చిన్నదైన “పుష్పనిధి” యను పొత్తుము నాలుగు పత్రములను కలిగియున్నది. అదియు సంక్లిష్టముగా పై మెచుములనే తెలుపుచున్నది. క్రొత్తమెచుముచే దియులేదు.

నూమిసియ్య చే రచియబడిన “పుష్పరత్నకరము” ఎమిమిది అధ్యాయము (పటలము)లు గలిగియున్నది. మొదటి అధ్యాయములో సామాన్య పుష్పములను గురించిన ప్రస్తుతమాహారు. రెండవానిలో నేప్చుపుష్పులను గురించిగలదు. మాయ

అధ్యాయములో గణితమికి, శివునికి అర్థములో సమర్పించడగిన పుష్టములును, నాలుగుదానిలో ప్రముఖును ఆరాధనలో విశిష్టాగింపుడగిన పుష్టములును గురించిన వర్ణన గలదు. అయిదవ అధ్యాయములో అంతిమాది నవగ్రహా రాధనయందును, శ్రాద్ధ, పితృక్రూలందును విశిష్టాగింపుడగు పుష్టములును గురించి వర్ణింపబడినది. అప్పిధముగానీ అయి అధ్యాయమునందు భూమి, దుర్గా, గాయత్రి మరియు సర్పుతీ దేవతల పూజలయందు విశిష్టాగింపుడగిన పుష్టములును గురించిన వెపుయం చెప్పబడియున్నది. ఏడవదియగు చివరి అధ్యాయమును దక్షిణామృత్యుమ మరియు ఉత్తరామృత్యుమునుగురించి వివిధ పుష్టముల గురించిన వెపుయంలు త్రమముగా ప్రస్తుతింపబడినది.

బీగ్లైబరీలో యా వెపుయముషై నుపులభ్యమగు హస్తలిథిత ప్రతుల న్నీంటిచి పరిశీలించిన మీదట “పుష్టిచింతామణి” మాత్రమే ఆరాధనాపుష్టములును గురించిన ఆసక్తికరమైన పెక్కలై అంశములను వివిధ దృక్కోణములనుండి పరిశీలించి గ్రంథించినట్లు నేను గమనించుచున్నాను.

పూరాణమునందువలనే యాగ్రంథమునందు కొన్ని ప్రాచీన భాషారూపాలు చేటుబేసుకొన్నవి. హిమవంతుమై (1.22), నిర్మిత్యా (1.32), శిరోపరి (2.39), భావతి (2.43), దుర్గాయామచరోభమై (3.13.24), ప్రజేభ్యమై (3. 26-29,31), ఆయుర్ధమ్ (4.6), త్రిలోకం వశగమ్ (4.8,3), మున్మగునమని అవి ఉన్నవి ఉన్నదీ జ్యోబడినవి. పాదటీక (Footnotes) లో వానిశుద్ధరూపాలు చూపబడినవి. సందర్భాన్ని బట్టి భిన్నపాశాలు పాదటీప్రణిలలో యివ్వబడినవి. హస్తలిథిత ప్రతులలో వేసియందును శ్లోకములసంభ్య భాయబడలేదు. ప్రతి అధ్యాధ్యములోని శ్లోకములకు సంభ్యాయివ్వబడినది.

ఈ పుష్టకప్రయోజనము ఇనుమడించుటకై రెండు పట్టికలు చివరిలో జితురుచబడినవి. ఒకటి యిందుధ్యరిథమబడిన పుష్టకముల పట్టిక రెండవది యాగ్రంథములో నుదాహరింపబడిన పుష్టముల పిట్లు హింది మరియు అంగ్రములో వాని అర్థ సహితముగ నన్నుయా పుష్టకమును పరిష్కరించి సంపాదికరించుటకు స్వాదిని మరియు సలహాను ప్రసాదించిన భారత సహాయ సంస్కరణాల నేపాల (Nepal) విద్యా వెపుయసభ్యులు శ్రీ అంధగారికినేను ఏకించి శ్రుతజ్ఞుడును. ఇట్టాండు చీరగ్రంథాలయము

లోని లైబ్రరియన్ మరియు తోటి స్టాప సభ్యులు యి హస్తలిభిత ప్రతిని సంపాదించుటకు కాపే చేసుకొనుటలో సహకరించినందులకు ధన్యవాదములు. ఈ గ్రంథముయొక్కముర్చూడ్రతీని, ఉపోద్ధాతమును, పరిశీలించి ఉపయోగికరమైన సలహాలందించిన మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయ సంస్కృతవిభాగ అవార్యులు, భాట్టందులోని సేపాలు జాతీయ పురావస్తుతార పత్రహస్తలిభిత భాండాగార (Member of Academic Committee, Nepal, National Archives) సంఘు సభ్యులునగు డా॥ వి. రాఘవన్ గారికి గూడ నేను హర్షికవందనములను సమర్పించుకొనుచున్నాను.

షే.మిత్రా

పుష్ప చింతామణిః

అథ ప్రథమ ప్రకాశః

శ్లో॥ కామదం కామదం పూర్వాశ్వా మతిమాంగతమ

పుష్ప చింతామణి కుర్చై వాణికార్థ వికితవమ్.

1

తా॥ కోరిన కోరికలిచ్చుటకై కాముని దహించిన శివుని నమస్కరించి ఖాద్యమంతుల యభిమతము ననుసరించి కోరిన కోరికల కాలవాలమైన పుష్ప

చింతామణి యను నీ గ్రంథమును రచించుచున్నాను.

వ॥ తత్త్వాదౌ సామాస్యతః పుష్పమాహత్యుం లిఖై తద్వకం జిషచ్చాస్య

తా॥ అందు మొదట పుష్ప మహాత్యము వ్రాయబడుచున్నది. అది శివ రహస్య ఖండమునందు చెప్పుబడినది.

శ్లో॥ పుష్పిరేవాః ప్రసేదంతి పుష్పిదేవార్థ సంస్తితః.

రించాతి బహునోక్తివ పుష్పిస్తోక్తి మతంద్రికామ.

2

శ్లో॥ పరంజ్యోతిః పుష్పగతం పుష్పిత్తైవ ప్రసేదతి.

త్రివర్ధ సాధనం పుష్పం పుష్పిత్తి స్వర్దమోక్షదమ్.

3

తా॥ పుష్పములతో దేవతలు ప్రసన్నులగుదురు. వారు పుష్పములందు నిషేంతురు. ఎక్కువగా చెప్పుబిందులకు? పుష్పములందు చైతన్యము స్థితమై యున్నది.

పుష్పములందున్న పరమాత్మ పుష్పములచేతనే ప్రసన్నురగును. కావు పుష్పము త్రివర్ధ సాధనము, పుష్పిని, సిరిని, స్వర్దమును, మోక్షమును ఇచ్చునది.

శ్లో॥ పుష్పమూలే వాస్తువ్యాప్తి పుష్పమధ్యేవ కీషవః

పుష్పాగ్రేవ మహదేవః సర్వదేవాణితా రతి.

4

తా॥ పుష్పం మొదట ఇప్పు పుష్ప మధ్యమునందు కేశవరు. పుష్పము కేనయందు మహదేవుడు నిషేంతురు. దశమునందు సర్వదేవతలు వుందురు.

అథ సామాష్టతః పుష్టి వివరణమ్

(శివపురాత్ని)

పదప సామాన్యముగా హూపుల వివరణము శివపురాణము నందు చెప్పబడినది.

**శ్లో॥ దేవానాం శుక్ల పుష్టింతు దుర్గంధం దానవాప్రథా
కర్మశం లోహం వైవ రాక్షసాణం ద్రకీర్తితమ్.**

5

తా॥ దేవతలకు తెల్లని పుష్టిము, దానవులకు దుర్గంధంతో కూడిన పుష్టిము, రాక్షసులకు కర్కై ఎర్పుదైన పుష్టిము యోగ్యముగానుందును.

శ్లో॥ ఉద్ధతం వాష్ప వేలాయం పుష్టింత్యస్యేన పుష్టితమ్.

తత్తుపుంతు పిత్రణాం స్వాత్ సత్యందేవి బ్రహ్మమ్యహమ్.

6

తా॥ ఒ దేవి వేళగాని వేరయందు గ్రోయిబడినవి ఇతరులచేత పుష్టియింపి జీయబడినవి. అనగా దోషాదులు కావచ్యను. పిత్రదేవతలకు బ్రియమైనవని చెప్పబడినది.

వ॥ అథసామాన్యతః పుష్టిదాన ఘలము భమష్ట్య పురాణే. - భమష్ట్యపురాణే

ఈక భమష్ట్యపురాణము ననుసరించి సామాన్యంగా పుష్టిదానముయొక్క ఘలము చెప్పబడుచున్నది.

శ్లో॥ తపశ్చిల గుణాపేత పాత్రి వేదస్య పారిగి.

రశదర్మాసువర్ణాని తత్తులం కుసుమేషుతక.

7

తా॥ తపము, శీలము మరియు సద్గుణములు గల వేరపారంగతుడైన బ్రాహ్మణులను పది బంగారుమాదలు దానము చేసిన ఘలము పుష్టిదానము వలన కలుగును.

శివధర్మసంగ్రహమ్

ఈక శివధర్మసంగ్రహము నుండి

శ్లో॥ రశసోగంధికం పుష్టుం నిర్మంధియది భామిని.

శతసాహస్రి కామాల ఉనంతం లింగుష్టాజమే.

8

తా॥ ఒ ప్రార్యతీ! పది సుగంధ పుష్టిములతో - ఒక వేళ పరిమలము లేనివైనమగాని. శివలింగమును పూజించిన యోడల శతసాహస్ర మాలలతో పూజించినట్టి యనంత పుణ్యఘలము లభించును.

శ్లో॥ విర్యంధ కుముచుప్పాపి విధిభ్యాతో ద్వీహోత్తమః.

శోభైర్మిష్ట గంధార్మోః స్తుతుతతు యత్పులమ్.

9

తా॥ పరిమశములేని లేదా పరిమశముగల పుష్పముల చేత పూజించుల వలన గునట్టి ఫలితమును బ్రాహ్మణోత్తములచే చెప్పుబడిన దానిని ఏనుము.

శ్లో॥ ఏతుపు ప్రధానేన లింగేసు ప్రతిమాసుమః

అంతి కల్పకోచేణం దుర్గాంన నరోద్రతిక.

10

తా॥ శివలింగమునకుగాని లేదా శివద్రుతిమకుగాని ఒక పుష్పము సమర్పించిన నకు ఎనుబడి కల్పముల కోట్లపరకును దుర్గతి కలుగదు.

శ్లో॥ యస్య వృక్షస్య పుష్పాతి పత్రాతివ ఘలాపివ

మహాదేవాయ యుక్తాని సోటిగస్యక పరాంగతిమ.

11.

తా॥ ఏ వృక్షములయొక్క (ఎవని వృక్షముయొక్క) పత్రి, పుష్పములు మరియు ములు మహాదేవునకు సమర్పించబడుచుండునే ఆ వృక్షములు గూడ (అతడు వ) పరమ గతిని పొందుచుండును.

శ్లో॥ స్వయముత్యార్థ పుష్పాతి యః స్వయం పూజయొచ్చివమ్

శాస్త్రప్రాక్త ప్రగ్రహ్యతి భక్తితః సతతం శివః.

12

తా॥ ఎవరు తాను పెంచి పోంచి పూయించిన చెట్లపూలతో శివుని భక్తిమీర జీంచునే అట్టివాడు సాక్షాత్కార్తుగా శివసాన్నిద్యుమును శాశ్వతముగా పొందును.

శ్లో॥ ప్రశ్నోక ముక్త పుష్పణాం దశ శాపాత్మకం ఘలమ్.

పవ్వించెంచెవ ద్వీగుణం ఘలమిష్టతే.

13

తా॥ పూజార్థమై ప్రశ్నోకముగా వివరించబడిన విడి పూవులకు పది బంగారు దల ఘలము కలుగును. వానిని మాలగా కూర్చీ యర్థించినచే నా ఘలము ఎపగును.

సువర్ణ పరిమాణ మాహా - భారతే

మహాభారతమున సువర్ణ పరిమాణము చెప్పుబడినది.

శ్లో॥ పంచ తృప్తిల కోమాపః సువర్ణమై శోఽశ

తా॥ 5 గురిగింజల ఎత్తు 1 మాప.

16 మాపలు 1 సువర్ణము.

వి॥ కృష్ణలకోగుంజా, తేనుపూర్ణ పుష్పదానే, దశసువర్ణ సువర్ణదాన ఘలమ్, స్తు పుష్పణాం మాల దానే వింశతి పూర్ణ సువర్ణ దాన ఘలవాప్తిర్ష్యర్థః.

తా॥ అనగా వేయి పూవులు దానము చేసినవో పదివేల సువర్ణములు దానము చేసిన ఫలము లభించగా వేయి పుష్పముల మాల దానము చేసిన యొదల ఇరువది వేల సువర్ణములు దానము చేసిన ఫలమును దానకర్త పొందునని యిర్చము.

శివరహస్య

(శివరహస్య ఖండమునందు.)

శ్లో॥ పుష్పిః పంచభిరప్యత పూజయిత్యా మహేశ్వరమ్.

దూసామశ్శ్య మేధానాం ఫలం ద్రోష్మీతి పూరుషః. 14

తా॥ ఏ మానవుడైమ పుష్పములతోనైను మహేశ్వరుని పూజించునో అట్టివానికి పది యశ్వమేధముల ఫలము లభించును.

శ్లో॥ అష్టభిర్యాజివం పుష్పిరభ్యర్థ్యవిధిషా వరః

ప్రయాతి శాంతరం ధామం కింపున్నయైః సహార్థః. 15

తా॥ లేదా ఏ నరుడు ఎనిమిది పుష్పములతో నైను పరమశివుని విధ్యుక్తముగా పూజించునో అతడు కైలాసమున కేగును. ఇక వేయి పూవులతో పూజించిన ఫలము చెప్పనేలా?

శ్లో॥ అధ శివార్థనే పుష్ప నిర్లయః తచ్ఛాయై విధమ్

వోతం నిషిద్ధం చెతి తద్వత్తమ్ శివరహస్య.

తా॥ ఇక శివపూజయోక్త పుష్పనిర్లయము చెప్పబడును. అది వోతము, నిషిద్ధముని రెండు విధములు. శివరహస్యమున నది చెప్పబడినది.

శ్లో॥ కాని చిద్యుహితా సీహా నిషిద్ధానిచకాసివిత.

పుష్పాణితి విశేషః నిషిద్ధ వోతమితి కెవిత. 16

తా॥ ఈ పుష్పములందు కొన్ని శిమూజకు తగినష్టమరికొన్ని తగినష్టయుండును.

తా॥ తత్త్వాదా శహే వోతాని నిరూప్యంతే - శివభర్యై

తా॥ అందు మొదట శివునకు తగిన పుష్పములు నిరూపింపబడుచున్నపా.

శివభర్యము నందు నుండి--

శ్లో॥ పుష్పిరరణ్యా సంభూత్తాః ప్రత్తి ర్యాగిరి సంభూతిః

అపర్యాపిత విశ్రిత్రాః ద్రోష్మీత్రంతు వర్ణిత్తాః. 17

అణ్ణామాధ్యాప్రాపి భక్త్యా సంపూజయైషివమ్.

తా॥ అదవులందుగాని లేదా కొండలప్పుగాని చిగురించిన ప్రతి మరియు పూవులు వాడిపోనివి, రంధ్రములు పడమి మరియు కీటకాదులతో కొరుకులనట్టిప్పి. లేదా తమతోటలో పూచిన వానిలోనైన శివుని భక్తిక్రథ్దలతో పూజింపవలిను.

వి॥ అత్యు రామోద్భువైరితి అత్యువారామ ఉమనమ్
తన్న దుధ్యువై ర్యానుప్పుప్పిరితికెటి.

తా॥ అత్యు రామోద్భువమనగా అత్యురామమనగా అత్యుయనెదు తోటయందు విషించిన మానస ప్పుపుమని కొండరు చెప్పుదురు.

వి॥ తన్న ఏతతోప్పుపోచెన ప్రకరణ ఏరోధాతోపరకీయ రామోద్భువైర్యిపిధ దర్థనాభ్య తదుక్తం నారదియ రాక్షసి శపథే!

తా॥ అదికాదు - యాది యా పుపు పోచెన ప్రకరణమునకు ఏరోధము కనుక. ఇతరుల ఉద్యానములందు పూచిని నొమ్మదులని చెప్పుబడిసు. కనుక నారదియ రాక్షసి శపథమున ఇట్లు చెప్పుబడినది.

శ్లో॥ పారక్యారామణాతైస్తు కుసుమై రథ్యమీతసురాన్.

శేన పాపేన లిప్యామి - యశ్శైత దస్తతం పదే?

18

తా॥ ఇతరుల ఉద్యానములందు పూచిన పూవుల చేత దేవతలను పూజించిన యెదల ఏ పాపమంటునో అసత్యమునకు ఆ పాపం అంటును.

వి॥ అతపి వారామోద్భువైస్తో స్తోకియోపచోద్య వైర్యథ్రః, తరభావే

వర్ధమ ప్పుదోపః

దేవతార్థం కుసుమయ్యసీ యయనురభుపిత - ఇత్యభి దానాతికించ

తా॥ అందువలన ఆరోమాద్భువ మనగా తమ యుద్యానమనందు పూచిన వాయిదే అర్థము. అవి దోరకపిచో - మనువు దేవతార్థానకు పూవులు దోగెలించుట దోషమని చెప్పునుకాని దేవతాపూజకోరకు చేసుదు పూవుల దోంగతనము దోషము కాదు. ఎలనగా -

శ్లో॥ విత్యదేవాభ్యనేపుప్పి వదోపః క్రమ వాధ్యయోః

స్తోరితేవ ప్రమాపేవ పర్వం తప్పిప్పుంథమిత.

19

1. రాక్షసి శపథే - ఇతి ప్రస్తుతి - ఇదం ఇదాసిన నొపుభ్యాశి

2. వదోపః - ఇతి మాతృకాను - శోకోచయం వెంకటీశ్వర యంత్రాల యాత ప్రకాశి నారదియ పూరాణి ఉత్తరాథండే 27మించాధ్యాయము.

తా॥ ఏత్య దేవతార్థిన కొర్కె పుష్పములు వెల జ్ఞానిసుట, దొంగిలించుట దేహముకాదు. ఈతరులను యాచించి తెచ్చిటపలన అంతయు నొ్పులమగును?

వి॥ అత శివపూజాయాం స్ఫుకీయారామోద్భవ పుష్పం షష్షపుచ్ఛావే

గ్రాహ్యం వా

శబ్దగ్రూహాత్ షష్షపుష్పు పొశ్చ్య భవతాభ్ తద్వకం శివగీతాయాం.

తా॥ ఇచట శివపూజకు అరణ్య పుష్పములు లభింపనుడే ఆత్మారామోద్భవ పుష్పములు గ్రోంచవలినని తెలియదగును. అనగా శివపూజ యందరణ్య పుష్పములకే ప్రాముఖ్యము. అరణ్య పుష్పములనుటపలన దాని ప్రాశ్చ్యము శివగీత యందిటుల చెప్పించినది.

శ్లో॥ మస్మిమ యా దృష్టిప్రార్థ్యద్వాత పరమేశితుః.

ఉత్తమేష్టప్రి వాత్మ్ర్యైవ రాదృష్టిగ్రామ తేష్ప్రిః.

20

తా॥ అరణ్య పుష్పములందు పరమేశ్వరున కెంత ప్రితికలదే అట్టి ప్రితి గ్రామోద్యానములందుగల శ్రేష్ఠమైన పుష్పములపై లేదు.

ఉత్తరోత్తరేణి -

శ్రీ ఉమావాచ - శ్రీ ఉమాదేవి ఇట్లనెను.

శ్లో॥ యత త్వయ కథితం పర్య, మర్మనం ష్టాజనం తథ.

పుష్ప్రాణాంవ విధానంతు, ఏ తదా భ్యాతు మర్మి.

21

తా॥ ఒ దేవా! ఇంతవరకు నిచే యే పుష్ప లక్షణము పూజా విధానము చెప్పించినదో అది యంతయు ఏవరించుటకు నీవే తగుదువు.

శ్రీ తస్ఫుర ఉవాచ - తస్ఫురుడిట్లు చెప్పిను.

శ్లో॥ హిమవంతసుతే సత్యం పుష్ప్రాణాంవ యస్మైవి.

యాసమే దేవిరోవంతే కథయామి విచేపతః.

22

తా॥ హిమవంతుని కూతుర్మైన ఒ పార్వతి! పూవులయందు యొచి ప్రశ్నమై నాక్షత్రము లగునో వాని పోషము చెప్పిదను ఏనుము.

శ్లో॥ కరవీరో బుక్కమ్మ, అర్చాత్మక్క క్షుద్రా.

పాటలా భూపాతి సై - తస్ఫువగిరి క్షుద్రా.

23

తా॥ గ్నేయ, పొగడ, జిల్లెయ ఉమ్మెత్త, కలిగొట్టు, పెద్ద ములక (నేల ములక) తెలదించిన

శ్లో॥ అశేకం శంఖ పుష్టాతి, మందారాన్నాపరాతి.

జమిపుష్టాతి వాన్నావి కుల్మక్షీభవితథా.

24

తా॥ అశేకము, శంఖ (కట్టతిగి పూలు) మందారము, వెమ్మక్కాంత, జమిపు ఇంకు గులాబి (గొజ్జిగి) నెమ్మి - నెమిలి జాట్టు పూలు.

శ్లో॥ అపామార్పుథా పశ్చం జాతిపుష్టం పరోక్షము.

పంవకోళిర తగరం తథానై నాగిసేరం.

25

తా॥ ఉత్తరేణి అటులే తామర, జాడి, కోకనదము - చెంగలువ, సఘంగ, అశీరము - వట్టపేరు, తగరము - నందివర్ధనము, నాగిసేరము.

శ్లో॥ పున్నాగం కింకిరాతంవ - ద్రోణ పుష్టంతథా ఉథము.

శింశహోదుంబరంషైవ - జయ మల్లి తద్దిషువ.

26

తా॥ పొన్న, పట్టగోరింట, తుమ్మి, శింశమము - విరిగి, మేరి, ఉదుంబరము - కదు, జయ - జయంతి, నెల్లి, మల్లి

శ్లో॥ పుష్టాతి యజ్ఞ వృక్షస్థు - విల్యుపత్రం తథాతుథము.

కుసుంభస్థువ పుష్టాతి - తథానై కుంకుమస్థువ.

27

తా॥ మోదుగు, మారెదు దశములు, కుసుమపూవు, కుంకుమపూవు.

శ్లో॥ నీలంవ కుసుమం నైవ తథార్తీత్యులాపివ,

సురథితివ సర్వాతిష్ఠల జాస్యంఱు జాపివ.

28

తా॥ నీలపూలు, ఎవ్రకలువలు, ఇంకు పరిమళముగల వన పుష్టములు, జలపుష్టములన్నియు నా పూజకు తుభ్రప్రదములే.

శ్లో॥ గ్రహ్మాను శిరపాదేవి, యోమో భూమ్యాద్రయశ్చ.

తా॥ ఓ దేవి భక్తులేవి నాకు భూతితో సమర్పింతురో వాని నన్నిచేసి తలవంబస్మికరింతును.

శ్రీ ఉమోవాచ - ఉమాదేవి ఇట్లనెను!

శ్లో॥ కేమకేమవస్తుము - ప్రథో కర్తుః ప్రుహతవ.

మాపికానితు పుష్టాతి శుభావి కథ యస్యమే.

29

తా॥ ६ ప్రభూ! మిరింకను ఏయే పుష్టములపై మక్కువ పదదురు. ఏయే మాసములం దేయే పుష్టములతో ఏమ్ము పూజించిన శుభము కలుగునే నాకు చెప్పుదు.

శ్లో॥ తమ్ముర ఉవాచ - తమ్మురుడిట్లు చెప్పేను.

శ్లో॥ పుష్టోఽహం యత్క్యయాదేవి మమకాతూహాలం హితక.

కథయామి ప్రయత్నేన లోకానాం హితకామ్యయా.

30

తా॥, ६ దేవి! ని వడిగిన విషయము నాకును ఉత్సాహమైనదే. కనుక లోకోతమునకై దానిని ప్రయత్నపడి చెప్పేదను ఏనుము.

శ్లో॥ అపాధస్యము మాసస్య ప్ర్స్తుత్యాశ్చిష్టమ్ వచుర్దశి.

సత్కుచ్చ గుగ్గిలందగ్గా రత్నాపుష్టి సకుండికామ.

31

శ్లో॥ నిధిత్వా బ్రహ్మ లోకేమతెచియాండి పరాంగతిమ.

32

తా॥ ఎవడు ఆపాదమాసమున కృష్ణవతుర్ధశినాదు స్నానముచేసి శుచియై కొద్దిగాసైన గుగ్గిలముతో ధూపముచేసి తోడిములతో డి మాలతో కూడిన పుష్టములతో నన్నర్థించునే వాడు బ్రహ్మ లోకము దాటి పరమపదమును పొందును.

శ్లో॥ భ్రావణస్య తుమాసస్య ఏకాప్రేణ యోజనః.

అర్ధమీత కరపీరేణ గోపహాప్రఫలం లభేత.

33

తా॥ ఎవడు భ్రావణ మాసమున ఏకభుక్తముతో నుండి గ్నేరు పూలతో నన్నర్థించునే వానికి వేయి గోదానముల ఫలము లభించును.

శ్లో॥ భూద్రష్టమాసస్య అపామారేణ యోర్ధమీత.

పాంసధృతి నయుకైన ఏమానేన పగ్పతి.

34

తా॥ భూద్రష్టమునందెవడుత్తరేణి పూలతోనన్న పూజించునే వాడు హాయ ధూజముతో కూడిన ఏమానమున పుష్టమునకు వెళ్లును.

శ్లో॥ అశ్వయుజస్య మాసస్య అర్పుష్టిస్య యోవియేత.

మయూరధృతి యుకైన ఏమానేన పగ్పతి.

35

తా॥ అశ్చిజమాసముననెవదు నన్న జిల్లెచు పూలతో పూజించినే వారు మయూర ధ్వజముతో కూడిన విమానమున వెళ్లను.

శ్లో॥ కార్తీకస్తు కుమాసస్తు కీరణస్తుపమేష్వము.

అర్ధయైక్యతో పుష్పస్తు కింపం పశ్చాన్విరంజనము.

36

తా॥ కార్తీకమాసమున నెవదు నన్న పాలతో నభిపీకించి జాజి పూవులతో పూజించునే వారు నిరంజనమైన శిఖదమును దర్శించును.

శ్లో॥ మార్గశిరస్తు మాసస్తు బుకైశ్ర యతేషున.

పత్రు లోకుమతిక్రమ్య యత్రాహం తత్త గచ్ఛతి.

37

తా॥ మార్గశిర మాసమందెవదు పాగడ పూలతో నన్న పూజించునే వారు ముల్లోకములు దాటి ఎచటనే నుందునో యచటికేంచును.

శ్లో॥ శ్రీష్వస్త్యైవతు మాసస్తు - ధుత్తు రేణ తుయోర్ధుయేత.

తుప్పైన సమయాదేవి లభితే పరమం పదము.

38

తా॥ ఓ దేవి! పుష్పమాసమందెవదు నన్నమైత్ర పూలతో తృప్తిగా పూజించునే అట్టివారు పరమ పదమును పొందును.

శ్లో॥ మాఘస్త్యైవతుయాదేవి హరంచిత్యేన అర్ధయేత.

బాలార్ధశశియుక్తిన - విమానేన సగచ్ఛతి.

39

తా॥ ఓ దేవి! మాఘ మాసమందెవదు పారుని చిల్వదళములతో నర్చించునే వారు లేతసూర్యుడు, చంద్రుడుగల విమానమున వెళ్లను.

శ్లో॥ శాల్యశస్తు తుమాసస్తు గంధతోయేన స్నాపయేత.

అర్ధయేత ద్రోణ పుష్పేణ - ఇంద్రస్యార్థా సుం లభిత.

40

తా॥ శాల్యశా మాసమందెవదు నన్న సుగంధ జలముతో నభిపీకించుచు తుమ్మిపూలతో పూజించునే వానికిందుని యొక్కార్థసొనము లభించును.

శ్లో॥ చైత్ర చైవ తతో మాసి - సృత్య గితేన శంకరము,

యోర్ధుయైద్య పుష్పేణ లభిద్యహు సువర్తకము.

41

తా॥ చైత్ర మాసమందెవదు శంకరుని సృత్యగితములతో సీంచుచు దర్శపూలతో పూజించునే వానికోసువర్దములు లభించును.

శ్లో॥ చైత్రాష్ట్ర వమాసస్తు సృత్యతేవ స్నాపయేత్వర్దా.

అర్ధయైవృక్త మందూరై రక్షమేధ ఫలం లభిత.

42

తా॥ వైశాఖ మాసమందెవదు నన్ను నెతితో నభీషికించుచు తెల్లని మందారములతో పూజించునో వాని కశ్యమేధ ఘలము లభించును.

శ్లో॥ శ్రీపుమాసి తతోదధ్యా ప్ర్యాపయేత్తుతతం నరః.

అర్ధయీత పద్మపుష్పీణ సోటిగస్సైత పరాంగిత్.

తా॥ శ్రీపుమాసమున ఎ నరుడు నన్ను నిరంతరము పెరుగుతో నభీషికించుచు తామరపూవులతో పూజించునో వాడు గూడ పరమగతిని పొందును.

వ॥ అధిపత్పు విశేషాణాం ఘలాని - శివధర్మై

ఈక విశేష పుష్పములతో పూజించు ఘలము శివ ధర్మమున నిట్లు చెప్పబడినది.

శ్లో॥ అర్చస్తు పుష్పమేకంచ యః శివాయ నిషేధయేత.

దశదక్షాసువర్ణాని యత్పులం తదవస్మయాత.

తా॥ ఎవదు దిన దినము శివునిక జిల్లేదు పూవుతో పూజించునో అట్టి వానికి పది సువర్ణముద్రికలు దానము జీసిన ఘలము గలుగును.

శ్లో॥ ఏం పుష్ప విశేషిణ ఘలంత దధి కంభిత.

క్షీయం పుష్ప్యంతరష్టిన యథాప్రాత్తం నింభిధమే.

తా॥ ఈదే విధముగ పుష్పములయొక్క గుణాధిక్యతను బట్టి వాని ఘలము గలుగును. విధపుష్పములలో గల భేదమును దాని విశేషములను తెలిసొనుము.

శ్లో॥ అర్చపుష్ప సహార్ణిభ్యః కరవిరం విశష్యతే.

కరవిర సహార్ణిభ్యై చిల్యపత్రం విశష్యతే.

తా॥ ఒ దేవీ! వేయి జిల్లేదు పూవులకంటి ఒక గ్నేరు ఉత్తమము. వేయి గ్నేరు పూవులకంటి ఒక మారేదు దళముతుమము.

శ్లో॥ చిల్యపత్ర సహార్ణిభ్యః పద్మపుష్పం విశష్యతే.

పద్మపుష్ప సహార్ణిభ్యై - ఖ కపుష్పం విశష్యతే.

తా॥ వేయి మారేదు దళములకంటి ఒక తామరపూవ ఉత్తమము. వేయి తామరలకంటి ఒక పొగడపూవ మేలు.

శ్లో॥ ఖ కపుష్ప సహార్ణిభ్యః వికం దుత్కారకం వరమ్.

దుత్కారక సహార్ణిభ్యై ఘుహత్పుష్పం విశష్యతే.

తా॥ వేయి పొగడ్పువులకంటే ఒక ఉమ్మెత్తువు శ్రేష్ఠమైనది. వేయి ఉమ్మెత్తుల కంటే ఒక ములక్కువు మేల్కునది.

శ్లో॥ బృహత్తుపు సహార్ణిభ్యో - ద్రోషపుప్పం విజప్యాతే.

ద్రోణ పుప్పు సహార్ణిభ్యో : అపామారం విజప్యాతే.

49

తా॥ వేయి ములక పూవులకంటే ఒక తుమ్మి పూవుత్తమము. వేయి తుమ్మి పూవులకంటే ఒక ఉత్తరేణు పూవు మేలు.

శ్లో॥ అపామార్థ సహార్ణిభ్యో : కుశపుప్పం విజప్యాతే.

కుశపుప్పు సహార్ణిభ్యో : కమీపుప్పం విజప్యాతే.

50

తా॥ వేయి ఉత్తరేణు పూలకంటే ఒక దర్శపుప్పు మధికము. వేయి దర్శపుప్పుముల కంటే ఒక జమ్మి పూవు శ్రేష్ఠము.

శ్లో॥ కమీపుప్పు సహార్ణిభ్యో : క్రీమస్వరోత్సలం వరము.

సర్వోషామేవ పుప్పుణాం ప్రథలంసీల ముత్రుంయము.

51

తా॥ వేయి జమ్మిపూలకంటే లక్ష్మీపుదమైన భక్తనల్లకలువ గొప్పది. పూవులన్నిటి యందు నల్లకలువ మిక్కిలి గొప్పది.

శ్లో॥ సీలోత్సల సహార్ణిణి యోమాలాం సంప్రయశ్చతి.

శివాయిధి వద్ధక్కాయ తస్య పుణ్యాఫలం శ్చయి.

52

తా॥ శివునికెవరు విధి విధానమున వేయి నల్లకలువలతో మాలను సమకూర్చి సమర్పించునో వానికి కలుగు పుణ్యాఫలమును విసుము.

శ్లో॥ కల్పకోటి సహార్ణాణి కల్పకోటి శతావిష.

వసేవై పురీవిశ్శం శివత్యు పరాక్రమః.

53

తా॥ అతము శివునితో సమానమైన పరాక్రమము గలవాడై వందలకోట్ల కల్పములు, వేలకోట్ల కల్పములు నిత్యము కైలాసమున నిషేంచును.

శ్లో॥ శిష్టాణాం పుప్పు జాతినాం యత ఫలం పరికీర్తితము.

సతత్పులామపోరేణ శివలోకి మహాయతే.

54

తా॥ మిగిలిన పుప్పుజాతులచే పూజేంచువారు అయి పుప్పుజాతుల కెట్టి ఫలములు చెప్పుబడినపే అయి ఫలానుసారముగా శివలోకమున కాపురముందురు.

శ్లో॥ కమీపుప్పం బృహత్యాశ్రీ కుసుమం తుల్య ముహ్యతే.

కరపీర సమాకీయ జాతివిజయ పాటలాః.

55

తా॥ జమ్మిపూవు వాకుడు ములక పూపునకు సమమని చెప్పి బడినది. మల్లి, మద్ది, కలిగొట్టు గ్నేరుకు సమమని తెలియవలిను.

శ్లో॥ శ్వేతమందార కుసుమం సిం పద్మేవ తత్పుమము.

వాగవంపక పున్నాగాః ధుత్తారకపమాస్మితాః.

తా॥ తెల్లమందారము /తెల్లజీల్లెదు, తెల్లతామరకు సమమని, పొన్న, సంపెంగ - సురపోన్నయివి దత్తురమునకు సమమని తలబడినవి.

తథా శివధర్మ సంగ్రహా - అటులే శివధర్మ సంగ్రహమునందు.

శ్లో॥ వాస్త్రి పాపసుమం శత్రువుచ ధర్మ సమస్మాభాః,

న చరుద్రాత్మపరాదేవా నస్తప్పం కనకాదపి. 56

తా॥ పాపమునకు సమమైన శత్రువు, ధర్మమునకు సమమైన మిత్రుడు, రుద్రునికి సమమైన పరదైవము లేరు. అటులే సంపెంగకు సమమైన పుష్పము లేదు.

శివధర్మై - శివధర్మమునందు

శ్లో॥ మాలాభిర్యా సుగంధాభిర్యై లింగం పూజయేన్వరః,

సమేదికా విశిష్టేతి సోణంత ఘలమస్తుతే. 57

తా॥ ఏనరుడు మాలచేతగాని లీదా పరిమళపుష్పములచేతగాని శివలింగమును విశేష విధిచే పూజించునో, అట్టివాడినంత ఘలమనుభవించును.

శ్లో॥ చిల్పిపత్ర రథం దైత్య, సత్కల్లింగం ప్రపూజయేత.

సర్వపాప వినిర్యక్తః శివలోకే మహా యతే. 58

తా॥ ఎవడు ఒకసారియైనను ఆఖండమైన మారేడు దళములతో శివుని భక్తిగలవాడైపూజించునో వాడు సమస్తమైన పాపములసుంధి విహివడి శివలోకమును పొందును.

శ్లో॥ దత్తురకైత్య యోరింగం సత్కత్యై జయతేనరః,

సగోలక్షమం లైష్టు - లభతే పరమం పదము.. 59

తా॥ ఏ మానవుడోకసారియైనను భక్తిలద్దులతో దత్తురమున శివలింగమును పూజించునో యతడు లక్ష్మిగోవులను దానము చేసిన ఘలమును పొందినవాడై ఉత్తమగతిని చెందును.

శ్లో॥ బృహతీ కుసుమమైర్యక్త్యయోరింగం సత్కదర్శయేత.

గొమయుత దానస్య ఘలంలైష్టు శివంవతేత. 60

తా॥ ఎవడు భూతితో జివలింగమును ఒక తూర్పి ములక పూలతో పూజించునే వాడు పదివేల గోవులు దానము జీసున ఫలము లభించి జివుని చేరును.

శ్లో॥ మల్లీకోత్తుల పద్మావి కాతీపున్నాగ వంపకము.

అశోక్సైత మందార కర్మికార బుకానివ.

61

తా॥ మల్లీలు, కలువలు, తామరలు, జాజి, పొన్న, సంపెంగ, అశోకము, తెల్లని మందారము (తెల్ల జిల్లెదు కుడ) కొండగోగు పొగడ.

మతాంతరమున - అశోక - నరమోమిది, సైత = చేమంతి, మందార = జాడిద, కర్మికార = రేల,

శ్లో॥ కరవిరార్చు మందార శమిత గరణేసరాః.

తూషాపామార తుముద - కదంబ ద్రేణ జైరవి.

62

తా॥ గ్నేరు, జెల్లెయ, పారిజాతము, జమ్మి, గ్రంథి తగరము, నాగకేసరము, దర్శ, ఉత్తరేణు, కలువ, కడిమి, తుమ్మి.

శ్లో॥ పుష్పర్మైత్తైర్యయ థాలాభం యోనరః పూజ యేచ్చివము.

సయత్పుణ్ణు మాచ్చైతి - తదేకాగ్రమనాశ్చాణు.

63

తా॥ ఈ పుష్పజాతులలో లభించిన వానిని తెచ్చి యెవడు జివుని పూజించు మండునే అతడెట్టి పుణ్ణుమును పొందునో చెప్పిరను ఏకాగ్రచిత్తమున వినుము.

శ్లో॥ సూర్యకోటి ప్రతికాశై ర్యమాసైః సర్వకామదైః.

పుష్పమాలా పరిక్రిప్రితపాదితనిస్మానై.

64

తా॥ అన్ని కోరికలిచ్చునది, పూలదండలతో నిండినది కోటి సూర్యులతో సమానమైన కాంతి గలిగినది యను చిచ్చాసమందు గితములు వార్ధములయేక్క ర్షునులతో -

శ్లో॥ తంత్రైర్ధుర వార్దైశ్చ స్ఫుచ్ఛందం గగ్హాలయే.

రుద్రక్ష్యా సమాకీర్తిరై దేవదావవ దుర్లభైః.

65

తా॥ మధురమైన వార్ధములు భోగుమండగా దేవతలకును దానపులకును దుర్లభమైనటి రుద్రక్ష్యలతో చుట్టుబడినవాడై తన ఇష్టానుసారముగా నాకాశమున నెగురుచు -

శ్లో॥ ఉచ్చాయమావర్ధమరైః పూయమామ్చురా మరైః.

పగస్థితి పురందివ్యం యత్రవారుచితం భవేత.

66

తా॥ చామరములచే ఏవబడుచు దేవతలచేత దానపులచేత పొగడబడుచు ఎక్కు తనకు తగియుండునో ఆ దివ్యమైన పురమునకు అతడు వెళ్లును.

క్షీ॥ యైసెర్వోహ కుసుమైజలసులరుహై: శివమ్.

సంపూర్ణు ల్రోక్తిర్భుక్త్యై శివలోకే మహియతే.

67

తా॥ ఎవడు మెటునగాని, నీటిలోగాని పుట్టిన పూలతో శివుని భూతో లోకించి పూజించునో వాడు శివలోకమును పొందును.

క్షీ॥ శివస్యైపరియః కుర్మాత్ సుఫునం పుస్తమండనమ్.

శోభితం పుస్తప్రగామై రాపేశాంతం ప్రలంబిథిః.

68

తా॥ ఎవడు శివస్యై గొప్పగా పుష్టిలంకారమును రచించునో పాదైరము వరకు ప్రేలాడునట్టు నిడుపైన దండలతో నెవడు శివలింగము నలంకరించునో - అతడు.

క్షీ॥ అత్యాత్మరైర్యహయసై ర్థిష్ట పుష్టిప శోభితై:

సర్వైపరిచైతై: క్షిమానాసై శివపురేసుభి.

69

తా॥ దివ్యమైన పుస్తములతో నలంకరియబడిన అత్యాత్మరైకరమగు దివ్యమైన విమానము నెత్తిశివురమునకు వెళ్లి సుమస్తమైన పరిచితులతో సుఖముగా సుండును.

క్షీ॥ అనేకారసంయుక్తం యః శివేకుసుమం గృహమ్.

కుశ్రీతపర్వకాలీమ విచిత్ర కుసుమాచ్ఛలమ్.

70

తా॥ ఎవడు పర్వకాలములందు శివునకు పుస్తములతో విచిత్రమైన ఉజ్జ్వల గృహములు వివిధాకారములుగా నిర్మించునో లేదా శివాలయముల నటులలంకరించుండునో -

క్షీ॥ సపుష్టకమానేన సపాస్త పరివారితః.

దివ్యస్తి, సుఖ సంభోగ క్రీధారతి సమస్తితః.

71

తా॥ అతడు వేయమంది పరివారముతో పుష్టిక విమానమున సంవరించుచు దివ్య స్తోలయొక్కసుఖ సంబోగములతో కూడియండును. (ఈ నాడీ పుష్టిలంకరణ యొక కళగా గూడ రాణించుచున్నది.)

క్షీ॥ అక్షయం మోదతేకాల మతిరస్యత శాసనః.

శివాది సర్వలోక్ము యత్రైష్టం తత్తయాతి సః.

72

తా॥ మరియు అతడు అక్షయమైన యనంతకాలమువరకు తిరుగులేని యదికారముగలవాడై కైలాసాది సుమస్తలోకము లందెచటికి నిష్టమున్న నచటికి పైశుచుండును.

శివధర్మ సంగ్రహము

(శివధర్మ సంగ్రహమునందు)

శ్లో॥ ప్ర్యాదత్తే బుక్కిదెవి గోపాసు ఫలం లభేత.

ప్రైణ యోగిభావతి మానేషతు దివంధతిత.

73

తా॥ ఈ దేవి! ఎవరు దినదినము ఒకపోగడ్పువుతో శివలింగమును పూజించునో వానికి వేయి గోవులను దానముచేసిన ఫలము లభించును. దిన దిన మొక పొగడ పూపుతో ప్రక్తము దినములు శివునిపూజించిన వాడు యోగి యగును. నెల దినములు పూజించిన వాడు స్వర్గ సుఖములందును. అనగా నిక యొల్లకాలము పూజించు వారి పుణ్యఫలమేమని యనవలినముట.

శ్లో॥ మాస ర్షయైన వాహ్నీతి - క్రతుసాం ఫలముత్తమము.

తిథిర్మాణః ప్రపద్మైత బ్రహ్మలోక మమత్తమము.

74

తా॥ రెండు నెలలు పూజించిన యొడల యజ్ఞము చేసిన ఫలము కలుగును. మూడు నెలలు పూజించిన యొడల నుత్తమమగు బ్రహ్మలోకమును పొందును.

శ్లో॥ వత్సర్మిః సిద్ధి మాప్స్తీతి యోగుసిద్ధించ పంచథిః.

ప్రశ్నాసేన వరోయాతి రుద్రలోకం నసంశయుః.

75

తా॥ నాలుగు నెలలు పూజించిన వానికి కార్యసిద్ధి కలుగును. ఐదు నెలలు పూజించిన యొడల యోగుసిద్ధి కలుగును. ఆరునెలలు పూజించినవాడు నెస్సంశయముగా రుద్రలోకమునకు వెళ్లును.

శ్లో॥ రుద్రాత్మతి ధరో భూత్యా వంద్రార్థ కృతశారః.

ప్రయాతి వృషయానేన ద్వితీయ ఇవ శూల ర్షక్.

76

తా॥ ఆరు మాసములటుల దీక్షతో శివున్మించినవాడు రుద్రరూపమును పొంది తలపై అర్థ చంద్రుని ధరించి వృషభము నెక్కి రెండవ శివునిపలి సంపరించుచందును.

వ॥ అధశేవ వీపాత ప్రతాణి - లింగ్సురాణి

తా॥ ఇక శివునకు ప్రియమైన పత్రములను గురించి లింగ్సురాణమున నిటుల చెప్పి బడినది.

శ్లో॥ విల్యుపత్రం తేమిపత్రం, భూంగ్రాజ్యు పత్రము.

అటరూపమై పత్రంవ, పత్రం కొంకుక వేలిము.

77

తా॥ మారేదు, జమ్మి, గుంటగలగర - అద్దనరము మరియు ఆశోకపత్రములు లీక వాని పట్ట -

శ్లో॥ తమాలష్టు పత్రంవ, దేహపత్రిక పంభమవు.

ఉన్నత స్వేత శ్రష్టంవ పత్రంవ కుమాలష్టువ.

78

తా॥ తమాలము, చీకటి చెట్టు, ఉలిమిడి, కానుగు, సేలయుసిరి, మాచుపై నల్లఉమ్మేంత, తెల్ల ఉమ్మేంత, తామర ఆకు.

శ్లో॥ గంగాపత్రిక పత్రం - పత్రం కల్పర కష్టవు.

ఇలకల్పరి శాపత్రం - పత్రం వాహేమ రూపకము.

79

తా॥ గంగాపత్రి (నిద్రభంగి) నీటికలువ - మెట్టకలువ ఆకులు లీదా సంపంగ పత్రి.

శ్లో॥ శతపత్రం సదా ల్యోత్తం గంధారం లుక పత్రకము,

పత్రమా దుంపరం షైవ - గ్రామశిఖ్యాశ్రీ పత్రకము.

80

తా॥ శతపత్రం - తామర, గంధారము - చందనము, పొగద, మేడి, గ్రామ శీఖ్య.

శ్లో॥ ద్రోణ పామర్థ పత్రంవ, పత్రంవ ఇదిరష్టువ.

మేషాం పత్రైః శైవపూజా తేషాం పుష్టిశ్రీ సర్వదా.

81

తా॥ తుమ్మి, ఉత్తరేణి, చంద్ర అనువాని ఆకులు మరియు పూవులతో శివుని పూజియమచ్చను. అన్యాష్టివానిపత్పుములు లభియినుటు పత్రైనును ఇంయోగియ మచ్చనునులు.

శ్లో॥ రసాలకిం కుట్టాశోక దూర్యాయాశ్రీ పురాలైః.

స్వాదే శైల్ప్రశ్న సదాపూజా అభావేన సదాశైవి.

82

తా॥ షైనిచెప్పబడినపూలుగాని, పత్రిగాని లభియినుటు మామిడి - మోదుగు - ఆశోకము, లేతగరిక, పురాలకు అనువానితో కూడ శివుని పూజియమచ్చను.

వ॥ అధపత్పు దాన ద్రుకారః జ్ఞానమాలాయామ్.

తా॥ ఇకప్పుదాన విధానమును గురించి జ్ఞానమాల యందిట్లు చెప్పబడినది.

శ్లో॥ పత్రం వాయదివాపుష్టం ఘలంసేష్టు మధోముఖమ్.

మఃఖ దంతత్పుమాశ్యాతం యధోత్సుష్టం సిందయేత్.

83

తా॥ పుష్పమునుగాని ఘలమునుగాని దైవమునకు నేపేదించునపుడు దాని ముఖము బోరగిలబడురాదు. ఆటు బోరగిలబడునట్లు చేసిన నేపేదనము కర్తృకు దుఃఖమును కలిగించునే కానిసత్యలదాయకముగాదు.

తథా - ఆటులే.

శ్లో॥ అదోముఖార్థణం సెప్పం, పుష్పంజలి విధావకత.

వ॥ అంబలిదానేఇ దోషముఖతా నదోషాయేత్యర్థః -

తా॥ దోషిలతో పుష్పవులనుగాని, పత్రినిగాని, ఘలములనుగాని నేపేదించునపుడు బోరగిలబడిను దోషముగాదు.

అధకాలాః - శివధర్మై శివధర్మమునందు శివార్థనకు నియమింపబడిన సుమయము లేవనగా--

శ్లో॥ కనకాది కదంబాని రాత్రా దేయావి శంకరే. 84

తా॥ ఉప్యుంత పూలుగాని, కడిమిపూలుగాని శివునకు రాత్రివేళ సుమర్మియవలిను.

శ్లో॥ దివాశేషాది పుష్పాణి అర్థరాత్రే మహల్లికా.

ప్రహరం తిష్ఠ తేజాతో కచచిర మహార్మశమ. 85

తా॥ మిగిలిన పూలతో ఏగటియందును, మల్లితో రాత్రియందును, జాజితో మూడు జామునందును, గ్నేరుతో నెల్లమేళలందును శంకరుని పూజించవలిను.

వ॥ రాత్రాదేయాని - తోట నీయానీతిసాగరః

తా॥ రాత్రా దేయాని యనగా కోయరగినవని సాగరుని యథిష్టాయము.

వ॥ రాత్రాదేయాని పూజసీయానీత్యా చారచింతామణికారః

తా॥ రాత్రాదేయాని యనగా పూజింపదగినవని యాచారచింతామణికారుని యథిష్టాయము.

అధకామ్యై - శివధర్మ సంగ్రహై - పిష్టుల కామ్యములను గురించి శివధర్మ సప్తపూమునందు.

నందికేశ్వర ఉవాచ - నందికేశ్వరుదీటుల చ్ఛైను.

1. కనకాని - జతి క॥ భ॥ పుష్పతయోః

2. అర్థరాత్రే - జాతియాత్రకాను

శ్లో॥ ఆమాధ్యార్థితం లింగమే తద్వక్తం ఫలంమయా.

కామాధ్యార్థి మాష్ట్య శ్రుతప్రాపి యత్యలమ్.

86

తా॥ కోరికలు లేకుండ శివుని పూజించిన వారు పొందదగిన ఫలితములను గురించి చెప్పితిని. ఇక్కున కోరికలతో శివుని యారాధించువారు పొందదగిన ఫలములను గురించి చెప్పితిని.

శ్లో॥ బుకేన వరదోదేవః కరపీర్థ నద్రదుః.

అర్ప్రో శ్రీయమా ప్ర్యోతి - మోక్షం దుత్సూరికితు.

87

తా॥ పొగడ పూరుతో పూజించిన తశ్శూరుడు వరములిచ్చును. గన్నేరుతో పూజించిన ధనమిచ్చును. జీల్లెదుతో పూజించినసందరులు, ఉమ్మెత్తూల పూజించిన మోక్షమును పొందును.

శ్లో॥ పిలోత్తుల్లిర్థ చే ర్మోభర్యమీల్లింగ ముత్తముమ్.

రక్తాసిః ల్యాస్సుయాభ్రాష్టం పుంయర్త్తైశ్చ చక్రితుమ్.

88

తా॥ నల్లకలువతో శ్రద్ధతో శివలింగమును పూజించినవారు సుఖమును పొందును. ఎర్రతామరలతో పూజించిన రాజ్యము, తెల్లతామరలతో పూజించిన చతువ్రత్తము ల్యాప్రైంచును.

శ్లో॥ వంపైః పర్వతామాని పున్నగోర్వాగేసైరైః.

ఉప్పుతాన లభతే కామాన తథాపేర దామైః.

89

తా॥ సంపింగ విరజాజి నాగికేసరములతో పూజించిన యెదల సమస్తమైన కోరికలు పొందును. అదే విధముగా కేసరీప్పుములతో పూజించిన యాప్నోతార్థములు లభించును.

శ్లో॥ మంత్రస్థి మాప్రోతి యోభ్రయీక గంధపుష్టైః.

యోభ్రయీక పరమోకానం సితార్ప్రో తిద్దిమచ.

90

తా॥ పరమేశ్వరుని గంధపుష్టము, ఇక్కోకము, ఉచుగు, ఎరిగి మరియు సితార్థము, తెల్లజీల్లెదుతో పూజించినవానికి మంత్రస్థి కలుగును.

శ్లో॥ పర్వతామాప్రోతి యోభ్రయీక గంధపుష్టైః.

తుల్యైర్ప్రి పులోలాభః సాభాగ్యమచ వారుతే.

91

తా॥ సుగంధ భరితమైన పుష్టములతో పూజించిన వానికి సమస్తమైన కోరికలు నెయేరును. రోజా పుష్టములతో పూజించిన పుష్టమైన లాభమును, వారుతే-పెద్ద దంతి ప్రతిపూలతో పూజించిన సాభాగ్యము ల్యాప్రైంచును.

శ్లో॥ క్షూకామస్తు కాతిథిర్మైభ్రయుమ్మైరమ్.

అథితే వేత్తమాం క్షూం పణ్ణైన వసంశయః.

92

తా॥ కోరిన క్షూనుపొందుబక్రికు పరమేశ్వరునిస్వాజాజిపూలతో పూజించిన వానికి అరుమాసములలో నుత్తమ గుణవతి యగు క్షూ లభించును. ఇందుకు సంశయము లేదు.

శ్లో॥ మద్దికాట్ల వకర్మాధ మర్యయంతో మహేశ్వరమ్.

అథంతే పరమం క్షూసం సంసార భయనాశనం.

93

తా॥ జ్ఞాన ప్రాప్తికి పరమేశ్వరుని మల్లపూలతో పూజించిన వాడు సంసార భయమును తోలగించునట్టి పరమాత్మ జ్ఞానము పొందును.

శ్లో॥ పుత్రకామాయ కుంచ్స్తు ఇర్పుమ్మైధ్మాసుః.

అథితే ఇంచు పుత్రత్వం, ధనంకీర్తిం విరాయుషమ్.

94

తా॥ పుత్రులు కావలిని కోరువాడు పవిత్రమైనమన్సుగల వార్దమెల్లుపూలతో నిష్పత్తిపూజించినచే దీర్ఘాయుష్మంతులు మరియు ధనమంతులైనపుత్రులును పొందును.

శ్లో॥ అరోగ్యం కుశపుష్టిప్సు - అరోగ్యః ధ్రుయసంగమ్.

క్రూరార్మిః ధనం విద్యా ద్యుక్షూరే భ్రోః పుష్టికుమ్.

95

తా॥ దర్శపూలతో నారోగ్యము, అశోకపుష్టిములతో ధ్రుయరాలిసంగముము, రెలపూలతో ధనము తుమ్మిపూలతో వశికరణ సిద్ధి ప్రాప్తించును.

శ్లో॥ కరంతేనార్ఘయు ల్లింగం పతతం వియతప్రతః.

శత్రువాయశామాయ విత్యమేవ ధ్రాపరమీక.

96

తా॥ శత్రువులను జయించ విచ్చగలవాడు నియమప్రతురై ప్రతి దినము శివలింగమును కదిమిపూలతో పూజించవలెను.

శ్లో॥ నశ్చంతి వ్యాధ యుష్టష్ట యోభర్యయీదతి ముత్త్రిః.

సింధు వార్షష్ట పుష్టిః ఇథ్యుష్టేత ఇంధపాక.

97

తా॥ బండి గురిపెందపూలతో పూజించిన వానియొక్కవ్యాధులన్నీ నశించును. వావిలిపూలతో పూజించిన ఎరల బద్ధుడైనవాడు బంధువిముత్తురగును.

శ్లో॥ అంకటసితప్రావి విరంధ కుముమావివ.

శావి శత్రు విషాకాయు - దేవహివాయ క్షూయీక.

98

తా॥ శత్రునాశమును కోరువాడు నల్లని ఆకుల తేదున వాసనలేనిపూలతో దును శివలింగ మ పూజించవలెను.

శ్లో॥ పీతకానితు పుష్పర్భే పుష్పాతీ విజయాయిన.

విత్యమేవతు యోదర్వాక్ పతుగ్రము వాప్స్యయాక.

99

తా॥ పుష్పిని విజయమును ఆకాక్షించువాడు ప్రతిదినము కేసరి పుష్పములతో శివుని పూజించినచే వాడు శరీర దార్శనమును జయమును పొందును.

శ్లో॥ జలజానితు పుష్పాతీ వాయ్యార్థేతు ప్రకల్యాయీక.

శిలరక్తాని యాస్యేవ తానివశ్య కరాణితు.

100

తా॥ వశికరణమును కోరువాడు తెల్లతామరలతో పూజించవలెను. నల్లనిచి లేదా ఎర్రనిచి కూడ వశికరణమున కుపయోగించవచ్చు.

శ్లో॥ సర్వకామ ప్రదంబిల్యం దారిద్ర్యస్య విమోచనమ.

బిల్యపత్రాక్ పరంనాస్మి యేవతుష్ట్రాతి శంకరః.

101

తా॥ బిల్యదశము దారిద్ర్యమును పారద్రేలిసమస్త కోరికలను ప్రసాదించును. శంకరుని త్వాప్తి పరమటలో బిల్యమున కంటెను మించినది లేదు.

శ్లో॥ విజయారే దమనకం యోజయోస్త్రియమస్తః,

దమనార్థిరిపూన యస్తు అర్ధయేద్యుషభధ్యజమ.

102

తా॥ విజయమును కోరువాడు నిత్యము దమనముతో వ్యపభధ్యజుని నియమ నిష్పతలతో పూజించవలెను. అట్టివానిచే నిశ్చయముగా శత్రువులు జయించబడుచు.

శ్లో॥ సుఖం మరువకేతైవ జంబూద్రీః సర్వకామ దః,

తిలకోధన కామాయ గోకామాయ చవంతులీ.

103

తా॥ మరుముతో పూజించినసుఖము కలుగును. జంబూద్రము=నేరేడు ఆకతో పూజించిన అన్నికోరికలు తీరును. ధనము కోరువాడు లోద్దుగపూలతోను గోసంపద కోరువాడు పొగడపూలతోను పూజించవలెను.

శ్లో॥ సౌఖ్య దక్కుపతగరః కింకిరాత్మ్య కామదః,

అరోగ్యం ధనం వైవ ఫలిని కామదస్యుతా.

104

తా॥ సౌఖ్యము కోరకు శివుని గ్రంథి తగరముతోను. అభీష్ట సీట్లక్క గోరించ పూలతోను పూజించవలెను. అరోగ్య సౌఖ్యములను ఫలిని గోరించ ప్రసాదించుచు చెప్పి బడినది.

శ్లో॥ శాలః బ్రియకర్మావ కిం ఖకాదాయురాప్స్యయాక.

ప్రస్త్ర్యాశ్చ పశుకామస్తు - కుటజైవ్ర్య యేషిమ్.

105

తా॥ మద్దిపూలతే పూజించిన కోరికలు నెయ్యేరును. మామగు బూరుగు పూలతే పూజించిన ఆయుష్మమును వృద్ధి చేయును. ఏనుగులను గుళ్ళములను కోరువాడు శివుని కోడిక పూలతే పూజించవలెను.

శ్లో॥ కర్మరం దమకం దద్యావ్యత్రూ తాంచ వినాశనే.

వశ్యంతి శత్రువః శిష్ముం దేవదేష్య పూజనాత.

106

తా॥ గుదకచూరులు దమనముతే పూజించిన ఆతి శిష్ముంగా శత్రు సంచార మగును.

శ్లో॥ ర్యామాచారోగ్రు దానిత్యం జపాపుంత దైవవ.

కురంట క్షు వాయ్యారే నిత్యం లింగం ప్రపూజయీత.

107

తా॥ ఆరోగ్యము పొందుట కోరకు దాసానిపూలు మరియు గరికపూలతే పూజించవలెను. వశికరణము కోరువాడు పచ్చగోరింట పూలతే శివలింగమును ప్రతి దినము పూజించవలెను.

శ్లో॥ విద్యేషేయూధి కాయోజ్యా దేవదేవ మహాశ్వరే.

కెతకి శత్రు నాశాయ, క్రుఢోలింగం తుయోభ్రయీత.

108

తా॥ విద్యేషమునకు మహాశ్వరుని ఆదవి మొల్ల పూలతేను శత్రు వినాశారము క్రోధము కలుగుటకు మొగిలిపూలతేను పూజించవలెను.

శ్లో॥ సర్వకామ ప్రదాప్యగ్యా! వ్యాఖ్యాదేవి ప్రకీర్తితా.

తోత్యాన్ కరితత్త్వమో నిత్యమేవతు కామదా.

109

తా॥ ఓ దేహి! పాకుదు పూలతే శివుని పూజించిన వానికి సుమస్తుమైన కోరికలు నెయ్యేరుని ప్రసిద్ధి. ఇటులేపొట్టపూలతే పూజించినవాని కోరికలు గూర్చనెయ్యేరును.

శ్లో॥ వాసకేనార్థయేద్వం, బలమాయుశ్చ వర్ధితః.

యుంటీకా సుఖావిత్యం యుధాచాప్యరపంవకం.

110

తా॥ ఆశ్చర్యము పూలతే పూజించిన బలము ఆయుష్మము వృద్ధి చెందును. తెల్లగోరంట పూలతే పూజించిన నిత్య సుఖము నిచ్చును. ఈ విధముగే అప్పుర మరియు సంపంగతే గూర్చ పూజించినను నిత్య సుఖము సిద్ధించును.

శ్లో॥ కింభకం వ్యాధినాశర్ మశ్చక్రం తద్దైవవ.

అయంతి జయ కామాయ స్నేహం గం కర్మకా.

111

త్థా॥ వ్యాధి నివారణార్థము దింభకము (లోద్దుగి) దుందిలము మరియు అశ్వకర్మము తెల్లమద్ది (మద్ది), పూలతో పూజించవలిను. జయమును కోరువాదు జయంతి (పద్మ దూలగొంటి), సౌమీంద - తెల్లవావిలి మరియు శ్వేతగిరి క్లరిక; తెల్లదించిన - చెప్పుకాంత పూలతో పూజించవలిను.

శ్లో॥ ఎద్దోచోవ్యాపారాయ, వింశపుణీణ వార్ధయీత.

థంఁఁఁఁ కర్తవీ యోక్కు మదంతి జయాభీత. 112

తా॥ శత్రువు చొగరణచుటకు, ఉచ్చాటనకు వేషపూతతో అర్ధించవలిను. సమ్మాహనమునకు మంజేష్టి పుష్టిము, విజయార్థ ముమ్ముంత పూవులు అర్జునలో ఎనియోగించవలిను.

శ్లో॥ బుపి పుష్టిరుద్ర జటింతి సర్వమప్రదవాన.

శజపుష్టం వయత భ్రాత్కం కోకిలాక్షం తద్దించ. 113

తా॥ బుపి పుష్టి (అగ్న్య అనగా అషో); రుద్రజలీ (రుద్రజద, గీరిషత్తి); సర్వోపద్రవముల నశింపజేయిను. వృణ పుష్టం (జనుపూలు); కోకిలాక్షం (గొలిమిచిపూల) తో జివుని పూజించినను సర్వోపద్రవములు నశింపజేయిను.

శ్లో॥ సర్వాశ్వామురాం త్యార్థ సర్వపితంతు శోషించము.

శ్రుష్ట మైపాథి రారెవ, దేవదేవాయ కల్పయీత. 114

తా॥ అన్ని విధముల శాంతి కర్తృలకు తెల్లని పుష్టులతోను, శారీరక, మానోక తుష్టి పుష్టులు కలుగుట కోరకు పసుపు పచ్చని పుష్టిముల తోడను - అభివార కర్తృలకు నల్లని పూలతోడను జివుని పూజించవలిను.

శ్లో॥ పత్రం పుష్టం ఫలంతోయం, తృణం మైవత ధామునే.

శ్రుత్యహంశం భమేదద్వాన్వాపో దుర్ధి మాప్మూయాత. 115

తా॥ ఓ ముసిశ్శరా! ప్రతి దినము జివునకు పత్రముగాని, పుష్టిముగాని, ఫలమునుగాని చివరకు జలమునుగాని గద్దిపరకనుగాని భక్తిజ్ఞద్ధలతో సమర్థించినవారు ఎన్ని జన్మ లితినను క్షుముల పాలుగారు.

అథ నిషిద్ధావి జివధర్మీ

(మిష్యుల నిషిద్ధములు జివధర్ములో ఈ త్రింది విధముగా తెలుపబడినది)

శ్లో॥ కైతకి దాతిముక్తంవ, కుందం యుషధి మదంకికా,

శరీష సర్వంధూకం కుముమావి వెపుర్యయీత. 116

తా॥ మొగిలి - మాధవి - మల్లి - అయిమల్లి, స్వంజాజి, మదంతిక (ఉమ్మీంత), దిరిసెన - సాల - మంకెన - అనువాని పుష్పములను శివార్ఘనలో పెసర్టింపవలిను.

శ్లో॥ వాక్యమిష్ట్రు కుషుమం కరకెంద్ర, సముద్రమ్మ.

కైథితికాని పుష్పాయి - పత్రాయి వ వసర్మయీక.

117

తా॥ బాహంచి ఆకులు పూలు - కానుగ పూలు - తాండ్ర యొక్క ఆకులు పూలు గూడ శివార్ఘనలో పెసర్టింపవలిను.

కార్త్రిక మాహాత్మ్య

(కార్త్రికమాహాత్మ్యము నందు)

శ్లో॥ ఇపో కుండ శిరీష్ముశ్ర యూధికా మాలతి తథా,

కేతకిథవ పుష్పుశ్ర - శైవార్ఘ్యః శంకరస్సుదా.

118

తా॥ దాసాని - మల్లి - దిరిసెన - అయిమల్లి - స్వంజాజి - మొగిలి పూలతే శంకరుని వ్యుతును పూజింపగూడదు.

వ॥ సదేత నిత్య పూజాయాచిత్యర్థః కామ్యేసెద్ నామాపే విధాన శ్రవణాత్ - కుందంతు వర్షవ్యాపి శిఖపూజాయాం మాఘమాసి విహితమితి - ఈత్యాచార చింతామణిః -

తా॥ నిత్య పూజలో నిపిథింపబడిన పుష్పవులను శివార్ఘన కుషయోగింపకూడదు. కుమకస్దా యనగా నిత్యపూజలుని యర్థము. కామ్యముతో గూడినపూజలందు నిపిథింపబడిన పుష్పములను శివార్ఘన కుషయోగింపచ్చనని పెద్దల మాట. కుంద - వసంతకాలపు మల్లి సంవత్సరమున మాఘమాసము నంద్ధర్మమైనదిగా నుండును అని ఆచార చింతామణిలో చెప్పబడేను.

లింగస్పురాయి

(లింగస్పురాయమునందు చెప్పబడిన పెయమేయనగా)

శ్లో॥ సర్వంధూక పుష్పాయి - కీంద్రాయుధి మదంతికా,

కేతకిహాతి పుష్పంవ - శ్లోక శైవా పరాయికా.

119

తా॥ ఎద్రమద్రి, మందార, మెమ్మెస్, అయిముల్ల, ఉమ్మీంత, మొగిలి మల్లి మరియు తెల్లని మెళ్లకాంత.

శ్లో॥ ప్రోపితా రక్తశ్వితావ - తథాభంధిక పుష్పుకై.

శ్వాసమగ్రా దాప్తు ర్ప్రెథితి కుషుమేవవ.

120

తా॥ ప్రోపితా (గులాబిలు); ఎరుసివి - తెల్లనివి, తెల్లరింటెన, మంజ్సు, దిరిసెన, రుద్రాక్ష, తాని అను చెట్లయొక్కపూలు.

శ్లో॥ పూజయిత్తా తథా పుష్పురేభ్యశ్శ్రీవ వరసుదా.

అవీవి వరశిష్టాపం పచెదీవం పసంశయుః.

121

తా॥ మైని చెప్పబడిన పూవులలో శివుని పూజించి అభిషేకించినను అవీచియను నరకము పాపము నశించుననుటలో సంశయము లేదు.

శ్లో॥ కైతుం కేతక్కిపుష్పం మాండిషికాష్ట పాటలా.

నింపిపుష్పం కరంజంవ - ధాతకి పుష్పమేవ.

122

తా॥ వెలగ, మెగిలి, మాందిని, (మాకందియమను శాకము; గుజాయి), కాప్పపాటల (తెల్లకలిగాట్లు), మేప, కానుగ, ఆరె పూవులు.

శ్లో॥ శిరిషగుంజలా పుష్పమతిముక్తంవ వర్ధయైత.

122½

తా॥ దిరిసెన, గురిచెంద, పూలగురిచెంద పూలను విడిచిపెట్టివలిను.

వ॥ కింతు పరమ భక్తునామిహ విహితా విహిత విచారోనాస్తి తదుక్తం పుష్పోధ్యాయై-

తా॥ అయితే పరమభాగవతులైన వారి పిష్టయమున విహితా విహితములను గురించి పుష్పోధ్యాయము నందు విచక్కణ కూరదని చెప్పబడినది.

శ్లో॥ శుభంప్యు శుభం వాపి - ఫలపుష్పమష్టితమ్.

భక్త్యుప్పెదయైతసర్వం వా శుభం కించి దాశ్శ్రయాత.

123½

తా॥ నిషధింపబడినవిగాని, నిషధింపబడనివిగాని పుష్పములలో శివుని భక్తిభద్రులలో పూజించినవాడు క్షుములను పాందు.

అస్యాత్మాపి - ఇతరగ్రంథములందున

శ్లో॥ పర్వ్యాః పుష్పైః పదాపూజ్యా విహితా విహితార్థి.

శ్రీపూజ్యాసర్వదేవాశాం - శ్రీయాగోభ్రతారణమ్.

124½

తా॥ సర్వదేవతల పూజావిషయమున పుష్పములయొక్క శుభాశుభయోగ్యతలలో ల్రాధాస్యము లేదు. ప్రతి దినము పూజించుటయే శర్మము ఎందుచేత - నవగా నవట. భక్తియాగమే ప్రధామయు.

శ్లో॥ యావికండక కీర్త్తావి - యావివేషుతావివ

రాత్రి పర్యుషితాపో - దూరతః పరివర్తయైత.

125½

తా॥ ముంద్తతో కూడిన వానిని, రేతులూడిన వానిని, సువాసన చోయిన వానిని రాత్రి నుండి తెల్లవారువరకు నిలువ యుంచినవానిని శివార్థనకూపయోగించరాదు.

వ॥ అధోపహతాని గాతమీయే -

తా॥ పిష్టుట “ఉమాతాని” శబ్దర్థవివరణమును గురించి గాతమీయము నందు ఈ త్రింది విధముగా చెప్పబడినది.

వ॥ తసునగత మహాగత మంత్రల ధైతమ్యుగ్ర గుంధంచ -

తా॥ తసునముల త్రిందుడినవి, సేలరాలినవి, చెముట బిందువులచే తడిసినవి, ఘూర్ణిన వాసన గలవి.

శ్లో॥ స్నేశ్వాయస్య త్రైత మథివాదన కర్మ కర్తృకరిణమ్.

సర్వమిదం సర్వేషాం దేవానామ ప్రియం కుషుమమ్.

తా॥ స్నేశ్వముచేసి నమస్కరథంగిమలో మాయబడిన దేసిలిలో నలిగిన పూలు ఎదేవతలకును ఎల్లి సందర్భములందును పూజల కర్మములు కావు.

పుష్పమాలాయామ - పుష్పమాలయను గ్రంథమునందు

శ్లో॥ అంత్రల క్షారిత మాపన స్థం, స్నేయం వికీర్ణంభువి సంవిరీణమ్,

ఎతాని పుష్పాతి సమస్తదేవా పూజా విధాపాసర కర్మకాణ. 126½

తా॥ చెముట బిందువులచే తడిసినవి, ప్రమాదవకును మర్యాదాన్మస్తుపడినవి, తమంతటతాము రెక్కలూడి, సేల్పై రాలి ధూచిప్పాలైనవి యగు పుష్పములు ఎదేవతా పూజయిందును వినియోగింపుకూడదు.

పోరితః పోరితుడను మహాకుటి యథిష్టాయమేమనగా--

శ్లో॥ స్నేశనం కృత్వాకు యైకి విశ్వపుం విశ్వంతి వైష్ణవాః.

దేవతాప్రము గ్రహంతి భ్యో భయతి కాప్తయత.

127

తా॥ స్నేశ్వము చేసిన వెంటనే నిరుగారుచున్న శరీరముతో ఎ బ్రాహ్మణులైనును పుష్పము నర్థన కొరకై కోసినచో అల్లి పూలనే దేవతలును స్నేకరించరు. అట్టీవారు అగ్ని ర్దోషాయబధువట్లు పోముచే దోషాయబధురురు.

శ్లో॥ ఉగ్ర గుంధమ గుంధంవ క్రమ క్రీతంవ పుష్పము.

దేవో పరి ధృతం మూర్ఖం వార్థయైత్తు కూచవ.

128

తా॥ తీక్కుమైన వాసనగలవి - వాసన లేనివి వెలయిచ్చి కోస్తుని అర్థనకు పనికిరావు. ఒకదేవునిపై నుంచి నట్టివి వాడి పోయినవి ఎప్పుడును పూజ కుపయోగించరాదు.

శ్లో॥ మరినం భూమి సంఘృష్టం - కృమికోది దూషితమ్.

పర్మ్యాపితాని పుష్టయితే వర్తయొదెవ శార్ధవే.

129

తా॥ మలినమైనవి, సేలపైరాలినవి, పురుగులు వెంట్లుకలు మొదలైనవానిచే దూషితమైనవి క్రిందటి దినము కోయిబడి వాయిచోయినవి దేవతార్థనకు వారకూరదు.

శ్లో॥ ముకులే వార్థయే ద్వేవం - తథాచిత్రమై ఖండితై:

స్వయం వికాసితై: పుష్పై: స్వయం చంధువి.

130

తా॥ మొగ్గలును అటులే, తునిగినవి, రెత్తలు రంధ్రములు పడినవి యగు పూలను పూజకుపయోగింపగూరుదు.

శ్లో॥ వాపోధి: సంఘలైర్చైత్రాంగ స్ఫుష్టుత్త దైవ.

త్రిపత్రా మ్యాయ్ వకుసుమై ర్మార్థయేత్తుక దావన.

131

131½

తా॥ చెట్టునుండి రాల్చిబడిని - వ్యస్తములో మూర్ఖగట్టి తేబడినవి పాదములు మున్నగు అవయవ స్వర్ధ తగిలినవి, మూడు రేకులు గూడ లేనటువంటి వగు పూవులు శిష్మాజకెప్పుడును పనికిరావు.

వ॥ త్రిపత్రీతి - అనుక్త పుష్పపరమ - త్రిపత్రీతి - అనగా కనీసము మూర్ఖరెక్కలైన గల పూవులని భావము. స్వయం వికాసితైరితి కృతిమ వికాసితై: - స్వయం వికాసిత మనగా మొగ్గలను తాముగా ఎదిగి వికాసింపనియక కృతిమ విధానమున విజ్ఞింపజ్ఞింపని భావము. అంగస్ఫుష్టైరితి పాదాది స్ఫుష్టైరిత్యర్థః - అంగ స్వర్ధమనగా పాదములు మొదలైనవానికి తగిలినవని యథము.

అథ పుష్ప విశేషాణం భూగతాది దేపా భావ మాహ గాతమీయే

తా॥ పిమ్ముట భూమిమైన పడిన వాటిని గురించిన విషరణ గురించి గాతమీయము నందిట్లు ల్రాయబడెను.

శ్లో॥ భూగతం వర్తయే త్యుప్పుం జోరి వకులం ఎనా.

తెలిచిప్పుధా ర్మాచ్య్య విషావంపక పద్మమై:

132

తా॥ వావిలి మరియు పోగడ్చాలు తత్క తక్కుని నేలపై రాలినపుడు విడువు. అటులే సంచేంగ, తామర తక్కిన్ జాతి మొగ్గలను కూడ విడువ వలిను. అనగా నవి మొగ్గలైనవు పనికి వచ్చును. కాని ఇతరము పనికిరావమట.

శ్లో॥ విల్యప్పాథదిప్పువ - తథా ధాత్రీ దంప్పువ.

తమాలస్యవప్తుప్పు చిన్న భిన్నం నమప్పుతి.

133

తా॥ మారెదు, చంద్ర, ఆరె చెల్లయెక్క దళములు, తమాల ప్తములు (చెకటిధూను, ఆకుపల్లి) ఇవి రంధ్రములు పడినను పూజక్కరములే.

శ్లో॥ తులస్య గ్ర్యు విల్యావాం నాప్రీపర్ముపికాత్మకా -

134

తా॥ తులసి, ఆమో, మారెదు దళములు ముందు దినమున కోయబడినవైనను పూజకుపచ్చాగములే యగును.

శ్లో॥ వర్ష్యం పర్ముపితం పుప్పుం - వర్ష్యం పర్ముపితం జలము.

అవర్ష్యం జాప్యావితేయ మవర్ష్యం తులసీదళము.

135

తా॥ క్రిందటి దినమున కోసన పూవులుగాని, క్రిందటి దినమున తెచ్చిన నీరు గానిపూజకు పసికిరావు. ఆయతే గొజలము తులసీదళములు మాత్రము ముందు దినమునాచైనను వర్షునీయములు కావు.

శ్లో॥ తులసీ సర్వదాశుద్ధా తథా విల్య దళానివ.

135½

తా॥ తులసి మరియు బిల్య దళములు సర్వదా శుద్ధమైనవి.

వా॥ సర్వదేతి పంచదివస పర్షంత మిత్యార్థః,

పంచదినానంతరం పర్ము పిత శ్రవణాత్ తథా.

తా॥ సర్వదాయనగా ఆయదు రోజులవరకు అని శర్మము. ఆయదు దినముల పిమ్మట నపి యయోగ్యములగునని పిర్మలు చెప్పగా ఎంటమి.

శ్లో॥ జలకావాం పుప్పుణాం విల్యపత్రుప్పు సైమో.

ఏషాం పర్ముపికాతంకా - కార్యా పంవ దినోర్ధ్వతః.

136½

తా॥ నీటి మదుగునపట్టినప్పుములను, బిల్యపత్రములను, ఆయదు దినముల తర్వాత ఆయోగ్యములగా భావింపవచ్చను.

వ॥ బుకుప్పీతు సమరాత్రా నంతరం నిర్మల్యత్వాపత్రః:

తా॥ పొగడ పూవులకెదు దినముల తర్వాత నిర్మల్యత్వము కలుగును. అనగా నంతవరకవి పూజక్కర్మగునని చెప్పబడినవి.

శివధర్మ సంగ్రహమే

శివ ధర్మ సంగ్రహమునందు చెప్పబడిన పిపయమేమనగా -

శ్లో॥ పశ్చరాత్రం వివేచ్యస్తు బుకోరుద్రాయ ధిమతా.
దినేదిసేతు దాతయం శోవయిత్యా పునః పునః

137

శ్లో॥ పశ్చ రాత్రి మతిక్రమ్య నిర్మాల్యత్వం పశ్చాతే

138

తా॥ బుధ్మిమంతులైనవారు పొగడ పుష్యలను ఏదు దినములవరకు నిలువ
యుంచుకోని వానిని దిన దినము పరిశీలించుచు పూజించవచ్చును. ఏదు రాత్రు
లతిక్రమించిన పిమ్మట వానికి నిర్మాల్యత్వము వచ్చును. ఆనగా ఆ పైన నిలువ
యుంచినపి పూజక్రములు కావు.

హారీతః హారీతుడను మహాముని యభిష్టాయమేమనగా---

శ్లో॥ తిష్ఠైదినతథుం శుష్మా పర్వమామల కంతథా

ద్వినైకం కరపిరాతీ యోగ్యానివ తపోధనే

139

తా॥ ఈ తపోధనురాలా! ఎండ్రోయినప్పటికిని తామరమరియు ఉసిరికపూలు
మూడు దినములవరకు అర్థన కర్తృములే యగును. గ్నేరు పూరండతో ఒక దినము
మాత్రమే పూజించవలెను. ఆనగా నిన్నటి గ్నేరు లీనాటికి పనికిరావు.

వ॥ పర్యాపితే ప్యాపి మాలాకారగ్రహస్తి తేపు నదోపః ఇతిచివాగమః

తా॥ ఒక దినము ముందుగా త్రాంచబడినప్పటికిని అవి దండలు కట్టువాని యింటి
యుందున్న ఎదల దేహముగాదు. అవి ఆర్థనకు యోగ్యములే యగును. ఆనగా నవి
మాలారూపము ధరించినపుడోక దినము ముందటిపైనను దేహము కాదని యిర్థము.

ఇతి తీ పుస్తక చంచామతే ప్రథమః ప్రకాశః
ఇది పుస్తక చంచామతే యిందు ప్రథమ ప్రకాశము.

అథ ద్వితీయ ప్రకాశః

అథవిష్ణోः - నరోహపురాణే - ఇష్టదిక విష్ణువును గురించి - నరోహపురాణము.

శ్లో॥ తపశ్చిల గుణాపేత పాత్రైదస్యపారో
దశ్యాదశ సువర్ణాని యత్పులం లభితినరః
తత్పులం లభితి మర్యై హరేః కుసుమదౌవరః.

1

తా॥ తపస్సు, శీలము, సద్గుణములు గలిగి వేదపారంగతుడైన పాత్రునికి పది సువర్ణ ముద్రికలు దానము చేసిన ఎడల ఎంతటి ఘలము గలుగునో భగవంతుడైన శ్రీహరికి పుష్పము లద్మించుటపలన మానవులకంతటి ఘలము కలుగును.

శ్లో॥ మద్దికా మాలతీజాతి కీతకిలోద్ర చంపకై:
పున్నాగ నాగ వక్షోః పద్మై రుత్పుల జాతిథిః

2

శ్లో॥ ఏతైర్మైశ్చ కుసుమైః ప్రశ్నారమ్యాతం నరః
అర్థయేద్యశస్త్రాస్య ప్రత్యోకం ఘలమాప్యయాత.

3

తా॥ మల్లి - సన్మహాజి, జాజి, మొగిలి, లోద్మగ, సంపెంగ, పొన్న, సురపొన్న, నాగిషుర, పొగడ, తామర, కలువలు మొదలైని మరియు నింకను లత్తరమైన ప్రశ్నా పుష్పములతో శ్రీ మహావిష్ణువును పూజించిన ఒకొక్కదీసత్కార్పునకు పది బంగారు నాటములు దానము చేసిన ఘలము నిచ్చును.

శ్లో॥ ఏకిన కరవీరెఱ సింహాష్టసితేనవా
పూర్వాహర మభ్యర్యై నపునష్టున యోభిత.

4

తా॥ తెల్లని లేదా నల్లని ఒక గస్సేరు పూవుతో విష్ణువునగాని, శివునిగాని యద్దీంచిన వానికి పునర్వన్య యుందదు.

విష్ణుపురాణ

విష్ణుపురాణ మందిషిధముగా చెప్పబడినది.

శ్లో॥ మాలతి మద్దికాపైవ యూధికా వాతి ముక్కికః.

5

శ్లో॥ పాటలాకర విరంవ - ఇయూపావంతి రేవవ
కుటు క్షుగుర్మైవ కర్మికారః కురంటహా.

6

శ్లో॥ చంపకోవాతకః కుండో బాణోవర్గర మల్లికా
అశోకప్రియతగ్నయష్ట దామైవాట రూపతకః.

7

శ్లో॥ శమీపుప్పు ప్రకారాస్తు పుథాః కేశవ పూజనే
కావి పుష్టాతి దేయాని విష్ణువే ప్రభమష్టవే.

8

తా॥ తెల్లనిస్నుబాజి, మల్లి, అధిమొల్ల, పూలగురిచింద, కలిగొట్టు, గ్న్యురు,
దేవకాంచనము, తులసి, గొజ్జగి (గులాబి), గ్రంథితగరము, రేల, పచ్చగోరంట,
సయింగ, దింటెన, నల్గొరంట, గొర, మల్లి, అశోక, మొగిలి, ఎర్రదేవకాంచనము,
నాగుకేసరము, అధ్యసరము మరియు జమ్మి మున్నగు పుప్పుములు కేశవార్థనకు
శబ్దప్రదమైనవి. కావున అట్టిపుప్పుములను సర్వేశ్వరుడగు వెష్టుమార్తిక సమర్పించ
దగును.

అధ్యపు విశేషాణం ఘలాని నరోంహ పురాణే
పిదు నరోంహ పురాణమునందు విశేష పుష్ట్రునవలన గలుగు ఘల మీ
విధముగా చెప్పబడినది.

శ్లో॥ ద్రోణ పుష్టే తథైకిన్ మాధవాయ వివేచి
దత్క్యాదశ సువర్ణానాం యత్తులం తదవాప్స్తుయాత.

9

తా॥ ఒక తుమ్మి పుప్పును మాధవునకు సమర్పించినవాడు పది బంగారు
నాణములను దానము చేసిన ఘలము పొందును.

శ్లో॥ ఏవం పుప్పు విశేషిణ ఘలం తదథి కంపుప
శ్శీయం పుష్ట్రుంత రస్యాపి యధాస్యాత్తస్మి దోధమే.

10

తా॥ ఓ రాజా! పుప్పుములలో గల భీదములను విశేషపుప్పుములయొక్క అర్థము
వలన కలుగు అధిక ఘలమును తలిపినట్లుగే ఇతర పుప్పుములను గురించిన
ఘలితములను గూడ తలిపిదను, గ్రోంచము.

శ్లో॥ ద్రోణ పుప్పు సహార్ణిభ్యః థాదిరంతు విశేషాతే
థాదిపుప్పు సహార్ణిభ్యః శమీపుప్పుం విశేషాతే.

11

శ్లో॥ శమీపుప్పు సహార్ణిభ్యై - చిల్పుపత్రం విశేషాతే
చిల్పుపత్ర సహార్ణిభ్యై - ఒక పుప్పుం విశేషాతే.

12

శ్లో॥ బికుపుప్పు సహార్ణాద్ధి - సంద్యావర్తం విశేషాతే
సావర్త సహార్ణాద్ధి - కర్మరం విశేషాతే.

13

శ్లో॥ కర్మిక సహార్థాది - చంపకంతు విశిష్టారే

వయక స్వప్నప్యువుక - దశోకం పుష్పముత్తముము.

14

తా॥ వేయి తుమ్మి పూలకంటి ఒక చండ్ర పూవు, వేయి చంద్రపూవులకంటి ఒక జమిపూవు, వేయి జమిపూలకంటి ఒక మారేదుదశం, వేయి మారేదు దశాలకంటి ఒక అమేసూవు, వేయి అమేసూలకంటి ఒక నందిదశను వేయి నందిదశన్పూలకంటి ఒక గ్నేరుపూవు, వేయి గ్నేరుపూల కంటి ఒక సంపెంగ, నూరు సంపెంగల కంటి ఒక అశోక పుష్పము మొద్దువర్ధనయందుత్తరోత్తరము శైఖమైన వగును.

శ్లో॥ అశోకపుష్ప సహార్థాత - నేవంతి పుష్పముత్తముము

నేవంతి పుష్ప సహార్థాత - కుభుకం పుష్పముత్తముము.

15

శ్లో॥ కుభుక్ష్య సహార్థాది - మాలతి పుష్పముత్తముము

మాలతి పుష్ప సహార్థాత - త్రిసంధ్యా పుష్పముత్తముము.

16

శ్లో॥ త్రిసంధ్యా రక్త సహార్థాత - త్రిసంధ్యా శ్శైతముత్తముము

త్రిసంధ్యా శ్శైత సహార్థాత - కుందుపుం విశిష్టారే.

17

శ్లో॥ కుందుపుః సహార్థాది - శతుర్తం విశిష్టారే

, శతుర్త సహార్థాది - మల్లికా పుష్పముత్తముము.

18

శ్లో॥ మల్లికా పుష్ప సహార్థాత - జాతిపుం విశిష్టారే

పర్వాసాం పుష్ప జాతినాం - జాతిపుం మహాత్తముము.

19

తా॥ వేయి అశోక పుష్పలకంటి ఒక తెల్లగులాబి, వేయి తెల్లగులాబీల కంటి ఒక పచ్చగోరింట, వేయి పచ్చ గోరింటలకంటి ఒక తెల్లసిస్సుబాజి, వేయి సస్సుబాజాల కంటి ఒక త్రిసంధ్య (ఒక మందార భీషము) (భావుః మాయుదౌంతరది కామయ్యను). వేయి ఎద్రని త్రిసంధ్యలకంటి ఒక తెల్లని త్రిసంధ్య - వేయి త్రిసంధ్యల కంటి ఒక కుందము (మంతకాలపు మల్లి) వేయి మంత మల్లిలకంటి ఒక పద్మము - వేయి తామరలకంటి ఒక మల్లిపూవు, వేయి మల్లిలకంటి ఒక జామ్పూవు విశిష్టమైనది. పూలజాతులన్నిటియందును జాజి పుష్ప మిగుల శైఖమైనది.

శ్లో॥ జాతిపుః సహార్థాం యుమ్మివ్యాలా సుశోభము

విష్ణవే విధివద్ధక్కుత్స్థి పుణ్యం ఫలం శ్శజు,

20

తా॥ వేయి జాజి పూలతో అందముగా మాలను రచించి ఆ మాలికను భ్రమించాలతో మొద్దువు నర్చించువాడు పొందు ఫలమును వినుము.

శ్లో॥ కల్పకోటిసూస్తాయి కల్పకోటి శాఖావిచ

మెద్దిష్టు పురేధిమావ విష్టుతులు పరాక్రమః 21

తా॥ మెష్టువునకు జాడిమాల నర్చించు బుధిమంతుడు కల్పకోటిసూస్తములలో కల్పకోటి శతములవరకు అనగా ననంతకోటి కల్పములవరకు మెష్టువునకు సమానమైన పరాక్రమము కలవాడై వైకుంతమునందు వేంచున.

శ్లో॥ శేషాణం పుష్పజాతినాం యత్తలం విధిదేశితము

తత్తులప్యాను సారేణ - మెష్టులోకి మహియతే. 22

తా॥ మిగిలినపుష్పజాతులతో నర్చించిన కలుగు ఘలమెట్టిదే తెలుపుచున్నాను. ఆయా ఘలానుసారముగా వారు మెష్టులోకమును పొందుదురు.

వ॥ విధివదితి పూర్వోక్త లక్షణ యుక్తామాలేత్యర్థః

తా॥ విధివత్ అనగా మైన చెప్పుబడిన పుష్పమాల యని యర్థము.

శ్లో॥ పత్రాణ్యపివ పుణ్యాని హరి ప్రీతిక రాణివ

ద్రువ్యామి స్వపత్రేష్ట శ్రుతుష్టు వదతోమమ 23

తా॥ ఓ రాజవంద్రా! శ్రీహరికి ప్రీతిపాత్రవైనవియు. వురియు పుణ్యప్రదమైనవియు అగు పత్రములను గురించి నేను చెప్పేదను శ్రద్ధతో ఏనుము.

శ్లో॥ అపామార్ద్మస్య పత్రాద్ధి భృంగరాజం విశిష్యతే

తస్మాచ్చ ధిరం స్తోపం శమిపత్రం విశిష్యతే. 24

శ్లో॥ దుర్మాపత్రం తతః స్తోపం తతోఽపి తుశపత్రకము

తస్మాద్మమనకం స్తోపం తతో విల్మస్య పత్రకము. 25

శ్లో॥ విల్మపత్రాదపి హరేస్తు లసిపత్రముతముము

వితేషాంతు యథాలభైః పత్రశైవార్థమ్యద్ధరిము. 26

శ్లో॥ సర్వపాప వినిర్మక్తో మెష్టులోకి మహియతే

26½

తా॥ ఉత్తరేణి అతు పుణ్యప్రదము. దానికంటి భృంగరాజము (గుంటగలగరి) దానికంటి ఖదిరు (చంద్ర) ఖదిర కంటి జమ్మి - దానికంటి దూర్మా (గరిక) గరిక కంటి దర్శ దానికంటి దవనము, దవనము కంటి మారెదు. బిల్మము కంటి శ్రీహరికి తులుసిపత్రము బ్రియమైనది. కావున మైన పీర్ప్రిణ వానిలో లభించినత వరకు తులుసిపత్రములతో శ్రీహరిని యి లోకమున పూజించినవాదు సర్వపాప విముక్తుడై వేకుంతమును పొందును.

గాతుమీయే - గాతుమీయము నందిటుల చెప్పిటినది.

శ్లో॥ కషులేకర పీరెడ్సై - తులస్యా శాతికితో
సాగేసేర పావంతి - కల్పరం వంపోత్సలే

27

శ్లో॥ వంద్యావర్తుంవ యూధివ మల్లికానవ మల్లికా
కుందమండారకే వైవ కొంగంధిక సుకేసరే

28

శ్లో॥ కరంకాళోకసర్వాని లిల్యాంవ ముహేప్పుకమ్
పత్రమామలకుం వైవ కల్పికారం పలాళీకమ్.

29

శ్లో॥ ఏకాశ్యాన్యావి పుష్పేతి యథాలాభం నివేదయేక

30

తా॥ రెండురకములైన తామరలు మరియు గుస్సిరులు, తులసి, బోధ్యమల్లి, మొగిలి, నాగేసేరము, పావంతి (బోరతరము), కలువ, సంపెంగ, నల్ల కలువ, నంద్యావర్తము, అడవిమల్లి, మంతమల్లి, తెల అడవిమల్లి, దాసేని, నీలికలువ, కుంకుమపూవు, కానుగ, తుళోక, సాల, బిల్య, అగ్ని, ఉసిరిక, రేల, మోదుగ పత్రములు మరియు ఇతరమైన వానిలో లభించిన పుష్పములను ముఖ్యమునకు పూజయిందు నివేదింపవచ్చును.

శ్లో॥ సురథితేవ పర్వతే, స్తులకాశ్యం బుజావివ
ఏకావివర పుష్పేతి - దేయాని ప్రభమహువే

31

తా॥ మెట్టతామర మరియు నీలితామర ఇంకుసువానగుల ఇతరపుష్పములను లభించిన వాని యన్నిచితో ముఖ్యువు నర్చించవచ్చును.

వామనపురాణే బలింపుతి భ్రమ్మద వాక్యమ్--వామన పురాణమునందు బలివక్తవ్యర్తి నుద్దేశించి భ్రమ్మదువు చెప్పిన మాట.

శ్లో॥ తాస్మైవ ప్రశస్తావి - కుసుమావి మహాసుర
ావిస్మృత్యుర్వ యుక్తావి రసగంధ యుతావివ.

32

తా॥ ఓ దానమేంద్రా! ఏమే పూలు రంగు, రూపము, రసము, గంథము గలిగి యుండునే ఇవన్నియు పూజకు ప్రశ్నములే యగును.

శ్లో॥ దాతీశార్యాపు మవః కుందం దారు పుట్టుచా,
దాణం వంపుశాశోకం - కర్మిరం వయుధికా

33

శ్లో॥ పారిథద్రుం పాటలావ - వశింగిరి శారివి
ప్రవకం జంబువంజం - పీతకం తగినవ్వుపే.

34

శ్లో॥ ఏంచో ప్రశ్నాని కుసుమాష్టమ్యార్థాప్తి.

34½

తా॥ నూరు జాతిపూలకండిను చక్కనిరెక్షలుగల ఒక కుండుపుము శ్రేష్ఠమైనది. బాణము, (నల్లపూల గోరింట), సంపంగ, అశోక, గుస్తీరు, అడవిమల్లె, పారిజాతము, సురోస్స, పొగడ, తెల్ల దించిన, ఉమ్మెంత, తెల్లదాసాని, కుంకుమపూవు, గ్రంథి తగరము యొక్కపూవులన్నియు అచ్యుతుని పూజకు శ్రేష్ఠమైనవి.

ప్రశ్నార్థీక్రమమ్యామృతి -

కుమాదస్సేమిచే చెప్పుబడిన మైప్పువామృత మను గ్రంథమునందలివి--

శ్లో॥ మాలతి తులసి పద్మం - కేతకి ముని పుప్పకము

యోద్ధుయంతి జగన్నాథం - ఖేగస్థంతి హరీషపదము. 35

తా॥ తెల్లని సన్మజ్ఞాజి, తులసి, తామర, మెగిలి, అమో పూలతో జగన్నాథుని యొవరర్థింతురో అట్టువారు మొపదమును పొందుదురు.

శ్లో॥ త్రింశద్వర్ష పూర్వాణి - త్రింశద్వర్ష శతానిచ

ప్రతోభవతి దైత్యార్థి: కదంబ కుసుమార్దితః 36

తా॥ కడిమిపూలతో పూజింపబడిన శ్రీమహామైవు సంతుష్టిదై అర్థించిన భక్తునకు అనేక వేల సంవత్సరములవరకు స్ఫుర్తి సుఖములను ప్రసాదించును.

శ్లో॥ యథా పద్మాలయం ద్వాష్ట - ప్రతి భవతి మాధవః

కదంబ కుసుమం దృష్ట్యా - తథాప్రణాతి కేశవః. 37

తా॥ పద్మమాలలచే నలంకరింపబడిన ఆలయ మందు శ్రీమహామై వెటుల సంతోషించునో యటులే కడిమి పూలతో పూజింపబడినను సంతోషించును.

శ్లో॥ పశ్యత్ కదంబ పుష్టిణ హీలయా హరిరథః

స్తుజన్మాని దేవర్మై తస్య లక్ష్మీ నదూరగా 38

తా॥ ఓ దేవర్మై! కదంబ పుష్టిమును ధరించుటయే కేశవునకు మిక్కిలి సంతోషకరము. వెనోదముగానైన కడిమి పూలచేత శ్రీమహామైవును ఒత్తుస్తార్మా అలవేక్షగా పూజించినచే అట్టి భక్తునకు ఏదు జస్తులవరకు నిరొపదలంటీపెట్టుకొని యందును.

శ్లో॥ కదంబపుష్టి నికరం యః కరోతి కిరోపరి

39

కేశపుష్టి మహాపూర్వు గోపమాట్ట ఫలం, భూత.

39½

తా॥ కడిమిపూలతో కేశవుని శిరస్సుపై రాశిగా అలంకరించిన జ్ఞానికి వేయి గోవులను దానము చేసిన ఘలము గలుగును.

తథా - అట్లే

శ్లో॥ మాలతి మాలయా పెట్టు: పూతితో యీవక్కార్తికే

పైలా శత దానస్య లభితే ఘల ముత్తముము.

40½

తా॥ కార్తీక మాసమునినస్వజాజులతో పెట్టుపును పూజించినవారికి నూరు కొండల గోవులను దానముజేసిన యుత్తము ఘలము లభించును.

శ్లో॥ మల్లికా కుసుమైరైవం వసంతేగురుద ద్వాజము

యోచర్యయేతురయా భక్త్యా - యోక పాపం త్రిభూతము 41½

తా॥ వసంతర్థవునందు పెట్టుమూర్తిని మల్లికా కుసుమములతో భక్తి, శ్రద్ధలతో నద్రించిన వారికి మనేవాక్యాయ కర్మలచే ప్రాప్తించిన పాపము దోయి పోవును.

శ్లో॥ దమనేనాపి దేవేశం.సంస్కారమ్ మధు మాధవము

పైలా శత దానస్య అర్పన్నా లభితే ఘలము.

42½

తా॥ మధుమాసము నందు దమనముతో నైనను మాధవుని పూజించిన నూరు కొండల గోవులను దానము చేసిన గలుగు ఘలము లభించును.

శ్లో॥ కెతకియేవ పత్రీణ - పూతితో గురుద ద్వాజః

సమా:సహస్రం సుగ్ర్మతో వరాష్ట్రభృత్యవేకః 43½

తా॥ పెట్టుమూర్తిని ఒక మొగిలిరేకుతో పూజించినను అది సహస్ర దానమునకు సమానమగు ప్రతి యతనికసగును.

శ్లో॥ మునిషుపృథ్వికాం మాలాం - యోచర్యయంతి జనార్థనము

దేవేంద్రోపే మునిష్మిష్ట కరోతికరపంపుటము.

44½

తా॥ ఓ దేవేంద్రా! అషోపూలతో పోరము గూర్చి జనార్థనుని అర్థించిన వానికి దేవేంద్రుడైనను అంజలి ఘటించి నమస్కరించును.

శ్లో॥ యః పువః పొటలా పుష్టిర్ష్య సంతే గురుద ద్వాజము.

అర్ధయేతురయాభక్త్యా - ముత్రి యోగి భషిష్టః 45½

తా॥ వసంత బుయుషునందు సుచోష్ట పూలతో పెట్టుపును మదిమరి భృత్యశర్ధలతో పూజించినవారు మత్కుదగు యోగియగును.

శ్లో॥ యహులూకోక కుసుమైశ్చిభ్రయంతి జగత్కుమీ
విశోభాత్రై భమయ్యంతి - యాహవ్యంద దివాకరే 46½
తా॥ వెమ్మువును పుపులుముగా నశోక పుపులులతో పూజీంచినవాడు సూర్యు
వందులుండు పర్యంతము శోకరిపోతుదుగా నుండును.

శ్లో॥ యొభ్రయంతి జలాధ్యక్షం కరప్పేః పితాపిత్తః
వతుర్యగాణే విభ్రంద బ్రతో భవతి మాధవః 47½
తా॥ ఓ బ్రాహ్మణా శ్రేష్ఠా! ఎవడు తెల్లని మరియు నల్లని గ్రేస్రు పూలతో
జలాధ్యక్షుని - వరుణుని అర్పించునే అట్టివాడు వతుర్యగపర్యంతము వెమ్మువునకు
ప్రితుదుగా నుండును.

శ్లో॥ మంజర్యా సూక్షారష్ట్య - శేషపేరిపర్యదా
యొభ్రయంతి మహాభాగా - గోటోచి ఘలభాగినః 48½
తా॥ మామిడి పూతును సర్వదా వెమ్మువుయొత్తుశిరస్సున నుంచుతు పూజీంచునట్టి
పుణ్యాత్ములు కోటి గోవులను దానము చేసిన ఘలమును పొందుదుభు.

శ్లో॥ దూర్మాంతురం హరేర్షస్తు పూజాకారే ప్రయచ్ఛతి
పూజాఘలం శతగుణం - సమ్మగాప్యైతి మావవః. 49½
తా॥ ఎవడు వెమ్ముమూర్తి పూజా సుమయమున లేతగెరికను విసియోగించునే
వానికి నూరు రెట్లు అధికముగా పూజా ఘలము లభించును.

శ్లో॥ శమీపత్రస్తు యోదేవం పూజయత్తు సురద్దిష్టమ్.
యుమమార్గం మహాభారం పిష్టురం తేవ నారద. 50½
తా॥ ఓ నారదా! జమ్మి పత్రిని సమర్పించి దానవ వైరియగు వెమ్మువు నెవడు
పూజీంచునే అట్టివాడు మహాభారమైన యముని మార్గమును సులభముగా
దాటగలడు.

శ్లో॥ వర్షాకాలేతు దేవిశం కుసుమైశ్చం పతోధ్వనిః
యొభ్రయంతి వశమర్యాః సంపోదేవ పునర్ధవా. 51½
తా॥ వర్షాకాలమునందు వెమ్మువును చంపకపుపులులతో పూజీంచినట్టి మావునికి
పునర్ధస్తు యుందు.

శ్లో॥ రుంధి పుష్టిః దేవర్తి యొభ్రయంతి జాగ్రత్తమ్
మివర్ష ఘలదాపష్ట లభుతే తథ్యం ముహీ. 52½

తా॥ ఓ నారదా! కుంభి (కాయఫలం) కలిగొట్టు ప్రవుములతో జనార్దనునినెయ పూజింతురో వారు సువర్ణ దానము చేసిన ఫలమును పొందుదురు.

శ్లో॥ సువర్ణ కితకి పుష్పం - యచ్ఛంతివ జనార్దనే

కోటి జనార్దితం పొం - దహం గరువద్దుజః. 53½

తా॥ బంగారు రంగుగలమెగిలిపూపులతో జనార్దనునిపూజించినవాని యొక్క కోటి జన్మముల నుండి యార్దించిన పాపమును గరువద్దుజారు దోషించి వేయును.

శ్లో॥ కుంకుమారుఱ పద్మాభ్యం గుంధాభ్యం శతపత్రికామ

యోదాతి జగన్నాథి - శ్వేత ద్వీపివ ప్రేరమ్. 54½

తా॥ కుంకుమ వర్ష విశ్వమైన మరియు అరుణావర్ష విశ్వమైన సుగంధ భరితమైన తామరలతో జగన్నాథునిపూజించినచే శ్వేతద్వీపము నందు చిరకాలము నిహంతురు.

శ్లో॥ యత్పులం సర్వపుష్పము - పుష్పపత్రిమ నారద

తులసీరక మాత్రిఱ - ల్రాప్యాహే శవర్గనాత. 55½

తా॥ నారదా! సమ్మమైనపుష్పములతో లేదా పుష్పరథములతో పూజించుటవలన ఎట్టిఫలము లభించునో ఆట్టి ఫలము కేవలము తులసీరకముతో కేవలనిపూజించుట వలన లభించును.

శ్లో॥ దృష్టాస్మిస్మాత్థధార్యాత కీర్తికావితాస్మితా

రోపికా సించితా విత్సం పూకితా తులసీ తుభా. 56½

తా॥ నిత్యము తులసీని దర్శించిన, స్వశించిన, ధ్యానించిన, కీర్తించిన లేదా ఆమితముగా స్తుతించిన - ఇంటిలో మొత్కనాటినా నీరు పోనొ లేదా పూజించినా అతి వభములనిచ్చును.

శ్లో॥ రోపికా తులసీ యావక - కురిషి మూల వ్యురమ్

ావద్యగమ్యాస్మాతి తనోతి సుశ్రవంమునే 57½

తా॥ ఓ మునివరా! నాటిన తులసీముక్క వేరు భూమిలో వ్యాపించి యుండు నంత పర్యంతము సహార్థయుగముల వరకు పుణ్యము నిచ్చును.

శ్లో॥ రోపికా తులసీ పుంచిర్పుర్థికి ముఖ తలి

మంంశ పాంకు యొ కాకా యొ భాష్యంతియొ గొకా. 58

మల్యాయుక తతం పాగ్రం మెషంతి పార్ల్యహి

59

తా॥ ఏ పురుషునివలన తులసి మొత్త భూతలమునందు నాటబయనే వాని వంశమునందు పుట్టినపాదును, మరణించిన వారును హరి మందిర మందమంతకాలము నిషేంతురు.

అధిష్ఠితాని గాతమియు

పిదు నిషేధములను గురించి గాతమియాము నందిటుల చెప్పిబడినది.

శ్లో॥ వరక్త వందనం జాతు గృహ్యాయాద్రక్త పుష్టికము

చిల్పి పత్రి ప్రత్యు సూవై ర్మార్మయేద్వికి సుతము.

60

తా॥ రక్తవందనము లేదా దాని పుష్టిములతో గాని మారెదు రథములు లేదా దాని పుష్టిములతో కాని శ్రీ కృష్ణుని అర్ధియ గూడదు.

శ్లో॥ శుష్టిప్రత్యుశార్థయే ద్విష్టుం పుష్టిః పత్రిః ఫలిర్పు

శ్రూర్యాపీతిః పర్యాపీతి ర్మా చిత్రిః కృష్ణ వరక్తిః.

61

తా॥ వాడిన పూలతోగాని, వాడిన పులతోగాని ఎండిన పండ్లతోగాని మ్మువు నర్మించగూడదు. స్నానము చేసి తడినిటితో తేబడినవి, వాడినవి, దుర్వాసన గలవి, యాచించినట్టివి నల్లని రంగు గలిగినవి యగు పూలు పూజకు పనికిరావు.

వ॥ రక్తపుష్టికైరిత్యన్తక్ర రక్తపుష్టిపరం ఇస్యధా రక్తకర వీర నిషేధా పత్తిః

చిల్పి పత్రి తీతి గోపాలమూర్తి పరమ దేవకీసుత మితి విశేషణ శ్రవణాత్

మ్ముపూజా యా నర్సింహ పురాణే చిల్పి పత్రాభిదానాభ్య వామనపురాణే.

తా॥ రక్తపుష్టిము లనగా ఇది వరకు చెప్పిబడిని చెప్పికోవలను. ఎందుకూగా ఇంతవరకు పూజక్కరమని చెప్పిబడిని ఎల్గుస్నేధులను గూడ నిషేధింపబడిని చెప్పినప్పుడు. చిల్పి పత్రముతో దేవకీసుతురగు కృష్ణుని పూజించగూడదని చెప్పిబడినది. నర్సింహ పురాణములో మ్ముపూజా ప్రకరణము నందు చిల్పి పత్రము చెప్పిబడినది. వామన పురాణమునందు--

శ్లో॥ సురభికిత ద్వారాని వర్తయిత్వా తుషికితము

తుషికితి నిషేధాత నర్సింహం విషయేతి రక్తాక్రిః.

61½

తా॥ నర్సింహాని సుగంధ పుష్టిము లన్నిటితో పూజించమన్నను. కాని మొగిలి మాత్రము పనికిరాదని రక్తాక్రికార్యాలు చెప్పును.

మిష్ట మిషాత మిత్యాచార చండా మథికారః

ఇది వరకు విషాతమైనది నిషేధమని ఇవార చండామలి కారుని యథిష్టాయము. వస్తు తస్తుకైతకి మిష్ట నర్సింహ స్నేహ - తథాచేక్తం పుష్టి

మాలాయాం. నిజముగా నరసింహానకు మాత్రమే కేతకి నిష్ఠమని దానియందే చెప్పబడినది.

పుస్తమాలయందు

శ్లో॥ మందార మర్క్కిరత్తురం ఆల్యారీకాంయారేషమ్
నిష్ఠం విష్ణుపూజాయాం పుస్తయై థికం తథా. 62

శ్లో॥ నరసింహస్తమాలయం నిష్ఠం కేతకిద్వయం 63

తా॥ విష్ణుపూజయందు నిష్ఠింబదినవి మందారము, జిల్లెరు, ఉమ్మింత,
బూరుగ, దేవకాంయము మరియు తాండ్ర కాని నరసింహని పూజయందు ప్రియ
పీర్సిని పూలతేపాటు తెల్లని. పచ్చని అను రెందు రంగుల మొగిల్పూలు గూడ
నిష్ఠింబదినవి.

కార్మికమాహాత్మ్యమందు

శ్లో॥ కిరిచోస్తు గిరిజా స్వల్మికా ఆల్యారీభై:
అర్పితి: క్రీకార్మి - విష్ణుర్వార్థప్రియార్థితి. 64

తా॥ దిరిసిన, ఉమ్మిత్త, కొడిశపాల, బూరుగ జిల్లెరు, కొంయగోగు పూవులలో
ముఖ్యము పూజించగారదు.

అధిసూర్యస్తు - భిష్ణుపూరాతి

పించ సూర్యార్థమను గురించి భిష్ణుపూరాతిమందు--
శ్లో॥ దశదక్కాపువర్మాపాం విష్ణుగ్రాం లభిత ఫలమ్
కంపించుటిప్పున్ అర్థాయి విష్ణీదితి 65
లభిత తత్తులంపిర - యదాహా భిష్ణువ రపి:
తా॥ ఓ రాజు! పరి బంగారు నాటిములను దానము చేసిన ఎల్లోఫలము కులుగునో
అట్టిఫలము ఒక గ్నేధ పూవునకు చెప్పబడినది. కావునది తనకు సమర్పించడగానోని
స్వయముగా సూర్యుడే చెప్పును.

శ్లో॥ భిష్ణు పూజయకే యోచర్యమర్క్కిష్టు పుమహితః,
కేజపాసోచర్యపంకోస్యార్థికా పంచాదశి. 66

తా॥ భూతియుక్తముగా అర్పిష్టమతో సూర్యుని పూజించుటిప్పాదు సూర్యునితో
సూమ్మినికాంతితో వెలుగుచే సూర్యునితోపాటు అతని లోకమునసంసోయగారదు.

శ్లో॥ జమిపుష్ప సహార్ణిభ్యః పద్మమేకం విశిష్టతే

67

వీర పద్మ సహార్ణిభ్యై బుటుపుం విశిష్టతే

సుమార్పు సహార్ణిభ్యః కుశపుం విశిష్టతే

68

రుషుపుం సహార్ణిభ్యః జమిపుష్పం విశిష్టతే

69

జమిపుష్ప సహార్ణిభ్యః దుష్టుం వీలముత్యలమ్.

తా॥ వేయి దాసాని పూవులకంటి ఒక తామర్యావు - వేయి తామరల కంటి ఒకపెద్దపొగదూవు, వేయి పొగదలకంటి ఒకరెల్ల పూవు, వేయి రెల్ల పూవులకంటి ఒక జమిపుష్పావు, వేయి జమిపుష్పాలకంటి ఒక నల్లకలువ విశిష్టమైనవి.

శ్లో॥ నీలోత్తుల సహార్ణిణి నీలోత్తుల శతేవ

70

రక్తశ్చ కరపీర్ణిశ్చ యస్తు పూజయతే రథమ్.

శ్లో॥ కల్పకోతీసహార్ణాతీ కల్పకోతీ శతావివ

71

వనేదర్మపురే త్రిమా వర్గముల్య పరాక్రముః

తా॥ శతసహార్ణ సంభ్యలలో నల్లకలువ చేతను, ఎల్రగన్సైరు పూలచేతను సూర్యునారాధించిన పుణ్యారుముదు, శతసహార్ణ కల్పములవరకు సూర్యునితో సమానమైన పరాక్రమము కలిగి సూర్యులోకమున వుంచును.

శ్లో॥ కేశకిటవిపన్నానిత్య కేదుపహతానివ

72

ముకులైర్మార్చుయేద్వాను మపక్కం ననేదయేత.

తా॥ పెంట్లుకలచే కూడినవి, కిటకుములచే ముక్కలైనవి, వాడిపోయి మలినమైనవి, వికసించని మెగ్గలు గాని, పక్కముగాని ఫలములుగాని సూర్యుభగవానునకు నిషేధింపగూడదు.

శ్లో॥ అలాభి పుష్పాతినాం పత్రాశ్చావిషేదయేత

73

పత్రాణా మప్పులాభితు భ్రమ్య భమతి పూదేతః

తా॥ పుష్పములు లభింపని యొదల పత్రములలో పూజించును. పత్రములు గూడ లభింపని ఎదల భ్రమ్యముగూడు. అనగా భ్రమ్యతో పూజించినచాలుని భూమము.

తథా - ఇంకను అటులీ--

శ్లో॥ మల్లికా మాలతీనైవ - దూర్మాశోకాతి ముక్కః

74

పాటలా కెరిరంవ జయ పొవ్వి దేవవ.

శ్లో॥ కుండ క్షుగ్రిం వైవ క్లీకారః కురంబుకః
వంపకో బాలకు కుందో బాతోవర్యర మల్లికా.

75

శ్లో॥ అశోష్టుంకో లోధ్రు - త్రుధా వైవాట దూపకః
శతపత్రాణి వాస్యావి - వండుల్చు విషేషతః

76

తా॥ మల్లీ, మాలతి, గరిక, అశోక, మాధవి, పాటల గ్నేయ, జయంతి, తులసి
మున్సుగునవి, గులాబి, తగర, కర్మికార, పచ్చ గోరింట, సంపెంగ, బాలక, కుండ,
నల్లగోరింట, గిరిమల్లిక, అశోక, మయువకము, లోద్దుగు, అధ్యాత్మరము, తామరమరియు
యుతరమైన పుష్పజాతులలో పొగడ ముఖ్యముగా చెప్పిదగినవి.

శ్లో॥ అగ్న్యు కింపుకం తద్వత్ పూజాయం భాస్యమ్మస్యావ
విశ్వాపత్రం శమిపత్రం పత్రం భృంగరజస్యావ

77

శ్లో॥ తమాలపత్రం వహరేః సద్యై త పశ్చియః
తులసీకాల తులసీ తథారక్తం వ చందనమ్.

78

కేతకి పత పుష్పంవ - సద్యస్తుతికరం ర్యేః

తా॥ ఓ తమ్మే! భాస్యముని పూజయందు తమ్మొమూలు, మోదుగుపూలు, చిల్పి,
శమీ, భృంగరాజ, తమాలపత్రములు విషియోగింపదగినవి. ముస్తుతులసీ, కృష్ణ తులసీ
మరియు రక్తచందనము ఆటులే కేతకిపుష్పము గూడ సూర్యభగవానునికి
ప్రియకరములైనవి.

శ్లో॥ యేషాంవ నిషిధో ల్ప్రిగంధ వర్లామ్మితావిన
తావి పుష్పాతే దేయావి భావే లోక భావే.

79 1/2

తా॥ ఏ పుష్పములయొక్కవర్ధము మరియు గంధము నిషిధింపబడలేదో అట్టి
పుష్పములస్వియు లోకములను వెలిగించు సూర్య భగవానునకు నిషిదింపచూను.

పుష్పమాలాయామ్ పుష్పమాలయును గ్రంథమునందు--

శ్లో॥ జాతి, కుండ, శమీ, కుశికయ, తూర్పోకంబుకం, కిం ఖుకం
పుస్యాగున కచ్చిర చంపక జాపిశోభా తుభుతము
వాసంతి శతపత్రా విషికిలం మండార మర్గాప్స్యాయం
పీతామ్లా తప్పాగిషేర వకం పుష్పం ర్యేః తస్యాతే

80 1/2

తా॥ జాడి, మెల్ల, జమ్మి, తామర, రెల్లు, అశోక, పొగడ, మోదుగు, పుస్యాగు,
గ్నేయ, సంపెంగ, దాసాని, వావిలి, గులాబి, పూల గుర్మింద, పచ్చము, మదమస్యు.

మందారము, జీల్లీదు, పీతామ్భుక, పట్ట అంబాళము, నాగికేసర, పెద్ద పొగడ అను హాలస్థిత్యు సూర్యదేవవకు ప్రశ్నములైనచి.

శ్లో॥ లోధ్రం కైవ - ముత్తులంవ - పకలం - పించస్యకం పాటలా
యూది కుంకుమ కర్కిరి తిలకం బాణం కదంబం జయ్యా!
కాశం కైవరి తిలకి మరువకం ద్రోణం త్రిపుంధ్యాప్యాయం
పుష్పం శ్శుమిదంవ పూజావచిథా సర్వం పష్టార్పిషః. 81½

తా॥ లోధ్రుగు, కైరము, కలువ, తామర, దేవకాంచనము, పాటల, అయిమల్లి, కుంకుమపూవు, కొండగోగు, బోట్టుగు, నల్గోరింట, కడిమి, నెల్లి, రెల్లు, పొన్న, మెగిలి, మరువకము, తుమ్మి, త్రిపుంధ్య, ఈ పూవులన్నియు సూప్రస కిరణుదగు సూర్యునకు పూజావిధియందు ప్రశ్నములు.

అధకాల విశేషః భమ్మేయి - పించ్యుల సమయ విశేషమును గురించి భమ్మేయి పురాణము నందు--

శ్లో॥ ముత్తులాని కదంబాని రాత్రాదేయాని భాన్వి
దివాచేషాణి పుష్పాణి - దివారాత్రావ మల్లికా. 82½

తా॥ కడిమి మొగ్గలను రాత్రియందు భానున కియవలిను. ఇతరపుష్పములను పగటియందు, మల్లికా పుష్పమును రేయింబవశ్య అనగా ఉభయ సంధ్యలయిందు ను సమర్పించునగును.

అధనిపిద్ధనిత్తైవ - పించు నిషేధములను గురించి - భమ్మేయి పురాణము నందే--

శ్లో॥ శ్రుపులోప్పత్తకం కాంచి - తథా వగిరి కర్కిరి
వకంటకారికా పుష్పం - తథాస్యం గంధవర్ధితమ్
పచామ్మా తలైః పుస్త్రిర్భూపీయాదివాతః. 83

తా॥ నల్ల ఉమ్మెంత, గురించిద, దించెన, ఇవి నివేదింపురాణివి. ముంట్లు గలవి, వాసనలేనివి, అమ్లపూరితమైనట్టివి యగు ఇతర పుష్పములచేత దివాకరుని పూజింపురాదు.

యామలే - యామల తంత్రమునందు--

శ్లో॥ వాక్షాతేరభ్యామ్యిద్దిష్టుం, వకులస్యా విచాయకమ్
సహర్షాయ్యా యిషిద్ధుర్భుం - చిత్ప్రః త్రైర్థికః. 84

తా॥ అక్కతలతో ముఖ్యము - తులుతో వినాయకుని గిరికతో దుర్గను బిల్సమతో సూర్యుని ఆరాధించకూరదు.

శాతాపీయే - శాతాపీయందు--

శ్లో॥ కివివర్ధయే త్వర్మదం, ఉష్ణత్వం తథాపారేః

వదుర్మాయా యుద్మిర్మాం - మార్మాష్ట తగరం తథా.

86

తా॥ శిశుని మల్ల్యాలతోదును, ముఖ్యముముంతతోదును, దుర్గాదేవిని గిరికతోదును సూర్యుని నందివర్ధము (తగరము) తోదును పూజించకూరదు.

శ్లో॥ తగరిషిధి మన (నగ) తగరియ పెయ్యే శాస్త్రావార చించ

మణికారః నిషిద్ధ వీపాత మితికీలక - నిషిద్ధ వీపాత

మీతం పూర్ణే తగరం కంటకారికి మమాక్.

తా॥ తగర నిషిద్ధము మన (నగ) గ్రంథితగర పెయ్యమని ఆవార చింతామణి కారుదు - కొందరు నిషిద్ధమనిరి. కొందరు మీతమనిరి. సూర్యునకు తగరము, కంటకారిక (వాకుదు) నిషిద్ధమీతమనుమాట కలదు.

అధ్యాత్మామ - భిష్మే

మిష్టుట నమశ్శుములకు చెప్పబడైన పుష్ట్యాలను గురించి భిష్మపురాణము నందు--

శ్లో॥ హయారి కుసుమైః సూర్యం, కుముదైశ్వరంద మర్యాయేత

పీతి జంతు జాపపుష్ట్యాంయైనతు పోమఃమ.

87

శ్లో॥ శతపత్రుర్యారుః పూర్ణో - జాతి పుష్ట్యపుష్ట్య భాద్యాయః

మాట్లాకా కుసుమైః పంగుః కుంచపుష్ట్యర్థి ధుంతుదః

88

శిక్షే విష్ణుః పుష్ట్యః శాంతికాలేషు పర్వదా

88½

తా॥ సూర్యుని పుష్ట్యగ్నేరులతోను, చంద్రుని కలువతోను, మంగళుని దాసాని పూలతోను, బుధుని సంపంగతోను, గురువును పద్మమతోను, శుక్రుని జాటతోను, జ్యాని మల్ల్యా పుష్ట్యమతోను, రావానును మెల్లతోను కేతువును విధపుష్ట్యమతోను శాంతికర్మలందు పూజించునును.

అభ్రాద్యష్టు - విష్ణుపురాణీ

మిష్టుట భ్రాద్యములకు - విష్ణుపురాణమందు--

శ్లో॥ తులసి శతపత్రంవ, శ్రీంగోజంవ వంపుక్కు

తగరం మారుతం సైవ పిత్రాణం మోక్షదాయకము.

89½

తా॥ తులసి, తామర, గుంటగలగర, సంపింగ, గ్రంథితగరము, మారుతము యొక్కపూవులు పిత్రదేవతలకు మోక్షదాయకములు--

పుష్పమాలాయామ్ - పుష్పమాలాతంత్రమునందు-- పరాంతిక

శ్లో॥ మాధవి - తగర - కుండ - కుంకం

యూధికా - జలజ - చంప - కోత్తులము

కైరవంవ శతపత్రికాతథా

గ్రాధ్ కర్మణి శుభం తులస్యుతి

90½

తా॥ పూలగురింద గ్రంథితగరము, మల్లి, గులాబి, అదమమ్ముల్ల, తామర, సంపింగ, కలువ, కైరవం (సీలకములం) శతపత్రికా (తెల్లతామరి) ఏసిపూలన్నియు గ్రాధ్ కర్మణందు తులసివలి శుభప్రదములు.

అధసిపిద్ధాని - తలైవ-- పిదు సిపిధ్మములు - దానియందే- జంద్రవజ్ర

శ్లో॥ కుకైతరంలోహత మద్రశస్త్రం మందారమర్మిధ్వ భాంతికేవ

పుకైతరంగంధ పోనముగ్ర గంధంవ పుష్పం సోతం పిత్రభ్యః 91½

తా॥ పైన చెప్పబడినవికాక ఎర్రనివి, అప్రశస్తములు, మందారము, అర్పప్పుములంటివి, తెలుపు వ్యూములేనివి, సువాసన లేనివి, ఘూర్ణిన వాసనగలవి పితరులకు స్వియమైనవిగావు.

ఒం శ్రీపుష్ప చించామజి ద్వారాయద్రకాశ:

అది శ్రీ పుష్పచించామజియందు ద్వారాయ ద్రకాశము సమాప్తము.

అథ తృతీయ ప్రకాశః

అథ దుర్గాయః - దేహపూరణః--

పిదు దుర్గారాధనను గురించి - దేహపూరణమందు--

శ్లో॥ పుస్తురరణ్య సంభూత్తుః పత్రిర్మాగిరి సంభూత్తుః

అపర్యాపితనిధిత్తుః లోకిత్తురంతు వర్తుల్లుః

అత్యారామోధ్యవైర్యః - భక్త్యుసంశూజయేచ్చివామ్

తా॥ అదవులందు లేదా కొండలయందు పూచిన పూపులతోగాని, లభించిన పత్రితోగాని, అప్పుడే తాజాగా కోయబడినవి, రంధ్రములు లేనివి, జంతుషులనే నెంగిలిచేయబడినవి, నీటితో చిలుకరించ బడినవి, తమయొక్కఉద్యానములందు పూచినవి యగు పూలతో భృత్యిక్షర్థులతో దేవిని పూజించవలిను.

శ్లో॥ బుతుకాలోధ్యుని పుస్తుః మల్లికాజాతి తుబ్బుః

శ్లో॥ సిత్కురవ సిల్చు - తథపద్మిత్తు పాంయుర్లుః

కింపుకైప్రగ్రస్తువ అకురుంటక వంపుకైః

శ్లో॥ వతుల్ముకవ మంద్రార్మైః - కుంధుపుస్తు బరీభుకైః

కరపీరార్మపుస్తుత్తు. కైప్రస్తుత్తు పరాత్తుః

శ్లో॥ సితరకైప్రధా పీతైః కృష్ణైవ వతుర్మిత్తుః

దత్సురకాతి ముక్కుత్తు బంధూకాగ్నుయై సంభూత్తుః

దమనైస్పందు వార్ముత్తు సురథిమరువక్రుధా.

శ్లో॥ లకాథిర్మహ్నాచుశీష్యు - దూర్మాయ అంతుస్తుదా

మంజరిథిః కుకావాంవ - విల్మపత్రుః పుశోభూత్తుః

ధాన్యానాం పర్మపత్రుః - పుస్తుకైవ ప్రశూజయేత.

తా॥ సంవత్సరములు నందాయ బుతుషులలో పూచిన మల్లి, జాటి, గొజ్జు, తెలుపు, నలుపు, ఎరుపు మరియు పశుపు అను నాలుగు రంగులయొక్కతామరలు, మోదుగు - గ్రంథితగురుము, పశ్చగోరింట, సంయంగు, పోగడ, మందాయు, కుందము, టిరీటము (లోద్దుగు), గొప్పురు, జెల్లెరు, కైశెప, అప్రాజిత (ముఖ్యకాంత), తెలుపు

ఎరువుపుసుపుమరియు నలుపులను నాలుగు రంగుల ఉత్సారములు పూల గురింద - దాసాని, అప్పి, దమము, వావిలి, మరువకము, బ్రహ్మాప్రకముయొక్క తీగలు, లీతగరిక, రెల్లు పూలగుత్తులు, దర్శపూలగుత్తులు, మారెదు దళములు అన్ని ధాన్యములయొక్కపూలతోను, ఆకులతోను దేవిని పూజించవచ్చును.

శ్లో॥ అలాభివతు పుష్పాణాం పత్రాణ్యామి నేదయేత
పత్రాణా మష్ట్య లాభితు ఫలాస్యామి నేదయేత 8

శ్లో॥ ఫలాణామష్ట్య లాభితు - తృణ గుల్మాష్ట్య దైయే
చిషధీణామలాభితు - భక్త్యై భషతి పూజనమ. 9

తా॥ పుష్పములు లభింపనిచే పైని పీర్చినిన వృక్షములయొక్క పత్రిని సమర్పించవచ్చును. పత్రములు లభింపనిచే ఫలములైనను నేదించవచ్చును. అవిగూరు లభింపనిచే తృణములయొక్క గుల్మములు పాదలయొక్క చౌపథులు సస్యములయొక్క పూవలైనను పత్రియైనను నేదించవచ్చును. అవిగూరు లభింపనిచే భక్తియొక్కటియే పూజాద్రవ్యమగును.

భిష్మపురాణే - భిష్మపురాణమనందు--

శ్లో॥ సురథితేవసర్వాతీ ఫలాస్యాంయుణానివ
గ్రహ్మామి శిరపానిత్యం యోమే భక్త్యై ప్రయుష్యతి 10

తా॥ నెల్లు పుట్టినవిగాని, నిలిలో పుట్టినవిగాని, సుగంధము గలిగినయెడల వానిని తల్లు ధరించగలను గాని అవిజ్ఞితో సమర్పించిన్నియుండవలెను.

అధపష్ట విశేషాణాం ఫలాని - పిష్టుటి విశేషపుష్పములయొక్కఫలములను గురించి-

శ్లో॥ మల్లికా ముఖ్యలం పద్మం శమీ పున్నాగ వంపకము
అశోకం క్రికారంవ ద్రోణ పుష్పం విశేషత: 11

కరపిరం జపాపుష్పం కుంకుమం నాగాశేషరము

యఃప్రయుష్యతి పుణ్యార్థం - పుష్పాణ్య శ్యామిభారత 12

చందీయై వరస్మిష్ట ప్రదా భూతి సమప్రిత:

సామావథీలాన ల్యాష్ట దుర్గాయానువరో భూతిక. 13

తా॥ ఒ భారతా మల్లిక, కలువ, శామర, జమ్మి, పున్నాగ, సంపంగ, అశోక, రెల, తుమిష్టాలు దుర్గాపూజకు విశేషమైనవి. గ్నేరు, దాసాని, కుంకుమ పూవు,

మరారిమొగ్గ ఇంకు ఇతర పుష్పములు ఎవడు పుణ్యమును కోరి స్వద్ధ మరియు భక్తిగలవాడై చండికకు నిషేధించునో వారు సమస్తమైన కోరికలను పొంది దుర్గాదేవి యొక్కానుచరుదగును.

తథా - అట్లే

శ్లో॥ పున్నాగ్నశ్యంపకః కుందో యూధికానవ మల్లికా,
తగరార్థన మల్లివ భృషతీ శత్రువ్రతికా.

14

శ్లో॥ తథాకుముద కల్పర బీల్యపాటల మాలతీ
జపావివిలిలాశోక రక్తపీలోతృలానివ

15

శ్లో॥ దమనో మరుపత్రంచ శత పుణ్యవివర్థయే

15½

తా॥ విరజాజి, సంపంగ, మల్ల, ఆదవిమల్ల, నవమల్లిక, గ్రంథి తగరము, తెల్లమద్ది, జాబి, ములుక, తామర, కలువ, తెల్ల తామర, మారెదు, కలిగట్టు, మాలతి, దాసాని, వివిలి ఒక జాతిమల్ల శాశోక, ఎర్రకలువ, నల్లకలువ, దమనుము, మరుమము ఇవస్తియు పుణ్యమును నూరురెట్లుగా వృధిపరచును.

తథా - అట్లే.

శ్లో॥ సుగంధిభిస్సు పుష్పిస్సు పూజయే ద్వస్సు చండికామ,
ముక్తిభిర్మాలయాపి పోఒశ్శమేధ ఫలం లభేత.

16½

తా॥ సుగంధ పుష్పములతో విడిగా గాని మాలలు కట్టిగాని చండికాదేవిని శ్రాజించిన ఎదల త్రాప్తమేధ యాగము చేసిన ఫలము లభించును.

మాల లక్ష్మి మాహా - మహాకాల సయోతాయామ - మాలా లక్ష్మిము - మహాకాల సయోతలో ఇటుల చెప్పి బట్టినది.

శ్లో॥ ఎకజాతియకైర్పుప్రదీస్తు జాతియకైర్పు
మాలాతి దైకప్రాస్తుక్త భిన్న మల్లాపి వాఢియే

17

పాపునష్టి విధా శ్లోయ పరిణాపావినతు

18

తా॥ ఓ బ్రియురాలా! ఎకజాతికి చెందినవికాని భిన్నజాతికి చెందినట్టిమిగాని లేదా ఎకవ్రద్దమునకు లేదా భిన్న వర్లములకు చెందినవిగాని యగు పుష్పములతో కట్టిన మాలలు మాడు ఎథములుగా నుండునని ఎరుగుము.

శ్లో॥ పండ్రుదయ పర్యంతం యామాల మౌర్యారిపి
రైక్షికాపా పరిష్కియ సర్వవరతయస్థితా

19

శ్లో॥ అభోవలంబిని వాటిః కాను మీయాప్రగుష్టతే.

పాధారణీవసరిష్టియా మధ్యమాపూర్వతోఽధికా

20

తా॥ పూర్వదయపర్వతముపడినపూలదండ అన్నిటికంటి చిన్నదిగా నుండిను అనందదాయకమైనది. దానినిరైక్తికమందురు. నాభిక్షు క్రిందికి పడినట్టిపూర్వదండకు సాధారణియనియు మధ్యమనియు పీరు. అది పైన చెప్పిన దానికంటెను శ్రేష్ఠమైనది. ఈరైక్తిక విక్షుతియే ‘రైక’ కావచ్చును.

శ్లో॥ అగుల్చ స్రంసిసియాతు, పాదపద్మపరిస్తికా

వనమాలేతి విభ్యాతా సర్వాభ్యాప్రగ్ర్యై ఉత్తమా

21

తా॥ చీలమండలనుండి పాదపద్మములపై ప్రేలాదు పూర్వదండను వనమాల యందురు. అది అన్ని పూర్వదండలకంటిను ఉత్తమమైనది. వనమాల ఇదివరకే చెప్పిబడినది.

వ॥ కళ్ళిద్దీపేంత్రాపి - తమపి వ్యాహారామితే

తా॥ కొందరు దానికంటెను విశేషమైనది యున్నట్లు చెప్పుదురు. అది కూడ చెప్పిదను.

శ్లో॥ కరవీరైర్పాపుష్టిర్ముత్తాదమనైరపి

సీలోత్పులైః సరసైః లవంగైర్మగేసురైః

22

శ్లో॥ జాతిభిర్మాలతిభిశ్చ మల్లికా చంపకాదిభిః

రవికాయా భిషయస్తాః స్రజః పరమశోభనాః

23

మాలాభోఽనాభ్యా వితాస్తు దేవ్యాః ప్రీతి ప్రదాయకాః

24

తా॥ గ్నేరు, దాసాని, పాగడ, రమనం, నల్లకలువ, తామర, లవంగ, నాగికేనరము, జాజి, మాలతి, మల్లిక, సంపెంగ, మున్నగు వానిని గూర్చి యల్లిన దండలు పరమ శోభాప్రదములు. ఇతరమైన హారములకంట రొమ్మువరకు ప్రేలాదహియబడిన యాదండలే దేవికి ఏత్తిలి ల్రియములు.

శ్లో॥ అతోఽష్టమ ద్రుష్టుసేము తిష్ఠత్పు వరవ్రీని.

అమీధిః కుసుమైస్తాసాం గ్రథసేయత్తు మావరీక

25

తా॥ ఓ పార్వతీపై దండలుగాని ఇతరమగు విధిపూలసుగానిసికరించి దండలు కట్టుటకు ప్రయత్నించుము.

విశేష వ్యాఖ్య - దండలు కట్టుట ఆరువది నాలుగు కళలలో ఒకటి.

అభయప్ప విశేష మాలా ఫలాని భమ్మప్పపురాణే - పీమ్ముట ప్పులు విశేషమ్ములైన దందల ఫలములు భమ్మప్ప పురాణమున యిటుల చెప్పి బడినపి -

శ్లో॥ వక్కుప్పుస్తకోభిస్తు పూజయే ద్వస్తువందికామ

వాజపీయస్తు యజ్ఞస్తు ఫలంచిందలు మానవః 26

తా॥ పొగడ పుష్టుల హరముతో చండికాదేవిని పూజించిన నరుడు వాజపీయ యాగము నాదరించిన ఫలమును పొందును.

శ్రేణి పుష్టుస్తు - తత్త్వి - అదే విధముగా తుమ్మి పూపులను గురించి దానియిందే

శ్లో॥ శ్రేణి పుష్టుస్తు తోభిస్తు పూజయే ద్వస్తువందికామ

రాజసూయఫలం ప్రాప్తు - శక్తలోకి మహిమాయతి. 27

తా॥ తుమ్మిపూల దండతో చండికాదేవిని పూజించినవాడు రాజసూయ యాగము చేసిన ఫలము గలిగి కంధలోకమును పొందును.

జమీపుష్టుస్తు - జమ్మి పూపుయేక్కు ఫలము --

శ్లో॥ జమీపుష్టుస్తు తోభిస్తు ఆర్యాంసంపూజ్య శ్రద్ధయా.

గోపాప్త ఫలం ప్రాప్తు - విష్ణుల కి మహిమాయతి. 28

తా॥ జమ్మి పూలదండతో ఆర్యాదేవిని పూజించినవాడు సహాప్త గోదానఫలము లభించి విష్ణులోకమును పొందును.

కుశపుష్టుస్తు - రెల్లు పూపుయేక్కు ఫలము --

శ్లో॥ పూజయిక్కాతు రాజేంద్ర - శ్రద్ధయావిధివస్తుపా!

కుశపుష్టుస్తు - పితులోకి మహిమాయతి 29

తా॥ రాజేంద్రా! రెల్లుపూల దండతో దుర్గాదేవిని పూజించినవాడు పితులోకమును పొందును.

బిల్మిపత్ర మాలాద్వయస్తు - రెండు మారేదు దందలయేక్కు ఫలము.

శ్లో॥ మాలాద్వయేన సంపూజ్య దుర్గాదేవిం నరాధిప

బిల్మి వక్కుస్తు పత్రాణాం రాజసూయ ఫలం లభీత. 30

తా॥ ఓ! రాజేంద్రా! మారేదు దశములతో అల్బదిన రెండు దందలతో దేవిని పూజించిన యోదల రాజసూయ యాగము చేసిన ఫలము లభించును.

తథా - మరియు

శ్లో॥ నీలోత్పల స్వస్తి భిస్యు పూజయేద్యస్తు వండికామ్

వాజపేయ ఘలం ల్రాప్య - రుద్రలోకే మహియతే.

31

తా॥ నల్లకలువ దండతే చండికాదేవిని పూజించిన వానికి వాజపేయ యగము చేసిన ఘలము లభించి యతదు రుద్రలోకమును పొందును.

తథా - మరియు

శ్లో॥ నీలోత్ప సహార్ణిణి యోమాలాం సంప్రయుచ్ఛతి

వండికాయై నరస్మేషు తస్య పుణ్య ఘలం శ్రుతం.

32

తా॥ ఓ రాజు! వేయి నల్లకలువలతే దండను గూర్చి దుర్గాదేవి పూజించినచో గలుగు పుణ్యఘలమును వినుము.

శ్లో॥ వర్ధకోటి సహస్రాణి వర్ధకోటి శతావిష

దుర్గాయానువరోభూత్యా రుద్రలోకే సమారథే.

33

తా॥ అతదు లక్షల కోట్ల సంవత్సరములవరకు దుర్గాదేవి యనుచరుదై రుద్రలోకమునసుభించును.

కాలికా పురాణే - యింకను కాలికా పురాణము నందిటుల చెప్పబడినది.

శ్లో॥ బిల్వపత్ర రథం ప్రైర్యః సత్కద్దేచిం ప్రపూజయేక

సగోలక్ష్మి ఘలం ల్రాప్య - దుర్గాయాను వరోభవేత.

34

తా॥ ముక్కలు చేయబడని మారేడు దళములతే భృత్తి కొలది దేవిని పూజించిన వానికి లక్ష గోవులను దానము చేసిన ఘలము లభించి దుర్గాదేవి యనుచరుదగును.

అన్యత్రాపే - మరియు ఇతరములందు--

శ్లో॥ సర్వతో బిల్వపత్రంతు దేవ్యః ప్రతికరం పరమ

34½

తా॥ ఇన్నిటికంచిను దేవికి బిల్వపత్రములమైనే ప్రతియోక్షుభ.

అథ ప్రతివాస పుష్పార్యన విధానమ్ - దేవిపురాణే - ఇక ప్రతి మాసమునందు చేయవలసిన పుష్పార్యనా విధానము దేవి పురాణము నుండి--

శ్లో॥ వైశాఖి మాస కర్తవ్యా - పూజాపాటులయి పద్రా

సర్వాన్ కామాన వాచ్చైతి జ్యోతి పద్మార్థమైః పదా.

35

తా॥ వైశాఖి మాసమున నెల్లపుడు పాటల (కలిగొట్టు) పూపులతే దేవిని పూజించ వలెను. జీవ్యమున నెల్లపుడు తామరలతే పూజించిన వానికి సమస్తమైన కోరికలు సిద్ధించును.

శ్లో॥ అపోథి విల్యు కష్టశ్రేష్ఠాః పోతం లభితే ఫలమ్ 36

తా॥ అపోదమాసమునవమారెదు దశములతో కలువలతో దేవిని అర్థించవలను.

శ్లో॥ వమారికయు పూజాన భోషిమహాఫలా.

కదంక్రైగ్రంథై రేవం వథఫై సర్వకామదా. 37

తా॥ శ్రావణమాసమునవమారులతో పూజించినమహాఫలము గలుగును. భాద్ర పదమునకడిమి మరియు సంయింగలతోను పూజించినఎదల తాన్ని కోరికలు తీరును.

శ్లో॥ పూజా పంకజమాలల్యో తపేభ్యురయు దాయిని
శతపత్రకయపూజా కార్త్రికి సర్వకామికి. 38

తా॥ అశ్వయుజమునతామరదందలతో పూజించినఎదల అభ్యరథయమును ప్రసాదించును. కార్త్రికమునకుమలములచే పూజించిన అన్ని కోరికలు తీరును.

శ్లో॥ మారే నీలోత్సలైః పూజార్యా శాప్యైతు కుంపైః
మాఘైతు కుండకుమమై. ర్ఘువ కేవతు పాలుయై. 39

తా॥ మార్గశిరముననల్లకలువలచేతను - పుష్టిమాసమునగొజ్జంగులచేతను. మాఘుమాసమునమొల్లపూలచేతను. పాల్గుణమునమరువకము (పెద్ద చాగరు) చేతను దేవిని పూజించవలను.

శ్లో॥ శతపత్రుదా వైత్రేయః కుర్యాత్ సురుష్టమ్.
లభితే సర్వ విజ్ఞానం సర్వదాన ఫలం లభిత. 40

తా॥ ఓ ఇంద్రా! వైత్రేయమాసముననల్లపుదు తామరలతో పూజించినవానికి సమస్తమైన విజ్ఞానము మరియు సర్వదానముల ఫలము లభించును.

అధకాలః - భిష్మపురాణే - పిష్టుట పూజించవలసిన సమయమును గురించి భిష్మపురాణమున -

శ్లో॥ కదంక్రైరర్థయే ద్రాత్రా మల్లికా ముఖయోప్స్థా.
దివాశేషాత్ పుష్పాత్ యథాలాథం ప్రస్తాజయైత 41

తా॥ రాత్రివేళ కడిమి పూలచేతను - ఉభయసంధ్యలుందు మల్లికల చేతను మిగిలినవానితో పగటికాలమందును పూజించవలను.

అధిష్టాని - మత్స్యస్తుత్తో - పిష్టుటనొష్టములైనవానిని గురించి మత్స్యస్తుమునయదు -

శ్లో॥ మహాలక్ష్మ్యాప్తు తుంపి రిథంబీకా కాంచనం తథా
నదూర్మయాయ తేద్మర్గాం క్షుల్రీః కులాం మో. 42

తా॥ మహాలక్ష్మి తులసి, గోరింట, దేవకాంచనము మరియు గరికతోను పూజియరాదు.

శతాతప్తమీ - శతాతప్తమునందు--

శ్లో॥ శివీవర్ధమీ త్వర్గద ముష్టుంచ తథాహరేః

శివిం చార్యమందారో సూర్యస్య తగరం తథా. 43

తా॥ శివుని మల్లపూలతోదను - మష్టువును దత్తారముతోదను, దేవిని జీల్లేదు మరియు మందారముతోదను, సూర్యుని గ్రంథి తగరముతోదను పూజియరాదు.

I మందారారో ఇతి నిషీధో దుర్గేతరదేవిపరమిత్యాచారచింతామణి.

II పా॥ అత్ర దుర్గేతర దేవ్యః సతీసావిత్యాదయః వకులత్సైవ మందారైతి వక్ష్యమాణా సితాపూజన ప్రకరణేచి.

తా॥ మందారము, జీల్లేదు దుర్గాదేవికి తప్ప ఇతర దేవతల పూజయందు నిషీధములని ఆచారచింతామణి చెప్పుచున్నది.

ఇచ్చట దుర్గేతర దేవతలనగా సతీసావిత్రి మున్సుగువారు. పొగడ మందారపుష్టములు కాలికాదేవిపూజా ప్రకరణము నందును చెప్పుబడియున్నవి.

III చందనం చార్య కుసుమం దద్యాత్మిత్తాపరాజతా ఇతి నీలతంత్రే

వా॥ చందనము జీల్లేదు పూలు మరియు తెల్లదింటన సమర్పించవలనని నీలతంత్రమున చెప్పుబడినది.

VI నక్తత్ర విద్యాయా మర్మన దర్శనాజ్ఞాచ్చ

నక్తత్ర విద్యాయందు అర్దమము కసిపించుచున్నది.

V వకులత్సైవ మందారైతి మహాకాల సంహితాయామ్

పొగడ మరియు మందారమును గురించి మహాకాల సంహితయందు--

IV అసితా పూజాయాం దర్శనాచ్చ--

అసితా పూజయందును కసిపించుచున్నది.

దేవిపురాణః -- దేవిపురాణమునందు--

శ్లో॥ ముక్కలైర్మార్మయైషై మపక్కం నషివేదయీక

శులంవ శ్రీనివిదరివ - కాలాపక్కమపిక్కితి. 44

తా॥ దేవిని మొగ్గలతో పూజించరాదు. పక్కముగాని ఫలములు, పురుగులచే కొరుకబడినవి మరియు ఆకాలమున పక్కమైనవి అనగా ఎందుభ్యకు మొదలైన వాని కుట. అటువంటివి నిషిద్ధించరాదు.

శ్లో॥ ఫలం శ్రుధితం విధుంవ, యత్నాత్ పత్క మహిశ్యతీత్
కిటకెకాది విధాని, శిల్పర్యు పితామివ. 45

తా॥ ముక్కినవిగాని ప్రయత్న పూర్వకముగా అనగా ఈరర మెరలైన వానిచే
మాగబెట్టినవిగాని నిషేధించరాదు. మరియు పురుగులచే వెంటుకుంచే కొరుకుండిని.
వదలిపోయినపి, పాచినపి--

వా॥ కాలపత్కం - భిన్నకాలపత్కం - అకాల జాత ఫలమిత్యర్థః

తా॥ అకాలపత్కమనగా వయసుగాని కాలమనపండిని. భిన్న కాలపత్కమనగా
బుతువుకాని బుతువున పండినపి అని తాత్పర్యము.

పుష్ట్రధ్యాయే - పుష్ట్రధ్యాయమనందు--

శ్లో॥ పుష్ట్రః పుష్ట్రః సదా పూర్వ్య మోతా మోత్తైరిఁ

క్రుచ్ఛ్య సర్వదేవానాం భక్తియోగోఽత్కారణమ్. 46½

తా॥ అన్నికాలములందును అన్ని పూవులచేతను అందరు దేవతలను
పూజించమచ్చును. పూజకు భక్తియొక్కట్టి ముడ్చారణము.

కించ - మరేమగు-

శ్లో॥ దేవపూజా సదాకార్య జలజైః స్థల క్లైరిఁ

మిద్దైర్యి హతైర్యాపి భక్తియోగోఽత్కారణమ్.

47½

ఇతి రాఘవ భట్టః

తా॥ నీచియందు పుట్టిన పూలుగాని నేలయందు పుట్టిన పూలుగాని
మోతములైనవిగాని నిషేధములైనవిగాని వానితో నిర్దిష్టమర్థముగా దేవిని ఎల్లప్పుడు
పూజించమచ్చును. భక్తియొక్కట్టియే పూజకు ముఖ్యమని రాఘవభట్టు మతము.

ఇతి శ్రీ పుష్ట్రచండ్రమణా తృతీయ భక్తిము

కట్టు శ్రీ పుష్ట్ర చండ్రమణ యందు తృతీయ భక్తిము సమాప్తము.

అథ చతుర్థ ప్రకాశః

అథ భగవత్యాః సింహసన విద్యాయాః తత్క్రిత్తప్పు విధానం లిఖితః.

తా॥ తరువాత పూజ్యారాలైన సింహసన విద్యాదేవి తంత్రములో చెప్పబడిన ప్పు విధానము ల్రాయబడుచున్నది.

తత్త్వాదే పశ్చిమామ్మాయే - తథా చేత్క్రమ -

అందు మొదట పశ్చిమామ్మాయమున ఇట్లు చెప్పబడినది.

మంధాన భైరవే - మేదిని కూర్చు ప్రస్తరే --

మంధాన భైరవమున మేదిని కూర్చు ప్రస్తరమునందు-

తీ భైరవ ఉపాచ - భైరవుడిట్లు చెప్పును.

శ్లో॥ అధారః సంప్రవక్ష్యామి ద్రవ్యాశాం విర్భయం స్పృతమ్

పుష్పాశాంవ సురోని - క్రమ సంధార లక్షణమ్ 1

తా॥ ఇక నిష్పదు దేవిని పూజించవలసిన క్రమము మరియు అవసరమైన ప్పుములను, ద్రవ్యములను స్పృష్టముగా చెప్పుచున్నాను.

శ్లో॥ జాతివ పాటలియూధి వంపుకై: శ్వేత ఉత్సర్లై:

కెతకీ హిమజాతివ - ముద్దరై: శతపత్రుకై: 2

శ్లో॥ వీలోత్సర్లై: తథా బాణీ కరపేరై: కదంబుకై:

ఓంధూకపద్మకుండా భైః శారి పుష్పుత్సు పాటలై: 3

శ్లో॥ కుసుంభై: కించుకై: పుష్పై: పున్నాగీర్ణ్ణగేస్తరై:

వక్తలై ప్రగ్రస్తాన్ నైయర్ణ వకుండాభ్యాసంధుపై: 4

శ్లో॥ కాశస్తో ధ్వనిరైవి త్రిపంచ్యై: - కర్మికార్కై:

రక్తిత్తులైర్ణ పుష్పై ప్రభా నైయాగురుగంధిథి: 5

తా॥ ఓ దేవీ! మల్ల, కలిగొట్టు, అధిమల్ల, సంపంగ, తెల్లతామర, మొగిలి, బంగారు మల్ల, ముద్దరము (గడ్డిపూలు), పద్మము, నల్లకలువ, నల్లగోరింట, గ్నేరు, కదంబము, దాసాని, తామర, పెద్దమల్ల, శాలి, వరినెన్న, కలిగొట్టు, కుసుమ, మోదుగు, పున్నాగ, నాగేసర, పొగడ, గ్రంథితగము, వచ, మస, కుందము, రెల్లు,

దేహారు, మధ్యాహ్నస్తుమల్లి, రేల, ఎర్రతామర, మహాప్రము మొదలైనపరిమితము గలవి పూజకు తగినని.

శ్లో॥ భుక్తి ముక్తి ప్రదాకాకి వంషై స్తంభాని హితము

ఉన్నాలి కితకి యూధి స్వేత ముత్తుల మాయుధము. 6

తా॥ ఓదేవి! జాహోవు భుక్తి ముక్తినిచ్చును. చంపకము స్తంభనమునకు, మొగిలి, మొల్ల, తెల్లకలువ ఉన్నాటనకు ఆయుధముగా పాచి వచ్చును.

శ్లో॥ లాభార్థి హిమణాతీవ - భావిన ఈలవర్షాని

స్వేతపాటలి కాదెవి - దర్శాతి వమహాద్యుషః 7

తా॥ బంగారుమల్లిలాభము, నల్లగోరింట బలవద్దమునిచ్చును. తెల్లకల్గోట్టు గిప్పుదైన కిర్తిని ఇచ్చును.

శ్లో॥ శాంతి పుష్టి కరయచ్చుం - శతపత్రం సుపుత్రదము

ఇంధూకం వశ్చదం ల్యాక్షం - తథాకర రక్తాశ్చ మారము. 8

తా॥ పద్మము శాంతిని పుష్టిని, కమలము సుపుత్రులను, దాసాని మరియు రక్తగస్తేరు వశికరణ విచ్చునని చెప్పిందినని.

శ్లో॥ సౌభాగ్యం శారి పుష్టిశ్రీ - ముద్దరం సుఖాదాయకము.

కదంబం వతులం కుందం వచుందో శుశ్రావః 9

తా॥ శాలి (వరిష్టును) సౌభాగ్యమును, ముద్దరము సుఖమును, కథిమి, పొగద మొల్ల, మస, కుందము అను పూవులు పాపనాశము జీయును.

శ్లో॥ కుసుంధకిం శకి దేవి వశ్చతా శ్రప్తి కార్యి

మహాలక్ష్మీ ప్రదే పుష్టి - పున్నాగం నాగికేరము. 10

తా॥ ఓ దేవి! కుసుమ. వశికరణము, మోదుగ ఆక్రూణము నిచ్చును. పొన్న. నాగికేరములు మహాలక్ష్మీ ప్రదములు.

శ్లో॥ రక్తముత్తులకం వశ్చై - పీల శ్రవంవ మారణి.

త్రిపంధ్యా పంధ్యై పుష్టి: శత్రూణాం వ భయమహాము. 11

తా॥ ఓ దేవి! ఎర్రకలువ వశికరణమునందు, నీలమైన, నల్లమైన కలువలు మారణమందు, త్రిసంధ్యా (మందార) పుష్టము శత్రువునకు భయము కలిగించుటందుపట్టాగింపనగును.

శ్లో॥ దమవం తుంపిథదై పశ్యపాప క్షయంకరము

పంధూరి వశ్చ కృత ల్యాక్షా ప్రా కృతః మారణి. 12

తా॥ ఓ భద్రా! దమనము తులసి సమస్తమైన పాపములను నశించ జీయిను. సింధూరి (ఆరోపావ) వశ్యము, ఆక్షరణము మరియు మారణముల కెల్లప్పు దుష్యాగించవచ్చును.

శ్లో॥ త్రిసంధ్యా సంభూతిః పుష్టిః క్రమంయోఽభ్యర్థమీత్యదా
తస్య విష్ణువు నకార్యేత పత్యమే తన్న పశయుః

13

తా॥ త్రిసంధ్యా పుష్టములతో ఎవరు క్రమపద్ధతితో నెల్లపుదు పూజించునో అట్టివానికి విష్ణుములు కలుగువు. ఇది పత్యము. ఇందుకు సంశయము లేదు.

అధిషేధాని - తథా - ఇక నిషేధములను గురించి - మరియు

శ్లో॥ విల్యు పత్రల్యు హహావిః పుత్రతోక కులక్షయము

మారుతం వ్యత్యదం భద్రే శోకసంతాపకారికుము

14

తా॥ ఓ దేవి! బిల్యపత్రముతో పూజించిన మహా హని, పుత్రునాశము మరియు కులక్షయము కలుగును. మారుతపుష్టము వ్యత్యపును మరియు శోకసంతాపముల నిచ్చనదిగా నున్నది.

శ్లో॥ ఉన్నతేన కులోహాదం కండ్రరీవ శ్రియోఽపచ

మలినందుఃఖాదం ల్రోక్తం శ్రుమియుత్కం మహాధ్వయం

15

తా॥ ఉమ్మోత్తతో పూజించిన కులక్షయము, మముపు పుష్టి లక్ష్మిని పారించును. మలిన పుష్టములతో పూజించిన దుఃఖమునిచ్చును. పురుగులతో కూడినవి గొప్ప భయమును కలిగించును.

శ్లో॥ శంకితాకేకసంయుత్కం - బంధు పోనిం కరోతి తత

తస్యాదైవి ప్రయత్నేన - శుక్రైః పుష్టిః ప్రపూజయైత

16

తా॥ కేశములతో కూడినవి, సంశయము కలిగి నుండట్లో వానితో పూజించిన బంధువాని కలుగును. కావున ఓ దేవి! ప్రయత్నపూర్వకముగా త్రిపుష్టిని పూపులతోనే పూజించలిను.

అధోత్రామ్మాయస్య మహాకాల సహితాయామ్ -

తదుపరి ఉత్రామ్మాయము యొక్కమహాకాల సహితయందు--

శ్లో॥ కిర్ణిః కర్మికార్మి వయ్యైః కోవిదార్మిః

వట్లై శ్ర్వన మందారైః కుండపుష్టిః కురంట్రైః

17

శ్లో॥ లకారిశ్రప్యాపుష్టిః వ్యదు దూర్మాంతరైః

చాంపారైర శోకైః - పున్నాగ్నిః కేతసి దర్శిః

18

శ్లో॥ శష్ఠారికాథి ర్యాథి భ్రాతి భద్రమునైయె
శతపత్రిల్లి కాథిరమ్మ వైర్యంథు కేవైః 19

శ్లో॥ రిథంటి భీర్య జషాపుష్పిః - కరపీర్య కిం శుకైః
పారిజాతైః పాటవైశ్చ పద్మార్థి లోత్సులైయె 20

శ్లో॥ మాధవి భీర్యరు వైకర పరాతిత యా అపి
అశైర్య కదంబైశ్చ లోణ పుష్పిః సమేస్తైః 21

శ్లో॥ అర్ధయేత కుసుమై రైతైర్మిం సాధక సత్తమః

తా॥ సాధకశైములు దేవిని దిరిసెన - కొండగోగు - సంపంగ - కాంచన - పొగడ - మందారము - మొల్ల - గోరంట - బ్రహ్మావృక్షశ్శు తీగలు - లేతగరిక - దేవకాంచనము - అశోకము - పొన్నలు ముగలి రెకులు - వావిలి - అయవి మొల్ల - మల్ల - దవనము - తామర - గోరంట, దాసాని, గన్నేరు, మోదుగు, పారిజాతము, పాటల, తామర, నల్లకలువ, పూలగురివెంద, మరువకము - అపరాజిత - అశనము - పచ్చనిమద్ది - కదిమి, తుమ్మి అను ఈ క్షేరములతో కూడిన ఈ పుష్పములతో పూజించలేను.

తథా - మరియు అటులే -

శ్లో॥ చిల్పిపత్రం యాట్లుకి కరం దేవ్యా వరాన్ని 22
సతఫాష్టక కించిష్టు పుష్పిము ప్రైతి కారకుమ

శ్లో॥ ఈ యష్టైవ దాతవ్యం చిల్పిపత్రంత్రిపత్రయుక్త

తా॥ ఈ వరాన్నా! దేవికి మారేదు దళమెంత ప్రైతికద్వైనదో అంతటిది పుష్పము లందేదియును లేదు. అందువలన ప్రయత్నించి మూరు ఇక్కలుగల చిల్పిదళములను దేవికి సమర్పించలేను.

అధ్యామిత్రికే తథా - ఇట్టి ఏత్తిక కర్మలందు -
సైమిత్రికమనగా కాలపికేము మరియు కామ్య వేషములో చేయబడునమని భావము - ఇంతపరకు పైన చేపైనమన్ని నిత్యకర్మలు - అనగా విధిగా చేయవలసినమి.

శ్లో॥ ప్రామర్యం వరులా వాయిః - వైకాథి మాసికారయీత.
నాగిసరపుష్పాణాం జ్యోష్ట అధిక్షమావరీత 24

శ్లో॥ అషాధేతు ప్రక్రమ్యః కరపీర్య సంవర్యః
వంపకోత్సుల పద్మామాం భూ యుష్మం వభమ్యుతే 25

శ్లో॥ బాహుల్యం లోప్ర పుష్పుష్టి మాసి భాద్ర పదే చరీత్
భూయిష్ట ధావిధి తప్యా బంధూ కుష్ట శ్శిష్ట తథా 26

శ్లో॥ అగ్న్యు కుసుమా వాయిం భూరికా కార్ప్రిక చరీత్
అధిక్షం చిల్పప్రాణాం మార్గ శక్తి సమాపోత్ 27

శ్లో॥ శోష్మే దూర్యాం కురాణయి - సందోహా ఒత్తిషులప్రదరః
కుందస్తోమో మాఘ మాసి-పర్వతల్యాణ కార్యః 28

శ్లో॥ పూలువే మాధవి పుష్పుం పర్వునిధి విధాయకమ్
వైత్రీలోక్ష్య కల్పా కలిదోష విశాఖి 29

తా॥ వైకాఖమున పొగడ ప్రామర్యముగా నుండును. కావున వానితో పూజించ వలెను. జ్యోషమున నాగేసుర, పుష్పములధికము అపాదమున గోర్య పూలను సంగ్రహించవలెను. భ్రాహమమున పద్మములకంటే సంపింగలకు ప్రాముఖ్యము. భాద్రమున లోర్ధుగా వెల్కుఫగా వినియోగించ వలెను. అశ్వయుజమున దాసాని పుష్పములు మిక్కిలి ముఖ్యమైనవి. కార్ప్రికము నందు అగ్ని యితరపుష్పములకంటే నధికవముగా లభించును. కాన వానితో పూజించవలెను. వారశిరమున చిల్పములధికముగా లభించును. కాన వానిని నియోగించవలెను. పుష్టిమాసము నందు గరిక పొదలు అధికముగా లభించును. వానితో పూజించుట మిక్కిలి ఫలదాయకము మాఘమాసికములందు కుందపుష్పములు ఎక్కుఫగా లభించును. కావున వానితో పూజించుట కల్యాణ ప్రదము. పొల్పించమున పూలగుర్విందతో పూజించుట సర్వ సిద్ధిప్రదాయకము. వైత్రుమాసమున అశోకపు మేగ్గల పూజ పాపమును నశింపజేయును.

శ్లో॥ మాలతీ యూధికామైవ దమనం క్రీకారక్షమ్,
కురంటకం కురువక మమ్మానం పాటలా తథా 30

శ్లో॥ మన మాలికార్ప్రపుష్పించ, తథామైతి ముత్తికి:
వికాద్యుతాసిసిదాకుసుమానిదరావానే 31

శ్లో॥ దే యూవి జగదంణాయై క్రత్తు మిత్రికార్ప్రమే 31½

తా॥ ఓ సుందరవదనా! తెల్లనిస్నుజాడి యూధికా (అదవిగోరింట), దమనం, రేల, పచ్చపూల గోరింట, కురువకం=(ఎర్రగోరింట)-అమ్మానం=గోరింట. పాటలా=కలిగొట్టు, విరజాటి, జీల్లెరు, మాధవి - అను యి పదునొకందు పుష్పములు జగదంబకు వైమిత్రికార్ప్రనయం దెల్లపురు సమర్పించ వచ్చును.

అధకామే - తథాచోక్తం=హో హరావ తంత్రి

తచుపరికామ్యమునకు - హహరావతంత్రముననీ విధముగా చ్చెంబడినది

శ్లో॥ మాలతి కుసుమై దైవి వాగిశ్వా ప్రాయికా

32

తా॥ ఓదెపి! మాలతి (సన్మజాబి) పుష్పముతో పూజించిన వాగిశ్వాము (వాగ్సిద్ధి) కలుగును.

శ్లో॥ వశగాష్మార్థహీ పాలాణతి పుష్పిర్వు సంశయః

మేధాస్మై ర్యాధికాధిక్య శుష్టుం నాగేస్తై:

33

తా॥ జాతి ఇనగాచమీలీపూవులు స్స్పంశయముగా రాజవీకరణము యూధిక మేధాశక్తిని, నాగేస్తిరములు రాజశ్వమును యిచ్చును.

శ్లో॥ మాధవిభిర్వుహీ లాభో హోమలాధ్వర్య వంపుతై:

అతిముక్కె ర్యుధి వ్యధిర్వుల్లికా ధర్మి నాగమః:

34

తా॥ పూలగురింద భూలాభమును సంపంగ బంగారమును, బండి గురింద బుద్ధి వ్యధిని, మల్లి ధనాధిక్యతను కలిగించును.

శ్లో॥ కుందై: కీర్తి మదాశ్వీతి-ఖంధాక్షర్మాంధవ ప్రియః

జపోపుష్ణేణ రిషపః సంశయం యోంతి రక్తణాత

35

తా॥ మొల్లపూవు కీర్తిమత్యమును కలిగించును. బంధూకము బాంధవ ప్రియత్వము చేయును. దాసాని పూలతో పూజించిన యొరల ఆ వెంటనే శత్రువులు సంశయ వస్తులో పదుదురు.

శ్లో॥ పద్మిరాయు రాశ్వీతి - కుముదై: కపికా ధాతేత

కదం లై ర్యాధి వాశస్మై దమ్మాపైర్యుధి భాగ్రమైత

36

తా॥ పద్మము వలన ఆయుర్యుధి కలుగును కలువ వలన కింత్య మఖ్యము. కడిమివలన వ్యాధి నాశము, ఇప్పుడండివలన బుద్ధి శాలిత్వము సంభవించును.

శ్లో॥ జయ ప్రాప్తిర్యురువైకరజలాభః కురంటై,

తథపరాతికా పుష్పై ర్ధమైత ప్రాంగ సుందరః

37

తా॥ మరువము వలన విజయప్రాప్తి, పచ్చగోరింట వలన గజలాభము. అప్రాజీతా పుష్పముల పూజవలన ప్రాంగ సుందరత్వ మఖ్యము.

శ్లో॥ చేషాలికా ప్రమాణేవ పుత్రలాభః ప్రదుశ్చతే,

శోకపూరి రశోకైవ వక్తలై: కులమాష్టతా

38

తా॥ వావిలి వలన పుత్రులాభము, అణోకము వలన దుఃఖాహాత్యము పొగడవలన వంశగారము కలుగును.

శ్లో॥ దూర్భయాధన ధావ్యాని - కాల్యుల్యాశత్ర వశ్య యః

ద్రోషపుష్టిణాన్వులాభో వకుపుర్వుర్ నాగమః

39

తా॥ గరికవలన ధన ధావ్య సంపద - బూరుగు పూలవలన శత్రుక్షయము, తుమ్మిపూల వలన అన్వప్రాప్తి, పొగడ వలన ధనార్జుత ప్రాప్తించును.

శ్లో॥ రాజ్యులాధ్య పున్నాగో కర్తృకారై ర్తు హూ న్వతిః

దీర్ఘా యుష్యం పటో లేవ - తగ్రేః పర్వుమాన్వుతా

40

తా॥ పొన్వవలన రాజ్యులాభము, రేల వలన అధికోన్వతి పొట్ల పూవవలన దీర్ఘాయువు గ్రంథి తగరము వలన సర్వమాన్వత ప్రాప్తించును.

శ్లో॥ పలాశకుస్మై రేవి బహుగోజా వికారకమ్

శరీష పుష్టిః ప్రమదా జయంత్యావ జయంత్యియః

41

తా॥ ఓదేపి! మోదుగు పూలు అనేకమైన గోవులను మేకలను కలిగించును. దిరినెన వలన సుందరమైన యువతి, దేవకాంచనము వలన జయము శైయము లభించును.

శ్లో॥ కరపీరై ర్యంత్రస్థి ద్విల్య పత్తః పరాగతిమ్

సాత్మ్రిక్యం కామాయాంతు శితపుష్యంప్రశస్తితే

42

తా॥ గన్విరు పూలవలన మంత్రస్థితి, మారెదు దశము వలన పరమపదము ప్రాప్తించును. సాత్మ్రికమైన కోరికలకు తెల్లని పూవులు ప్రశ్నమైనవి.

శ్లో॥ ఉచ్చారమే వశికారే ప్రతయే వైరిణాంజయే,

గంధపుష్టి విశేషం - కర్తృష్యం లోహతం సదా

43

తా॥ ఉచ్చారము - వశికరణము, స్త్రీమ-శత్రుజయము అనువాని కొరకు పరిమళము గల ఎల్రని పుష్పములను పయోగించవలెను.

శ్లో॥ మోహనే కామినే లాభో- పీతమైనా భయం మతమ్,

శ్రుత్యాధి చారే ద్వైవిన-మారణే చాపితం ద్వైయమ్

44

తా॥ మోహనము శ్రీ వశికరణము నందు పసుపు పచ్చనివి శైపుమైనవని యథిష్టాయము. అభిచారము-చేతబధి-పగ-మరణము అను వానికొరకు రెందు ఏధమైన నల్ని పూవులను వాడవలిను.

భావ మాటమణి-భావమాటమణి యందు

శ్లో॥ దత్త వేత్త జపాపుస్మీ పట్టపుస్త ఫలం లభిత

పుస్త పూర్తాధికం పాపం కృతాస్తుశ్శామిల్చితమ్

45

తా॥ దాసాని పూలను దానమిచ్చిన దివ్యపుస్తదానఫలము కలుగును. మరియు బ్రహ్మపూర్తాధిష్ఠములు కృతములో నశించును. ఈది నిశ్చయము.

శ్లో॥ అపూర్వమాపాత్మ్యం యయావత్తుం నశిత్తుపే

శ్శైకాయాద్వి గుణం పుణ్యం దద్యాత కృష్ణా పరా జితా

46

తా॥ దించెనయొక్కమాపాత్మ్యము నాకు చెప్పునపిగాదు. అది తెల్లిని దానికంటి నల్లనిది రెండింతల పుణ్యము నిచ్చును.

తథా - ఆట్లే

శ్లో॥ అపరాశుంద మధ్యైతు తలసానం మనోహరమ్

హయారి క్షసుమె దేవి-స్వయమప్రసరాజివః

47

తా॥ ఓ దేవి! అపరాజితా మరియు కుందములనడుమ మనోహరమైన కులస్థానమున్నది. గొర్చురు పూవులో సదాశివుయ స్వయముగానుండును.

శ్లో॥ తన్మధ్య లఘుమాటాయ పుష్ప మధ్యైతు చందనమ్

రక్తకుంకుమ రాగంచా - కృత్యాతత శివాత్కుమ్

48

తా॥ వాని నడుమ ఆనగా పైని పోర్చిని వాని నడుమ పిక్కమేట్లు పూవునుంచి వానినడుమ చందనము, లేదా ఎర్రని కుంకుమతో శివుని తివాహన చేసి పూజించవలెను.

శ్లో॥ యోజయే చివ శక్తీశ్శ శిక్షం సంభావయశిథియా

కృతం విచింత్య తత్త్వవసంచింత్యా పరమేశ్వరి

49

శ్లో॥ యతేత దేవ కుండోతం ద్రవ్యం పరమదుర్భథమ్.

అమృతాధికం జ్యేయమే తత్-ద్రవ్యం తుసాధ్వాః.

50

తా॥ సాధకుడు తన బుద్ధితో శివశక్తుల నైశ్శము జేసి తనబుద్ధితో కృతాలము సంభావించి పరమేశ్వరుని సంస్కరించుచు ఆ ద్రవ్యమును హోమకుండమునందు ప్రేల్యవలెను. అది పరమదుర్భథమై అమృతములో సమానమైనది.

అథ నేపెద్దాని మహాకాలసహితాయామ తదుపరి నేపెద్దములు మహాకాల ధ్యానహిత యందు యిట్లు చెప్పించినని.

శ్లో॥ తులసిధిర పొమార్గ త్వారై పింధు వార్త్తిః

అర్పుత్రైర్య ప్రత్యుషైవదేమిం ద్రుష్టాశయేత

51

తా॥ తులసి - తత్త్వరేణు - ఉమ్మేంత - వావిలి - జిల్లేరు - అధ్యాపకులు మితో దేవిని పూజించ కూడదు.

దేవి ఏత్యసితి త్వర్ధః- తత్త్వకరణోక్త త్వాత్ - అధ దక్కిణ కాల్యాః కాలి తంత్రై - దేవియనగా కాచియని ఆ ప్రకరణమున చెప్పబడినది. మరియు దక్కిణకాచికా దేవికి కాలి తంత్రమునందు-

శ్లో॥ నావేపహర వలిధిర్యామ పుస్త్రు ర్యువేరమైః

అపొమార్గ దలైః పుస్త్రు- తులసి వర్తితః శత్రైః

52

పూజసియా సదాభక్త్యా స్తుతాం శిష్టమఫలాప్తయే-

తా॥ శిష్టమఫలమును కోరువారు నానావిధములైన పుస్త్రపరములతో దేవిని పూజించవలెనుకాని ఉత్సర్వేణు, తులసిని మాత్రము దేవి పూజయించు వర్ణించవలెను.

తథా - అట్టై-

శ్లో॥ సుగంధైః స్నేతకూహా దైవైః కుసుమై రఘ్యయే చ్యు త్రైః

53

శ్లో॥ విల్యైర్ఘ్యరువ కాద్యైశ్చ తులసి వర్తితః శత్రైః

ల్రోషపుస్త్రుచైషి వలై పుస్త్రై మిల్లతఃః

54

తా॥ దేవిపూజకు పరిమళముగల తెల్లని మరియు ఎగ్రనివి శుభప్రదములు. మారేదు, మరుము, తుచ్ఛి మరియు నూవు పూవులతో పూజించవలెను. కాని తులసిని మాత్రము విసర్పించవలెను.

ముండమాలా తంత్రై - ముండమాలా తంత్రమునందు

శ్లో॥ పుస్త్రుణ్ణై పితథా దర్శా ద్రుత్క శ్రుష్టిసికావివ

స్నేత పుస్త్రుం జపాపుస్త్రుం కరపిరం తథాధ్యైయై

55

శ్లో॥ తగ్రం మాంతి జాతి సేవంతి యూధికా తథా

దత్తురా శోక వితులం స్నేతా శ్రుష్టా పరాజితా

56

శ్లో॥ విక్షుపుస్త్రుం విల్యపత్రం వంపకం వాగశేషరము

మల్లికా రిఖంబీకా కాంవి రక్తం యత్కరి కీర్తికము

57

తా॥ ఈ బ్రియులార్యా పుస్త్రములందుఎఱుపు, నెఱుపు, తెలుపు సీలము రంగులు

యుద్ధాసాని, గ్నేరు, గ్రంథి తగ్రరము - లతి, జాజి, చేమంతి, అధవి

మెల్ల, ఉమ్మంత అంకము, పొగడ, తెల్లని మరియు నల్లని దిండిన, పొగడ మారెదు దశము, సంపెంగ నాగేసురము, మల్ల, రిఖంబిక, రక్తకాంతి=ఎర్కాంచన నారము పూజకు ప్రశ్నములైనవి.

శ్లో ॥ అర్పుప్పం కోణదం వర్షరంవద్రియం సదా
అప్పమ్మాంవ విశేషా-తుష్టాభవతి కాలికా

58

తా॥ ఓ బ్రియురాలా! అప్పమ్మాదు కాలికాదేవిని జీల్లెదు - ఎర్క తామర - గీరిపత్రి పూవులతో పూజించిన మిత్రిలి తుమ్మురాలగును.

శ్లో ॥ పద్మ పుష్పిణిరక్తిన - సంతుష్టా సర్వదేవతా
శ్ర్వప్తావాయదివాశ్తూ - కాలికా వరదా భవేత

59

తా॥ ఎర్ని తామరతో సర్వదేవతలును సంతుష్టి పొందుదురు. తెల్లని లీదా నల్లని తామరతో పూజించిన యొదల కాలికా దెవి కోరిన వరము లిచ్చును.

శ్లో ॥ శ్వాస దత్తరేత్తువ తుష్టా ధూమావతి పూ
మస్యపుష్పిక్ష విష్ణు స్తుష్టా భవతి సర్వదా

60

శ్లో ॥ అమలశ్యాస్తు పత్రిణ - తుష్టాభవతి పార్వతి

61 1/2

తా॥ ధూమావతి దెవి శ్వాసములో పూచిన ఉమ్మంత తోను, అదవిలోని విధమైన పూవులతోను పూజించిన మిత్రిలి తుమ్మురాలగును. ఉఫిరిక పత్రిణ పార్వతిదెవి తుమ్మురాలగును. శక్తియామలే - శక్తియామలమునందు -

శ్లో ॥ సావిత్రించ భూసీవ దుర్గాదీచిం పస్తుష్టికిమ
యోఉర్ధుయీక తులసి పత్రిః సర్వకామమ్మ సింధుతి

తా॥ సావిత్రి, భూసీ, దుర్గా, సర్వసుతులును తులసి దశములతో పూజించు వారికి సర్వకామ్యములు సులభముగా సిద్ధించును.

అధసీల సరస్వత్యాః - తథా-దీక్రం సీల తంత్రి మరియు సీలతంతుము నందు సీలసర్వతిచేత జట్లు చెప్పబడినది.

శ్లో ॥ అప్పమ్మాంవ వతుర్కాయం పూజయేవ్ యథాఏథి

62

శ్లో ॥ అజ్ఞాపిద్ధి మావాప్రీతి జాపుప్పంవ వకపరి-
వందనంచార్యకుముమం దాయాక స్తోత్రాపరాచా

63

తా॥ అప్పమ్మివతుర్కశి తిథులందు దాసాని, గీగిర, చందనము, జీల్లెదు, తెల్లదించిన పూలతో యథావిధిగా పూజించిన వారికి అజ్ఞాసీద్ధి లైప్తించును.

శ్లో॥ బంధుక మాలయాత్మీత తథాథాగ ప్రదావత
అర్థాందర్యాత ప్రయమైన - విత్యపూజాసు పర్యాదా 64
తా॥ దేవి మంకెన పూలతో పూజించిన యొదల మేకను బలియచ్చినంత
తృప్తిచెందును. దేవికి నిత్యపూజ యందెపుదును అర్థా మీయవలెను.

మత్స్యసూక్తి-మత్స్యసూక్తమునందు
శ్లో॥ పుష్పంశైషం రత్నకోకం - బంధుకం శత పత్రకము
వర్షర ద్వితీయంమైవ కర్మికార ద్వాయంతథా 65
తా॥ ఎర్కలువ, దాసాని-తామర రెందు రకములైన గగ్గిర-మరియు రెందు
విధములైన కొండగోగు దేవ్యాజకు శైషమైనవి.

శ్లో॥ వకమందార మాకావి కరపిరంచ శస్త్రమై
సంధికాత్రి తయంణాతి క్షామపుష్పం జయంతికా 66

శ్లో॥ చిల్పిపత్రం కురువకం - మునిపుష్పం వశిసరము
వాపంతి ద్వితయం మైవ - కాశుపుష్పం మరూవకము 67

శ్లో॥ దమనంచ లవంగంచ - యూధిశేషా లికా తథ
సుగంధి శైత కాహి తైయి: కుసుమైర ద్వాయే త్యులై: 68

తా॥ పొగద-వందార-వామిఁ-గన్మరు-త్రిసంధ్య-జూజి-కైమః= (నల్లకచేరము)-జయంతి=(దేవకాంచనము) మారెదు దళము-ఎగ్గోరింట,
అషో-కేసరి. రెందువిధములైన గురిపెంద-రెల్లు. మరుము దమనము- దరుము-
లవంగము- అడవిమొల్ల- వావిలి మరియు పరిమళముగల తెల్లని ఎర్పని పూవులతో
(కులమును) పూజించవలెను.

కులైరితి గురుగుమ్యమ్ - కులము అనునది గురువుచే ఎరుగ దగినది.
అధసిపిద్దాని త్రిశక్తి రత్నీ-పిచసిపిధ్యములు త్రిశక్తి రత్నము నుండి

శ్లో॥ తులసేమాలతి వర్షాం - పుష్పం దర్యాతప్రస్తుథి:-
తా॥ ప్రస్తుచిత్తుదైన సాధకురు దేవినితులసి మాలతి పుష్పములు వర్తించి యితర
పుష్పములతో పూజించవలెను.

కుల చూరుమణ్ణమపి - కులచూరుమణి యను గ్రంథమునందు
శ్లో॥ వర్షయే న్యాంతి పుష్పం వర్షయే త్వులతే దశము 69
తా॥ దేవికి మాలతిపుష్పము- తులసి దళము వర్తించ వలిని చెప్పబడినది.

అఫోర్మ్యూయే-వామకేష్వర తంత్రి- మరియు - ఉర్వామ్యూయుము -
వామకేష్వరతంత్రము అనుగ్రంథములందు-

శ్లో॥ మందారం పారిజాంవ - వ్యు సోభాగ్య దాయకుము

పితణాతీ పర్వతామం - విశేషప్రంభమీతము

70

తా॥ మందారపారిజాతములు వశికరణ సోభాగ్య దాయకుములు. పత్రని జాజి
సమస్తమైన కోరికలందును విశేషించి స్తుంభము నందును హితమైనది.

శ్లో॥ ఖర్మార పుష్పం జాతివ - కుందంతీ వృద్ధి దాయకుము

బంధుకం మోక్ష సోభాగ్యం- జపావత్తి పురాప్రియ

71

తా॥ ఖర్మార్పు పూవు - సన్మజాజి- హసంతమల్లి త్రివృద్ధి దాయకుము. మంకెన
మోక్షమును త్రిపురాదేవికి ప్రియమైన దాసాని సోభాగ్యమును ప్రసాదించును.

శ్లో॥ ఉత్సం ధన వృద్ధింవ - పద్మం పోష్టికుమువన

పున్మాగం పర్వతసంపత్తిం - బంధుకం ధనపొనికుము

72

తా॥ కలువ ధన సమ్మద్దిని. పద్మము పుష్టిని, పోన్న సర్వసంపదలను కలుగ
జీయును. బంధుకపుష్టము ధనపొని చేయును.

శ్లో॥ కల్పరోహం సవృద్ధింవ - కెతకింవ విసర్గమీత

ముహుర్మప్రపుం క్లీయం - మల్లికా దుఃఖ దాయిక

73

తా॥ కలువ ఉల్లాసమును వృద్ధి పరచును. మొగిలిని వియవలిను. అది
నిష్పత్తిలును. మల్లి దుఃఖమును కలిగించును.

శ్లో॥ చంపకః పుత్రకామప్తు త్రిపంధ్యాదుఃఖ మోక్షా

ద్రోణాత్ మోక్ష మచ్ఛైతి - సేంతి పర్వతసిధ్ధి

74

తా॥ సయింగపుత్రులినిచ్చును, త్రిపంధ్యాదుఃఖములను తోలగించును. తుచ్ఛి
మోక్షమును పొందించును. చామంతి అన్నికోరికలుసిద్ధింప జీయును.

శ్లో॥ జేధారీకా జయకరి కల్పికా వృద్ధిదాయిక

కుముదం ప్రతిదుం పైచ - ధనదంతు సుదర్శనము

75

తా॥ వావిలి జయకారకుము. కొండగోగు వృద్ధిచ్చును. కలువ ప్రతిని కలిగించును.
సుదర్శనము (దూయతిగ) ధనమునిచ్చును.

శ్లో॥ కురుంటుం పిద్ది సోభాగ్యం వీలద్రుంతు పొనికుము

దమనం పర్వతసంపత్తిః చిల్పుపుత్రం పరాప్రాయము

76

తా॥ గోరింట సిద్ధిని మరియు సోభాగ్యము ఏచ్చును. నల్లదించిన నల్లవాపిలి ద్రవ్యపోనిని చేయును. దమనముసర్వసంపద లిచ్చును. మారేదు పరమప్రీతిని గల్గించును.

శ్లో॥ విర్మంధోత్సు గుధితు - వర్షమీ వృక్షపూజమే

శ్లోపరాకీర్తి మృత్యుః పూతమారీతి దైవమ

77

తా॥ పరిమశములేనివి మరియు ఉగ్రగంధము గలవి చక్రపూజకు పనికిరావు. నల్ల దించిన మృత్యువును కలిగించును. పూతమాలి గూడ అట్టిదేయగును.

శ్లో॥ మల్లికానామ పంచాయా - దుఃఖాదామృత్యుదాసదా

అధివ్యాధి ద్రుదా తైవ - కేశయుత్తం చ పోనిదము

78

తా॥ మల్లికా అనుపీరు గలది ఎల్లప్పుడును దుఃఖమును మృత్యువును కలుగ జేయును. వెంటుకలతో కూడిన పూలు మానసిక వ్యాధులు కలుగ జేయును.

శ్లో॥ శ్రీమియుత్తం మహాధీతి - రాజదండ మహాద్వయము

శత్ర్యేతక్షపుమాహాత్మ్యం జ్ఞాత్యోత్తీతిపురాంయజేత

79

తా॥ పురుగులతో కూడినవి గోప్యభీతిని రాజదండమును మరియు మహాభయమును కలిగించును. మరణా శంక భయము - తదన్య - ఈ విధముగా త్రిపురా దేవి పూజయందు ఎనియోగించు పుష్పఫలము లిరుగ వలిను.

జ్ఞానార్థమే - జ్ఞానార్థమను గ్రంథమునందు-

శ్లో॥ జపా పుష్పుర్మహాని పూర్వవక్తపూజయేప్పివాము

మాస మాత్రిణి పంత్యేవ - పాతకం శత జస్తకము

80

తా॥ మొదట చ్ఛేనట్లు ఎవడు పార్వతిని జపా పుష్పములతో పూజించునే వాడిక నెలలోనే నూరు జన్మల యొక్కపాపములను హతము చేసుకొనును.

శ్లో॥ సోభాగ్యవాక్యమైన్యంత్రి-త్రిపురాయాః ద్రుష్టారతః

శ్వేత పుష్పుర్మహాని మహా ధీః పూతయేస్తరుః

81

తా॥ ఒ బ్రియురాలా! తెల్లని పూవులతో ఒక మాసము మాత్రము పూజించిన నరుడు త్రిపురాదేవి యనుగ్రహము వలన మంత్రి యగును.

శ్లో॥ పాతయేత పాతకం సర్వం త్రింశత్స్వా భం ద్రుయే

మాపమాత్రిణి పకులం మోక్షం తస్యకరే ప్సితము

82

తా॥ ఒ బ్రియురాలా! అతడు అన్నా తెల్లని పూలతే దేవిని పూజీంచునికి మాసమాత్రమున ముప్పుది జన్మముల పాపములు మెత్తము నశించి మోక్షమతనికి ప్రస్తుతిచ్చు యుండును.

శ్లో॥ ఎంధూక కుషుమం దేవి మాసమాత్రం ప్రపూజయీత
తీరోకుం వశగుంప్యు ప్రశ్నపోపం దోక్త బుధు॥

83

తా॥ ఒకసెలదినముల మాత్రము దేవిని మంఙెపూలతే పూజీంచినపంచితనికి సర్వ పాపములు దోషించి పోవును. మూడు లోకము లక్షని వశమగును.

శ్లో॥ రిల్యు పత్రేక జలక్కిః - స్తోత్యు పరపూజయీత
శూర్యవతపరమోకావి - మాసమాత్రం ప్రపమ్పుధి॥

84

తా॥ ప్రైనిచేప్పినట్టు పార్వతిని మాసమాత్రము మారేదు దశములలే తామరలతే స్తుస్తు బుధిలో పూజీంచవలిను.

శ్లో॥ సమ్మద్దిమాక్షమ్యుంద్రి - ప్రశ్నపోపం పారేత్వా
మర్లీకా మాలతి జాతి - జాతికుంద్రేక శతపథ్యు॥

85

తా॥ అట్లు పూజీంచువాడు సర్వపాపములు పారియబడి. సంప్రద్మి గలవాడై మంత్రియగును. మరియు మల్లి. మాలతి - జాతి - కుండము - తామర మరియు

శ్లో॥ స్క్రోత్తుం సుక్రోత్తు - పూజయీత మాసమాత్రము
కులాచార ప్రమేత్వి - పాతకం శతపథ్యమ్

86

తా॥ తెల్లకలుషతో కులాచార ప్రకారము సెలదినములు పూజీంచినవాడు నూరు జన్మముల పాపములు లోలగించుకోనివాడగును.

శ్లో॥ బ్రిహ్మ పూర్వాది జనితం వాషయీక్యుక పంచయః
ముప్పుష్టి కోదెవి వాచాక్త పమోభయీత

87

తా॥ ఒ దేవి! అసోకి బ్రిహ్మ పూర్వ వలన గలిగిన పాపము గూరు నశించును. కందుకుసుంశయములేదు. అతడు వాక్యం బృహస్పతి వంటి వారగును.

శ్లో॥ అంప్యు స్తోత్రాం ఎంధూక-అపార్వతోత్తుర్లిః బ్రియై-
శూర్యమేణ పంప్యుజ్య - మాసమీకుం ప్రపమ్పుధి॥

88

తా॥ బ్రియురాలా! ప్రమ్మి చిత్తములో ప్రైపచ్ఛైన విధమున అమో - జీవము - మంఙెన - దాసాని - ఎర్కలుషతో ఒకసెల పూజీంచినవాడు -

శ్లో॥ పాతకం వాశయేష్టంతి పూర్వాత్మను పమోభమీక

వంపైర్చాటలైరైవి - వక్కలైర్ముగ కేపరై:

89

తా॥ పాతకము నశించి పూర్వాత్మగా మస్తుభునితో సమానుడగును. మరియు సంపంగ - దాసాని - పొగద - పొన్ననాగికేసరములు మరియు -

శ్లో॥ వక్కలైన్సైంధు వారైట్ - పూజయేత పూర్వై వత్సమాక

శోభాగ్రమతులం భస్య - మాపమాలైఱ వాయతే

90

శ్లో॥ పాపం విశాశయే ద్వై యదిజయ్యసహాద్యకము

90½

తా॥ పొగద - వావిలితో వెయిదట చెప్పిన రితిని పూజించిన వానికి మాసమాత్రమున తులలేని సంపదలు కలుగును. మరియు వేయి జన్మముల పాపములు నశించును.

అథనిపిద్ధాని - తలైవ - పిథు నిపిథములు - దానియందే యిటుల చెప్పిబడేనవి.

శ్లో॥ పుప్పు: పర్ముపిత్తైరైవి సార్గయేత స్వర్ంకరై

నిర్మాల్య భూత్తై: కుసుమై: రుచ్చిష్టై: పరమేశ్వరి

91

తా॥ దేవిని భూమిపై రాలినపి. ఉచ్చిష్టమైనవి - క్రిందటి దినమున తెంచినపి పూజలో నివేదించి తీసిపేసినపి యగు పూలతో పూజించరాదు.

వారాహీ తంత్రే - వారాహీ తంత్రమునందు -

శ్లో॥ పలాశకాశ కుసుమై రథ్యనం దూరత స్వ్యాచీత

92

తా॥ మోదుగు - రెల్లపూలతో పూజించుట దూరముగా వియవతిను.

శ్లో॥ ధాత్రీతమాల కై: పత్ర స్తులసే ద్వీతయైప్రథా

పూజాక పాతకి వస్త్ర దింద్రప్యాపి హరేశ్వరియము

93

తా॥ ఉసిరిక - తమాలము - శాంబూలపుత్రము - రెండు విథములైన తులసే - వినిపుత్రములతో దేవిని పూజించిన పాపి యింద్రుడైవను సంపదలన్నియు కోల్పోవును.

శ్లో॥ త్రిపురా పూజనే వర్ణా తులసే పర్వదా బుద్ధై:

తులసే ప్రూణ మాలైఱ - శ్రుద్ధా భవతి సుందరి!

94

తా॥ పండితు లల్లపుదును త్రిపురాదేవి పూజయిందు తులసేని వర్ణించవలిను. తులసేవానన తాకిన మాత్రమున త్రిపురాదేవి క్రుధురాలగును.

కోలాలపిచ్చె - కోలాలపిచ్చెమునందు -

శ్లో॥ శ్రీరఘీ - సుందరీకారా - బ్రహ్మ - మెష్యు - విష్ణుతాము

తులసి వర్ణికా పూజా సాపూజా ఒ విషలాభమీక

95

తా॥ శ్రీరఘి-సుందరి-కారాదేవి-బ్రహ్మ-మెష్యువు-సూర్యుడు పీరిపూజయందు తులసి మపయోగించిన అది ఫలప్రద మగును.

అత్మజీవి - సుందరి - కారా భూసంగే బ్రహ్మమెష్యు విష్ణుతాం పూజా తులసి వర్ణికా అవిషల సఫలే త్వర్తః - నతకేవల బ్రహ్మమెష్యు విష్ణుదాది పూజనే తంత్ర సారకార స్వర్ంగోచర్మేషమ్ - తులసి నిషేధమ్ దిష్ట్యువీర పరామితి కారాభ్రకి సుధార్థమే - తచ్చింశ్యమ్ దిష్ట్యు వీరయోగేవ నిషేధ ప్రతిపాదకమచూ భావాత్.

తా॥ఇచ్చట శ్రీరఘి - సుందరి - కారా భూసంగమున బ్రహ్మమెష్యు విష్ణుతుల పూజయందు తులసిపి వర్ణించిన అవిషలమగు ననగా పూజఫలించునని యధుము, కేవలము బ్రహ్మమెష్యు విష్ణుది పూజయందే కాదు. యే దేవత పూజయందును తులసి నిషేధింప రాదనియే తంత్ర సర్వస్స కారుని మతము. కారాభ్రకి సుధార్థమ మను గ్రంథమున దివ్యవీరపరులకు దేవి అర్థన యందు తులసి నిషేధింప బధినది. అది ఆలోచింపదగినది. దిష్ట్యు వీరులకు నిషేధ ప్రతిపాదకమైన మాటలేదుగా. అనగా ఏ దేవి దేవతల పూజయందును తులసికి నిషేధము లేదనియే ఈ గ్రంథకారుని యథిష్టాయము.

ఒత్తిపుష్పిచంతామణా వతుర్పుకాశః

ఇట్లు పుష్పిచంతామణశే వతుర్పుకాశము ముగిసును.

ఉధూరణ గ్రంథములు

1. అదారచింకామణి	21. భావచూడామణి
2. ఉత్తరామ్మయము	22. మంధాన బైరవము (తుట్టెరవక్కాది మంధిన కామచ్చును)
3. ఉర్మామ్మయము	23. మత్స్యసూక్తి
4. కార్మిక మాపాత్మ్యము	24. మహాకాలసంహిత
5. కాలికాపురాణము	25. మహాబూర్తము
6. కాలితంత్రము	26. ముందక్షేషిషుత్తు
7. కులచూడామణి	27. యామల తంత్రము
8. కొలాలచీయము	28. రాక్షసేశపుధము
9. గౌతమీయము	29. లింగ్పురాణము
10. జ్ఞానామ్మయము	30. వామకేశ్వర తంత్రము
11. ప్రిశ్కిరత్నము	31. వామన పురాణము
12. దేవితంత్రము	32. శక్తియా మిలము
13. దేవీపురాణము	33. శాతాత్మీయము
14. సీలతంత్రము	34. శివధర్మము
15. సృసింహాపురాణము	35. శివపురాణము
16. పంచిమామ్మయము	36. శివరహస్యము
17. పుష్టిధ్యాయము	37. శివాగుమము
18. పుష్టిమాల	38. సింహసనపిండ్య
19. భక్తి సుధార్మము	39. హపోరావ తంత్రము
20. భమ్యు పురాణము	

పుష్టివాచకాలు

అటరూఫ్ము	= ఆష్ట్రసరము	కుందము	= మెయ్లు
అతిముక్కము	= బండి గిరిచెంద	కుంభి	= తెగడ-కొంకణిచెటు
అచూకిలము	= వెన్నకంత	పుష్టివీక్ వాసము	
అపొమార్గము	= ఉత్తరేణ	కుళ్మము	= గొప్పంగి
అమలకము	= ఉసురి	కుసుంథము	= కుసుమపూవు
అర్గ్రము	= జీఫ్ట్రెడు	కుముదము	= కలువ
అశోకము	= అశోకము	కైళి	= మొగిలి
అశ్వకర్మము	= మద్ది	కోకనదము	= ఎల్రకలువ
అడు	= రుగ్గొడు వెట్టు - అనికాయవెట్టు	కోకిలాఫము	= గొరిబిచెప్పు
అశ్వరము	= కలువ	కోవిదారము	= ఎల్రదెవకాంసము
అశ్వంబరము	= మెది	ఖదిరము	= వంద్ర
అస్ముంబరము	= ఉమ్మింత	గంగావల్లి	= గంగావతియను
అశ్వము	= వ్యోమేరు	గంధము	= వందనము
అశ్వపుష్టి	= ఆనిసి	గిరికర్మిక	= కొండగోగు
అయికారిక	= వాకుడు వెట్టు	గంచకము	= సంపింగు
అచోరము	= కర్మారచొండ	గోలము	= నెదురులోడు -
అచంబరము	= కడిమి	జంబువు	= వేరెదు
అచకము	= ఉమ్మింత	జయి	= జయి మనిషి వ్యక్తి
అచ్ఛము	= వెలగ	జయింశి	= సోమించెప్పు
అచంజము	= కానుగ	జాతి	= జాతి
అచిరము	= గస్సెరు	క్యూర్లుకము	= పొట్ట-పెన్నింటిగు
అచ్చరము	= కారుమసుపు - గుంధకచోరము - కర్మారము	రిమంటిక	= శెంగోరింటి
అచ్చికారము	= కొండగోగు	పీరిటము	= మద్ది
అంవారము	= ఎల్రదెవకాంసము	దింభకము	= క్యూనాఫ్టుకము
అంబి	= గురివెండ లీగి	తాబము	= శ్రంభితగారము
అంతులసి	= వధ్యతులసి	థమాలము	= కానుగు, పీచివెట్టు
అస్పొటల	= రెఫ్లకిగొట్టు	తిలకము	= వొట్టగు
అంకిరాతము	= కుస్తారితమ్ము, ఎల్ర గోరింట	త్రిసంధ్య	= మూడు దొంటి
అంతుకము	= మొదుగు	దశ్మారము	= ఉమ్మింత
అంకుమము	= కుంకుమ	తుమనము	= దవనము
		దర్పు	= రెల్చు

రూర్య	= కోక	మరువము	= దహనమిహంటి
దేహత్రి	= [స్పృక్క]యనేగ్రంథ		వరిమశత్రువి
ద్రోణము	= తుమ్మి		విశేషము
ధాతకి	= ఆరె	మరూకము	= కవోరము
సంధ్యావర్తము	= గ్రంథి తగిరము అనెడి	మాలతి	= మాలతీగి
	పుస్తకము	మారుతము	= ఉరిమిడిపెట్టు
నాగుకేసరము	= నాగుకేసరములు.	ముధురము	= ముధుర మనియుడి
నింబి	= నిమ్మ		మళ్లీతీగి
నీలోత్పురము	= సభ్రకలువ	యూధిక	= అడవిమెల్లు
పర్చి	= ముయ్యాకుపొన్ను	రక్తపందనము	= ఎగ్రపందనము
పచోల	= పొళ్లు	రుద్రజడ	= గ్రోష్ట్రి
పాటలము	= దాసాని	రసాలము	= తియ్యమామిడి
పావంతి	= చ్చుగుంట గలగిర	లవంగము	= లవంగతిగి
పాలి	= బలాలతా	లోధ్ర	= మళ్లి
పీచాఫుక	= చ్చుగోరింట	లోహాతము	= రక్తపందనం
పున్నాగము	= సుచొన్ను	వాసకము	= అష్టసరము
ఫలిని	= గోరింట, క్లోనాక పుట్టము	విచికిలము	= మళ్లీ
ప్రోపాతము	= ప్రింఫిలము - ప్రకూలపువల్లి	విజయము	= మళ్లీధేదము
బంధూకము	= మంకెన	వ్యాఘ్రు	= కానుగి
బల్ఫ్రూము	= రాస్ను - చంపలికూర	శంఖము	= చ్చుడితీగి
బొణము	= గోరింట, పెంచలి, ముంజాగ్రు	శమి	= జమిమ్మి
బీల్యము	= మారెడు	శుభ్రమందారము	= తెల్లమందార
బుకము	= పొగడ	శమపుప్పు	= జనము - దాసాని
బృహతి	= వాకుడు	శ్యామము	= తమ్ముత్త, సీలి
భండి	= మంత్రిషు, దిరిషన	స్ఫ్రుము	= ఏమి, మళ్లి
భండిక	= దిరిషన	స్వహారము	= మామిడి
భృంగరాజము	= గుంటగలగిర	సింధువారము	= వావిలి
భుము	= తుగిమ్మ.	సింధూరి	= వావిలి
బ్రహ్మవృక్షము	= మొదుపెట్టు	సింహాస్కము	= అష్టసరము
మందారము	= దాసాపొపూతు	సువ్యక్తేతః	= బంగారు రంగు
మళ్లీక	= మళ్లీ	పాయారి	= ముగిలి
మరువకము	= మరువము		= చ్చుగ్గొప్పురు

